cijena 20 d

broj 46

SIRIUS

BIBLIOTEKA ZNANSTVENE FANTASTIKE

Snežana [illegible]

NIMFA

druge najljepše sf pripovijetke

SADRŽAJ:

Snežana Đurić
NIMFA

A. E. Van Vogt
SURADNJA POD PRISILOM

Gradimir J. Moskovljević
ĆARDAK NI NA NEBU NI NA ZEMLJI

H. B. Fyfe
ZAŠTIĆENA VRSTA

Ray Bradbury
DIJETE IZ DRUGE DIMENZIJE

Murray Leinster
LOGIČAR JOE

Jakob Holbik
DOŠLJACI

Marius Statescu
LABIRINT
Frenk Herbert
TVORCI UŽITKA

SCAN i OCR: Sekundica

Ispravka i prelom: MasterYoda

Riječ urednika

Dragi čitatelju,

zatrpaste me. ovaj put, pismima kao nikad dosad. Bit ću presretan uspijem li na ovo malo prostora odgovoriti na sva, a još sretniji bit ćete, uvjeren sam, VI: ostat će više prostora za priče. Zato, in medias res iliti namah usridu:

= Prošli 45. S1RIUS pravi je biser dosadnih i prevaziđenih priča (Posljednja noć. Razvod nikako). Dobro je Veliko prednje dvorište i Vraćena budućnost. Ne shvaćam kraj Balade o pastrvi; je li riječ o ribljoj ikri? — Eto, tako Vi meni. A ja: da, riječ je o ikri... a što se tiče prvog dijela pisma, evo još jednog Vašeg pisma, dragi čitatelju: Oduševio me prošli broj; priče Razvod nikako i pogotovu Veliko prednje dvorište najbolje su koje je SIRIUS dosad objavio...

= Sažetak nekoliko Vaših pisama: »Zar je Kragujevac pastorče vaše službe prodaje? SIRIUS se kod nas nikad ne pojavljuje najavljenog 5. u mjesecu katkad tek 15, a broj 42 nije uopšte bio na kragujevačkim kioscima«. — Što da Vam odgovorim, dragi čitatelju? Nema smisla ni mogućnosti da se posipam pepelom (grijem se na plin), jer uredništvo nema zaista nikakva utjecaja na OOUR plasmana i tuđe brljavštine... A kad bih bio zloban, upitao bih Kragujevčane: a što je s mojim Eustahijem Brzićem (tako sam okrstio automobil koji sam još odavna uplatio u Kragujevcu a još ga nisam dobio)? Dakako, nisam zloban i uložit ću najoštriji protest protiv zakašnjavanja SIRIUSA na kioske... a ni Vi ne budite zločesti, nego prišapnite onima iz »Zastave« koju dobru riječ za Eustahija...

= »Zašto se jedna kriminalistička priča (Ktarkova »Zraka smrti«,) našla u SIRIUSU, koji, koliko znam, objavljuje najlepše SF pripovetke?« — pitate me. Odgovaram: pogodili ste, to JEST kriminalistička priča, ali i SF! Nije li i kriminologija znanost? I nije li pojam zrake smrti (zasad još, na sreću) čista znanstvena fantastika?

= »Prodajem SIRIUS od broja 23 do 40 i YU SIRIUS za 190 novih dinara, a može i pojedinačno. Ivana Drndarski, Maršala Tita 29, 21400 Bačka Palanka. — PS. Prodajem i Andromedu! (80 d) i komplet Galaksije 1979 (180 d). — Objavljujete li ovakve oglase? Ako objavljujete, nadam se da ćete objaviti i moj. — Odgovor: Ovakve oglase ne objavljujemo bez naplate po određenom cjeniku, no ovo smatram uslugom Vama i ostalim čitateljima SIRIUSA kojima nedostaju stari brojevi. Uzgred: sve stare brojeve možete naručiti običnom dopisnicom upućenom na adresu uredništva SIRIUSA — primit ćete ih pouzećem po nominalnim cijenama.

= Vratimo se iz stvarnosti u fantastiku. Pitate: »Da li verujete u postojanje inteligentnih izvanzemaljskih bića, da li ćemo u bližoj budućnosti ostvariti kontakt sa njima i hoće li to zadati smrtni udarac fantastičnim vizijama takvih susreta u koju pisci znan-fana tako vole da zavire?« — Tri pitanja, tri odgovora: prvo, kad bih imao mačku (četvoronožnu, da ne bude zabune!) i izjavio kako »samo moja mačka može imati mačiće«, ispao bih glupo zaljubljen u tu mačku (makar i četvoronožnu, da ne bude zabune); ispao bih i glupo zaljubljen u Zemlju (okruglu, da ne bude zabune) kad bih ustvrdio kako »sumo moja Zemlja može imati inteligentna bića«. Drugo, sada ne vidim nikakvu znanstveno opravdanu pretpostavku za susret s izvanzemaljskim inteligentnim bićima, pogotovu ako ona nisu čovjekolika — a po svoj prilici su sve samo ne takva. I treće, čak i ako dođe do takvog susreta, vjerujem da SF ne bi zamrla, štoviše, dobila bi poticaje za nova maštanja i nove pustolovine uma . . Eto. ja optitmist. A Vi?.

= Opet o prošlom broju: »Tko vam je taj Geza Csat? Neki mađarski mladac, očito, no ništa ne kažete odakle je: iz Sombora, Subotice ili možda čak Budimpešte?« — E pa kad ste baš toliko radoznali: Csat (1888—1919) mađarski je pisac, kritičar i glazbeni estetičar; po zanimanju je bio liječnik; odličan novelist, okušao se u mnogim književnim vrstama. Uostalom, zar priča KIRURG djeluje kao da je pisana petnaest godina prije pojave prvog SF časopisa na svijetu? A upravo je tako! '

= »Z veseljem pozdravljam Dvanajst velićastnih, še posebej pa spremno besedo Zorana Zivkovića...« — Namjerno: na slovenskom. Naime, stotinjak takvih pisama, na desetak jezika, pristiže nakon svakoga od Zoranove dvanaestorice Usputno: Vaše prijedloge Zoranu Zivkoviću da u svoju dvanaestoricu uvrsti i naše pisce — najviše glasate za Zvonimira Furtingera — prenosim, eto, javno... iako ne vjerujem da će oni biti uslišani: serija je zamišljena kao prikaz dvanaest najznačanijih SVJETSKIH autora znanstvene fantastike; iako vjerujem da se Furtinger kvalitetom svojih brojnih djela može ravnopravno nositi s mnogima do njih, on na žalost nije prodro preko naših granica, on se ne ubraja u SVJETSKE. velikane SF-a. Na žalost, na žalost, na žalost...

= PLAGIJATI. »U 44. SIRIUSU objavili sle japansku priču BOKKO CHAN u prevodu Božidara Stančića; činjenica je da je ta priča objavljena još 1977. godine u »Andromedi« broj 2, i to, smatram, u mnogo boljem prevodu G. Vučkovića. Ne smatram to vašom krivicom nego, ako ne. neobaveštenošću drugog prevodioca o prvom prevodu, onda čak plagiranjem tuđeg rada.« — Dragi čitatelju, hvala Vam na dobronamjernom upozorenju, no ovaj put ono zaista nije bilo potrebno: ZNAM da je ta priča objavljena u Andromedi, no ZNAM i to da je taj broj Andromede rasprodan (u nakladi triput manjoj od SIRJUSOVE, i to je razumljivo ako znamo da je Andromeda almanah a SIRIUS mjesečnik), da mnogi SIR1USOVCI nisu imali zadovoljstvo da tu izvrsnu priču pročitaju, te da se ona izvrsno uklopila u moju zamisao prezentiranja manje poznatih »sf nacija« u nas — pa sam se odlučio da je prezentiram i Vama, dragi čitatelju, stavljajući na kocku i mogućnost da ste je već čitali... Ne ljutite se. Zar ne? Međutim, Vaše dingo pismo, o priči »Put bez kraja« u istom, tom 44. SIRIUSU, koju ste čitali prije 11 godina potpisanu s A. E. Van Vogt a sad potpisanu s Miodrag Đordević (uz izmijenjen naslov i neka imena junaka priče) zaista me zabrinula. Zar se među suradnicima SIRIUSA može naći i takvih koji prepisuju tuđe priče? Naime, tu je riječ o pravom PLAGIJATU, dakle »djelu« koje potpada pod udar krivičnog zakona. A na Vašu opasku da sam ja kao urednik, uz svoje recenzente, morao prepoznati tu priču i spriječiti njezino (ponovno) objavljivanje, moram se malo i braniti, ako sam odgovoran kao urednik SIRIUSA, nisam odgovoran i kao sudac moralnog ponašanja njegovih »suradnika« (navodnici su ovaj put moji i namjerni). Također moram priznati da nisam pročitao svu svjetsku sf literaturu (za to bi trebalo proživjeti tucet i pol ljudskih života), a da sam i pročitao Van Vogtovu priču »Pravac Alfa Kentaura« prije 11 godina, kao Vi, teško da bih se — nakon tisuća priča pročitanih u međuvremenu — sjetio njezina sadržaja zamaskiranog promijenjenim imenima! »Autoru« priče Put bez kraja mogu samo poželjeti jedino pravednu kaznu koju će mu izreći sud kad ga tuži agencija koja je pravni predstavnik pisca čiju je priču prepisao. A Vama se, dragi čitatelju, zaista iskreno ispričavam što ste morali po drugi put čitati istu priču u SIRIUSU. Jesmo li se pomirili"

= O Vašim pričama koje nisu plagijati, a imaju izgleda da se u dogledno vrijeme pojave na stranicama SIRIUSA: ZATVOREN U SOBI (dobra sf humoreska; nećete zamjeriti budemo li je malo »frizirali« prije objavljivanja? — LJUBIŠA M. Priču ste doradili i sad je OK. — PROBLEM KOMPETENCIJE i SAFARI. Prva: prvi kontakt, u kojem Zemljani pomažu Došljacima (za razliku od obrnutih situacija u svim

dosadašnjim pričama na tu temu). Zašto ne? Sto će vam samo ona pištoljčina i doktor? Druga: »amerikanijada«, kojoj se taj »—« gubi pred brojnim » + «, naročito onima, u vezi s vrlo uspješnom dramaturškom okosnicom priče. — ONI SU TAKVI: ja sam takav da ću tu priču uvrstiti samo kao humoresku, i to tek pošto moji lektori svedu Vaše rečenice na pravila književne sintakse jezika na kojem ste priču napisali. Općenito, što se tiče jezika Vaših priča i ostalih priloga SIRIUSU: SIRIUS objavljuje sve na onoj varijanti hrvatskog ili srpskog jezika na kojoj je priča pisana (mađarske, slovenske, talijanske, albanske, makedonske i druge priči se, dakako, prevode na hrvatski književni jezik — redoslijed jezika je prema učestalosti priča što pristižu SIRIUSU) odnosno na onoj varijanti koju VI, kao autor, zaželite. Dakako, nitko nije bezgrešan, pa ni SIRIUSOVI lektori; u njihovo se ime ispričavam autorici koja je zapazila dvije-tri zaista nezgrapne leksičke izmjene u tekstu svoje priče. Uvjeravam je, a i Vas, dragi čitatelju, da drugdje ima mnogo više grešaka te vrsti nego u SIRIUSU, a one naše su sve samo ne namjerne ili — još gore — zlonamjerne.) — UJED KOBRE je prihvatljiv, ali slabiji od standardnih SIRIUSOVIH priča. Zar ste baš morali kompilirati elemente kao što su. »čuvari«, »grad-kupola«, »deponij«, »bjegunci«, »krediti« itd. iz standardnih sf priča? — DIVERZIJA. Zanimljiv pokušaj da se aktualitet obične novinske vijesti pretoči u SF. — ZAČEČE, DOŠLJACI ipak nisu za SIRIUS: objavljivanje PARTENOGENEZE nipošto nije znak da sam list poveo feminističkim vodama...

= Od feminizma do ravnopravnosti spolova jednako je dubok jaz kao od muškoga šovinizma do te ravnopravnosti. Za tu tvrdnju imam i dokaze, baš u Vašim pismima. Onima na temu priče PARTENOGENEZA i moga komentara uz Vaša reagiranja na nju. Naime, sva su ta pisma — osim jednoga, koje govori o »muškarčinama« i »dragocjenom prostoru u SIRIUSU koji bi trebalo prepustiti nečemu što će pomoći razvoju sf u nas« — nepotpisana. A kao odgovor svim tim kukavicama koji se nepotpisani »hrabro« spaljuju drvljem i kamenjem baš na tu PARTENOGENEZU i mene odgovaram još jednom da LJUDSKI I MUŠKI potpisujem punim imenom i prezimenom objavljivanje te priče:

BORIVOJ JURKOVIĆ

= PS. Pitate me: zar u SIRIUSU nema mjesta za sf priče iz nesvrstanih zemalja? Odgovaram: na najpoznatijim svjetskim sajmovima knjiga tragao sam upravo za tim i našao sam samo ono malo Švedske i Rumunjske koje ste i čitali u SIRIUSU. Bio bih Vam zahvalan za svaku izvornu priču znanstvene fantastike iz neke nesvrstane zemlje — samo mi je pošaljite, bilo na kojem jeziku! — Vaš B. J.

Snežana Bulić: Nimfa

Zvezdani grad budio se pod toplim zracima sunca. Klint je oduvek voleo baš ovaj deo dana. Običavao je da šeta gradom u ranu zoru dok je sve mirno i tiho. Osetljivi uređaji još nisu automatski navukli prozirnu kupolu nad gradom, koja ga je štitila od jakog sunca Sahare. Pustinjski vetar odnekud je donosio oštar, svež miris i Klint ga je udisao sa uživanjem.

Palme su lagano šuštale na blagom povetarcu. Za najviše jedan sat, kad uređaji bešumno navuku kupolu nad gradom i aparati za proizvodnju kiseonika počnu da rade, nestaće ove tihe i nenametljive atmosfere. Klint je opušteno šetao drvoredom. Trudio se da ne misli ni na šta.

Veličanstvenim zgradama Zvezdanog grada s pravom su se ponosili svi stanovnici Zemlje. Klint se odsutno zagleda u vitke lukove lansirnih rampi raketodroma lociranog izvan grada. Brzim pokretom ruke zagladi gustu, crnu kosu kojom se poigravao pustinjski vetar.

Bio je visok, vitak i sa lakoćom je nosio svoje četrdeset i dve godine. Posebno autoritativni izgled davao mu je orlovski nos. Klint Vitman, konstruktor-letač, pisalo je u specijalnoj propusnici. Bio je jedan od desetak ljudi na Zemlji, koji su radili posao konstruktora-letača. Taj te|ki odgovorni posao zahtevao je izuzetnu inteligenciju, dobru fizičku kondiciju i obuku, koja je posle završenog opšteg obrazovanja trajala punih deset godina a trebalo je svladati elemente mašinskih, konstruktorskih, matematičkih i astronomskih nauka.

Ranije su svemirske brodove gradili konstruktori od kojih mnogi nisu nikad leteli ni do Meseca. Proces brze specijalizacije u gradnji svemirskih brodova bio je nezadrživ. Što su brodovi postajali složeniji, gradilo ih je sve više ljudi najraznovrsnijih struka, tako da su vrio često takve tvorevine, savršene u svojim delovima, bile vrlo nezgrapne u celini i brzo postajale nepotrebljive. Još jedan faktor uticao je da se stvori nova vrst zanimanja konstruktora-letača. Neverovatna šarolikost i raznovrsnost oblika u svemiru, neslućene pojave nastale u zagonetnoj evoluciji vasione najčudnijim kombinacijama raznih sila, zahtevale su da konstruktor broda bude istovremeno i čovek koji se vinuo u neslućene daljine i prošao sve te opasnosti pre nego se u njegovoj glavi začela ideja o obliku i funkcionisanju svemirskog broda. Klint se ponosio svojim zanimanjem

i mada već pomalo umoran od svega toga, ostajao je u službi samo zbog intelektualnog izazova kojim ga je svaki takav posao zanosio.

Lagano je koračao pustim ulicama Zvezdanog grada. Misli su mu lenjo prolazile glavom. Nejasni rezultati jučerašnjeg sistematskog pregleda nisu ga ostavljali mirnog. Na tom rutinskom pregledu, obaveznom pre svakog leta, sve je bilo u redu osim nenormalno izražene aktivnosti Beta II moždanih valova elektroencefalograma merenog na čeonim područjima glave. Ukazivali su na izuzetno snažnu duševnu napetost, iako se on osećao sasvim mirnim.

Ne bi ga zabrinjavalo to malo neslaganje s debelim knjigama medicinske teorije, da se isto nije ponovilo pre godinu dana sa Sergejem Volkovim pre nego je nestao.

— Da nije neka nova, nepoznata bolest?

Odagna takvu misao istovremeno mahnuvši i rukom i glavom kao da se brani od nevidljivog napadača.

— Mehanizam samoodbrane?... Možda me sopstveni organizam preko još neistraženih sila upozorava da ne idem na Nimfu?

Pogleda na hronometar i zaključi da nema više vremena za šetnju. Laknulo mu je dok se na srebrnastoj pokretnoj traci približavao raketodromu. Više od svega mrzeo je te sumorne misli k»je su ga obuzele. Raketodrom je svojim blistavim, čvrstim konstrukcijama predstavljao nešto realno, stabilno... Klint Vitman bio je čovek zdrava i čvrsta duha i bilo kakva nagađanja su ga iscrpljivala više od najtežeg rada. Za razliku od slabića, kojih je na zemlji bilo sve više i koji su plašeći se surove realnosti bežali u svet mašte, on je svoje utočište nalazio u stvarnosti.

Od pre godinu dana kako se Volkovu izgubio svaki trag, sve je češće tražio to utočište.

Volkov je bio njegov prijatelj, konstruktor-letač, istog zanimanja i istih interesa. Nestao je pre godinu dana leteći izvan granica galaksije. Trebao je ispitati uplove za gradnju brodova za desetak zvezadnih sistema. Dokle je stigao i gde mu se izgubio trag nije utvrđeno.

Klinta prođoše laki žmarci pri pomisli da je Volkov morao obići i Nimfu. Istovremeno, pojavila se i nada da će ga možda, i naći.

»Odisej« ga je čekao na uzletištu gordo odbijajući svetlost na svojim oštrim ivicama. Sam ga' je konstruisao specijalno za sebe. Znao je da ga taj brod neće izneveriti posle nebrojeno mnogo pređenih svetlosnih godina, svih onih magnetskih oluja što ih je prošao i svih vrsta zračenja koja je izdržao. Klint je stoički podnosio sva administracijska natezanja, pa dezinfekciju trećeg stupnja kojoj su bili podvrgavani svi svemirski putnici... Kad se to završilo, bilo je izolovan staklenim zidom od osoblja baze i ljupka devojka mu je poželela srećan put. Steriliziranim hodnikom uputio se ka »Odiseju« i za manje od minuta su se hermetička vrata broda zatvorila.

— Prokleta stvar — mislio je. — Uvek na dan poletanja ugledam neku zgodnu devojku, a pre toga ih nigde nema...

— o o o —

Što se više približavao Nimfi, Klint je postajao zabrinutiji. Sećao se razgovora sa svojim bratom Kristobelom dve sedmice pre poletanja.

Kristobel je bio avanturista, a Klint nije želeo da mu nameće svoja shvatanja o životu. Iako se trudio da svojim mislima ne daje takav tok, ipak se često pitao kakvim se to sumnjivim poslovima bavi njegov brat.

— Pre pola godine bio sam na Alkioni, planetu koji kruži oko istoimene zvezde u jatu Plejada — pričao je Kristobel. — Prodavali su tamo stare svemirske brodove. Bilo je tu svega i svačega... To si stvarno trebao videti: brodovi koje prave Aldebaranci neverovatno su smešni — nalikuju na krompire. — Kristobel se zacenio od smeha. Kad se smirio, nastavio je: — Pažnju mi je privukao jedan brod sasvim zemaljskog izgleda, znaš na šta mislim, otprilike tvoj stil i potražio sam vlasnika.

Klintovo lice se zgrči pri pomisli na šok koji su izazvale te bratove reći i iznenađenje koje je usledilo posle toga.

— Zaprepastio sam se kad sam. video Sašu Volkova...

Čuo sam da je nestao — uzbuđeno je pričao Kristobel. — Prišao sam mu, ali TO nije bio niti Volkov, niti je to mogao biti bilo koji zemaljski stvor... Taj je neznanac pripadao rasi Aleata. Nikad nisam čuo za njih, ne znam ni odakle su... Imaju neku nimalo atraktivnu boju kože: plavo-zelenu, a inače savim ljudski izgled. Čudna mi je bila ta neverovatna sličnost sa Volkovim, a uz to i njegov zemaljski brod. Vrhunac mog zaprepašćenja usledio je kad sam video da to biće nema pola malog prsta na levoj ruci.

Klint se sa jezom setio eksplozije stanice na Saturhu, kada je Volkov umalo izgubio život i ostao bez malog prsta na levoj ruci.

Do sletanja na Nimfu ostalo je još nekoliko časova. Klint je prišao kompjutoru i zatražio podatke o Aleatima. Na odgovor je čekao pun minut, što je značilo da je kompjutor pretražio svu raspoloživu memoriju. Nestrpljivom kretnjom ruke izvukao je pisanu traku iz računara. Na beloj hartiji ugledao je baš ono što je očekivao:

»Memorija ne sadrži traženi podatak«.

Pitao se kako je moguće da ti Aleati još nisu službeno evi lentirani. Bilo mu je to'sumnjivo. Svim je čulima osećao opasnost. Borio se sa željom da zauzme kurs natrag prema Zemlji. Ipak, neka neobjašnjiva želja za samodokazivanjem uvek iznova i iznova bila je jača od instinkta koji ga je odvraćao od Nimfe. Osećao je da postoji neka veza između tog planeta i nestalog prijatelja.

Klint je pažljivo osmatrao planet. Bilo je nečeg neobičnog u njegovu izgledu.

— Biser svemira — sinu mu iznenada naslov nekog petparačkog romana, koji se zadržao u udaljenim kutovima svesti.

Nimfi je baš odgovaralo to poređenje. Bila je sedefaste boje, pokrivena debelim slojem oblaka, koji su joj potpuno skrivali površinu. Nekoliko puta je obleteo planet, ali nigde nije video procep u oblacima. Spustiti brod u to bila bi ludost. Nije znao da li uopšte postoji čvrsto tlo ispod oblaka koji su tako gusto omotavali planet.

Bila je ovo još jedna situacija kad su mu mašta i intuicija stavljene na probu.

— Brod ću ostaviti da kruži oko planeta, a ja ću... da, biće najbolje da sletim dole sam... — mislio je glasno.

Astronauti su se za takve prilike koristili specijalnim odelima-vozilima koja su imala za pogon stabilno polje sila i bila otporna na sve spoljne uticaje, kao i sam brod.

Dok je u nezgrapnom skafanderu napuštao brod, neprestano mu se po glavi motala misao: Da li je Volkov bio ovde?

Pod njim su ležali vazdušasti jastuci Nimfine atmosfere i tek na ovoj udaljenosti mogao je dobro da osmotri prizor. Iako je osećao neobjašnjivu odbojnost prema Nimfi, nije mogao da se ne divi lepoti koja mu se ukazala.

Kao da se neki uspavani mehanizam probudio u planetu i on mu je razotkrio svoje čari. Atmosfera u koju tek što nije ušao prelivala se u najlepšim nijansama bele, srebrne, ružičaste, sedefaste boje, zvala je sva sjajna, pokretljiva...

U deliću sekunde pre nego što je ušao u tu primamljivu masu, setio se da priroda uvek ima svoju računicu, da ništa nije lepo samo lepote radi, da ruže uvek imaju trnje i da su najlepše biljke upravo one, koje mame insekte na svoje otrovne latice.

Nije se mogao odupreti, izazov je„bio prevelik. Poletio je u sedefnu masu...

Atmosfera Nimfe, kao živa, oformila je nežne latice, koje su ga prihvatile u zagrljaj...

— o o o —

Činilo mu se da gubi razum.

Sav je bio prožet slatkom napetošću i očekivao je u kovitlacu te magličaste mase još lepše osećaje. Polako je tonuo: sve je oko njega bilo belo, mirisno, milovalo mu je telo; čuo je savršeno skladnu muziku, koja ga je izbezumila, sva su mu čula bila opijena vrhunskim blaženstvom. Tako nešto nikad nije doživeo. Osetio je da ga vlastito telo sputava, da je okovan u nečemu što mu ne pripada. Zaželeo je da odbaci taj smešni oklop i bude sam, magla, fluid, trava, bez uma, ali sa neizrecivom srećom u sebi.

Klint je u svom tom blaženstvu bio bolno, očajnički svestan da gubi razum, svoju ličnost... i nimalo nije žalio. Bio je istinski,

apsolutno srećan.

— o o o —

Odvajanje je trajalo dugo...

Nalazio se na planetu i ona čarobna magla, koja ga je sveg opila, bila je iznad njega. Osećao se kao da je u nekoj sjajnoj školjci. Nebo je bilo kompaktno, svetio i srebrno sa seđefastim sjajem za koji nije znao odakle dolazi.

— Umoran sam — razmišljao je.

Svuda oko njega bila je trava. Plavičasto-zelena...

Osećao je da se na njegovu svest navukla neka koprena i da se svakim časom blokira po neki put u njegovoj glavi. Plavičasto-zelena boja... podsećala ga je na nešto, ali nije mogao da se seti na šta.

Bio je umoran i srećan, osećao je nejasno da je našao svoje mesto u svemiru i poput čoveka koji se oporavlja od bolesti činilo mu se da još samo svest treba da mu se razbistri i on će opet biti onaj stari Klint.

Razgledao je okolinu. Zapravo to nije prava reč. Kao da ju je osećao celim bićem. Svuda visoke, čvrste biljke, vazdîh svež, neobična mirisa. Osećao ga je svakom žilicom svog tela.

Zeleo je da udahne punim plućima, ali je osetio da zapravo ne zna šta to znači udahnuti punim plućima. Ta mu se rečenica vrzmala po glavi kao nešto davno poznato ili sanjano, ali je osetio da zbog nečega to ne bi mogao učiniti. Ipak vazduh je bio prijatno svež i osećao je njegovo lako strujanje, a nije bio svestan kako ga oseća.

Stajao je u mestu i činilo mu se da bi nekud trebao krenuti, ali nije znao šta da učini da bi krenuo. Istovremeno mu se po glavi motala misao: Svako kretanje je nepotrebno i besmisleno.

Osetio je tromost i nije želeo misliti. Zapravo mišljenje i nije bilo ono što je podrazumevao. Ranije se misao formirala u glavi... Šta je to glava? Sad je osećao svest o pojavi celim bićem.

— Zašto sam baš ovde? — pobunilo se nešto iz njega.

— Ovo je mesto baš za tebe određeno po utvrđenom redu, po praiskonskoj raspodeli — branilo se nešto drugo u njemu.

Zapazio je izvesnu simetriju u rasporedu biljaka oko sebe: sve su bile jednako udaljene od njega i gradile su pravilan šestougao u čijem se centru nalazio on.

Vetar je počeo jače strujati i on je to osetio na svojim listovima. Bilo mu je prijatno i osećao je da tone u neku ravnodušnost i bezosećajnost.

Nešto se ipak borilo, bunilo iz njega:

— Razmisli, seti se, važno je... Šta je to hodati? Nekad si hodao, moraš brzo da se setiš ili će te ovo sveg obuzeti. Pokušaj, seti se, hodaj!

Tromo je pokušao da iščupa svoj koren, ali je on osvajao zemlju,

lepezasto se pružao i širio pod njim.

Osetio je odvajanje, gotovo bolno.

Bio je nekako svestan da nešto gubi. Svoje telo? Šta je to telo? Postoje samo listovi, koren, stabljika....

— Moram da mislim — Kiint se sada svim silama trudio da se iščupa. — Zašto sam ovde? Nešto mi potamnjuje svest... Moram da mislim... Potrebno je jer...

— o o o —

Metamorfoza, odvajanje, prelazak bili su dugotrajni. Biće sa Zemlje očajnički se borilo za svoju slobodu, svest i oblik, ali je moćna svemirska klopka i ovaj put pobedila.

Ničim ne narušavajući prirodnu ravnotežu i harmoniju svemira, Nimfa je opet izvršila svoju čudnu preraspodelu: jedno biće bilo je večito zarobljeno i vezano za jedno jedino mesto u svemiru, dok je drugo, dotad nepokretno, vegetirajuće i koje je ko zna koliko čekalo na šansu, koja je mogla i nikad ne doći, dobilo nov oblik i toliko željenu mogućnost kretanja.

Iz magličastog oblaka Nimfe izletelo je jedno telo u skafanderu sa pogonom na polje sila i uputilo se »Odiseju«, koji je poslušno kružio oko planeta.

Biće je imalo čovekolik izgled, crnu kosu, orlovski nos i plavo-zelenu put...

A. E. Van Vogt: ***Suradnja pod prisilom***

Co-operate – or else!

Preveo Aleksandar Gvoić

Kad je svemirski brod nestao u oblaku maglene prašine i pare Eristana II, profesor Jamieson potegne svoj pištolj. Osjećao se loše i bio je vrlo umoran. Znao je da su to posljedice dugog putovanja golemim brodom koji je letio gotovo nepojmljivm brzinom. Ipak, svijest o neposrednoj opasnosti prisili ga da napregne svoja čula maksimalno. Naime, dok se sada u svemirskome oklopu lagano ljuljao ovješen metalnom užadi o antigravitacijsku plohu, raširenih je očiju promatrao čudovišnog stvora, što je preko ruba ploče napeto zurio dolje na njega.

Čudovište je imalo tri oka, položena u istoj ravnini. Te jsu oči bile.sive poput uglačana čelika i zurile su u njega netremice, dok je golema glava olovne boje oprezno virkala, i — Jamieson je znao — bila je spremna naglo se povući u zaklon, čim on odluči opaliti iz pištolja. Glava će nestati iza ploče, kao da mu je tog trenutka pročitala u mislima namjeru da zapuca u nju.

— E pa, dobro — reče Jamieson oporim glasom — ovdje smo sada obojica, i udaljeni smo otprilike sto tisuća godina od naših zavičajnih planeta. Zatekli smo se tu u ovoj primitivnoj paklenoj zbrci u kojoj ti, poslije odvojenog života na Carsonovu planetu, ne možeš ni zamisliti svoj budući opstanak, usprkos sposobnosti da čitaš moje misli. Čak ni ovako golemo čudovište poput tebe nema nikakve šanse da ondje dolje preživi — samo!

Golema šapa, dugačkih prstiju s oštrim kandžama ispruži se preko ruba antigravitacijske platforme i snažno udari po jednrm od četiri metalne užadi na kojima je bio pričvršćen Jamieson u svojoj opremi. Začuo se oštar čelični prasak. Uže pukne poput trule niti od samo jednoga jedinog udarca.

Poput munje nestade ona golema šapa s vidika. Preko ruba velike plohe opet je virila samo golema glava, a tri su čeličnosiva oka i nadalje zurila u njega svojim hladnim pogledom. Napokon do Jamiesona dopre i misao, i to hladna i polagana misao:

— Profesore Jamiesone, mi se vrlo dobro razumijemo. Od stotinjak luckastih ljudi na vašem brodu, jedino si ti ostao živ. Prema tome, ti si jedini čovjek koji zna da »čudovišta«, kako nazivate stvorenja s Carsonova planeta, nisu nerazumne zvijeri već inteligentna bića. Mogao sam ostati na svemirskom brodu i stići njime u svoju postojbinu. No, kada si se bacio iz brodske pretkomore, iskoristio sam priliku da istog trenutka skočim na ovu antigravitacijsku platformu. Radije sam to učinio nego da ti pružim i najmanju mogućnost da umakneš opasnosti kakvu predstavlja paklena zbrka tamo dolje. Jedino ne shvaćam u potpunosti zašto nisi utekao dok sam ja na brodu razvaljivao sigurnosna vrata prostorije s kontrolnim uređajima. Na tome je mjestu u tvojim mislima neka nejasna i zamrljana slika, ali...

Jamieson se nasmije nekim krieštavim smijehom koji je i njemu samome zvučao ružno. Međutim, taj je smijeh ipak pratilo pravo zadovoljstvo u njegovim mislima. Bilo je to zlurado zadovoljstvo.

— Ti jadni glupane! — reče on naposljetku. — Vidim da uopće nisi shvatio zašto si pao na platformu. Dok si ti bjesomučno razvaljivao ona vrata, brod je letio iznad najvećeg oceana na ovom planetu. Svi ovi vodeni odsjaji dolje zapravo predstavljaju neizmjernu površinu oceana, a taj vrvi zloćudnim grabežljivcima. A tu negdje ispred nas nalazi se Demonski tjesnac. To je masa vode, široka stotinjak kilometara, koja odvaja ovaj oceanski pakao od kopna što se pruža ondje ostraga. Moj će se brod smrskati na tome kopnu, a to će biti, rekao bih, otprilike dvije tisuće kilometara daleko odavde. Da bismo stigli do kopna, moramo prijeći tih stotinu kilometara, prepunih svakojakih opasnosti i strahota. Dakle, sada znaš što očekujem, i zašto ti je pružena prilika da skočiš na ovu antigravitacijsku plohu. Naime, ja...

Jamiesonu zastade riječ u grlu, i otme mu se krik zaprepaštenja, kada je vidio kako se čudovište munjevito podiglo i golemom šapom ščepalo neku golemu crnu ptičurinu. Slijedećeg trenutka silnom je snagom bacilo ptičurinu s platforme prema svjetlucavoj površini vode.

No, trenutak zatim uslijedio je drugi nasrtaj. Jamieson vidje samo letimice nemilosrdne, izgubljene i staklaste oči ptičurine i snažne, kukaste i poput vila dugačke kandže koje su se krvoželno okomile na čudovište. Prizor je bio zastrašujući. Profesor osjeti da mu se krv ledi od užasa. I tada...

Sraz je bio tako silovit da se zatresla platforma i počela poskakivati poput trijeske na olujnome moru. Jamieson se uslijed toga vrtoglavo ljuljao ovamo-onamo. Huk vjetra koji su uzvitlala golema i snažna krila ptičurine podsjećao je na grmljavinu. On uzdahne i podigne pištolj. Crveni plamen bukne i dopre do jednog krila grdosije. Skoro potpuno oprljeno krilo klone, a ptičurina se slijedećeg trenutka

stropošta s platforme uz strahovit udarac čudovišta.

Padajući dolje i sve dalje, unakažena ptičurina postajala je sve manja, dok se nije sasvim izgubila u magli i tamnoj pozadini duboko ispod lebdeće platforme koja se više nije ljuljala onako silovito.

Iznad profesora'Mamiesona čudovište je također uspijevalo uspostaviti ravnotežu. Nezgrapno je lamatalo sa četiri svoja kraka koji su služili i kao ruke i kao noge, dok se s trećim parom krakova čvrsto držalo za metalne šipke platforme. Potom se golemi trup opet izgubi s vidika, a preko ruba virila je samo krupna glava. Jamieson spusti svoj pištolj i reče upola u šali:

— Jesi li vidio, podanice Carsonova planeta, gotovo nas je i ona ptica svladala. A moglo se dogoditi da sam pucajući u nju oprljio plamenom tebe i otvorio tu tvoju trbušinu. Ipak nisam to učinio jer će možda tvoja pamet uvidjeti da moramo zanemariti našu osobnu prepirku, te se boriti udruženim snagama. Tek tada se možemo nadati da ćemo se izbaviti iz ove paklene zbrke i močvara ispod nas.

Odgovor prijenosom misli bio je hladan baš kao i ledenosive oči što su ga promatrale tako netremice.

— Profesore Jamiesone, ono što si »mogao« učiniti uopće me ne zanima. Točno znam što ti možeš doista učiniti. A što se tiče tvoje ljubazne ponude da udružimo snage, ponavljam da sam ovdje kako bih te vidio mrtva, a ne da bih štitio tvoje bijedno tijelo. Ti ćeš, naprotiv, odustati od nagovaranja i ponuda, te ćeš doživjeti svoju sudbinu s ponosom i dostojanstvom znanstvenika.

Jamieson je šutio. Lagani, topli i vlažni vjetrić pirkao mu je u lice, donoseći prve slabe, neugodne zadahe odozdo. Platforma se još nalazila na velikoj visini, ali para što se uzdizala iz dubine i zamagljivala, prianjajući se ljepljivo uza sve do čega je dopirala zamračivala je ovaj iskonski planet i rako je postojao još nepregledniji.

Ali, iznenada, s visina puhne hladniji i jači vjetar, i za nekoliko minuta ukazu se površine obrasle prašumom i one druge, pokrivene morem, koje su počele sve jače svjetlucati pod prodirućim sunčanim zracima.

Fantastičan i nevjerojatan prizor. Dokle god je dopirao pogled prema sjeveru vidjela se divljina i sumaglica od isparavanja, te blistavi ocean. To je bio beskraj i strašna stvarnost planeta Eristana II. A tamo negdje u nepoznatome, negdje u tami s one strane pritajene ali otrovne pare, tamo ova naoko beskrajna divljina poput najcrnje prašume naglo završava u mraku i odurnoj vodurini kakav je onaj ogavni i opasni prijeteći Demonski tjesnac!

— Dakle — progovori Jamieson blagim glasom — ti misliš da ćeš proći kroz to. Cio tvoj dugi život, sva pokoljenja tvojih predaka, ti i cijela tvoja vrsta zavisili ste samo od veličanstvene građe i fizičke

snage vaših tijela. I samo tome imate zahvaliti što ste dosad preživjeli. Dok su ljudi u prapočetku bojažljivo živjeli u spiljama, i kad im je otkriće vatre služilo kao svojevrsna i djelomična obrana, te dok su a nuždi proizvodili oružja kakva ranije nikada nisu postojala, izloženi uvijek opasnosti da ih zatekne okrutan završetak golog života, dotle su tijekom milijuna godina tvoji preci bezbrižno krstarili golemim prostorima Carsonova planeta na kojem vlada svako obilje. Tumarali su uokolo bez ikakva straha, nenadmašivi u snazi svog tijela i svog intelekta. Njima nisu bile potrebne spilje kako bi osnovali obitelj i svoj dom, nije im trebala vatra, ni odjeća, ni oružje, ni...

— Vjerojatno ćeš se složiti — prekine ga čudovište hladno — da privikavanje na život u teškim uvjetima i u opasnoj okolini mora biti jedan od ciljeva nadmoćnih bića. Ljudska su bića stvorila ono što nazivaju civilizacijom, ali to je zapravo puko ograđivanje između njih i okoline. Štoviše, to ograđivanje poprimilo je tako velike i neželjene razmjere, da ugrožava opstanak pojedinih vrsta, pa čak i cijelog čovječanstva. Čovjek kao pojedinac sasvim je bezvrijedan stvor, lakomislen i tašt. On je slab, krhak i lako ranjiv, nedosljedan rob, koji vozi svoje sitno tijelo na kotačima, i naposljetku umire bijedno od kakve ogrebotine, ili neke bolesti što neprekidno ugrožavaju njegov neotporni organizam. Na žalost, taj podli slabić koji žudi pohlepno za gospodarenjem, i koji posjeduje niske i ubilačke instinkte, najveća je opasnost za zdrave i razumne vrste ostalih živih bića u svemiru. On mora biti spriječen da okuži svojim postojanjem ostale, neusporedivo bolje od sebe.

Poslije ovoga što je čuo, Jamieson se kratko i osorno nasmije.

— Ali, i ti ćeš se složiti, nadam se, da ima ipak nešto čudesno vrijedno u tome, kako ti kažeš, beznačajnome, ništavnom i bojažljivom otpatku među živim bićima, jer se on bori vrlo uspješno protiv svjh zaostalosti, težeći za svakojakim spoznajama, da bi napokon stigao i do drugih planeta!

— Glupost i besmislica! — Odgovor je bio izrečen s prilično nestrpljenja. — Jer, čovjek i njegove misli puka su nemoć i pokvarenost. Kao dokaz tome spomenut ću, kako si maloprije iznova namjeravao ponuditi mi neka tobožnja obrazloženja, očito sa svrhom da me još jednom pokušaš privoljeti na suradnju, i to na jedan nedopustivo neiskren način. Kao dalji dokaz mojoj tvrdnji reći ću ti da sam pročitao tvoju želju da ja uz pomoć svog intelekta pripremim sve potrebno za naše iskrcavanje na kopno Eristana II. Čak i pod pretpostavkom da te ja neću ni pokušati napasti, tvoj će ništavni život biti smjesta u smrtnoj opasnosti. Naime, tamo dolje ima nemani koje su fizički jače i od mene, ali ti zacijelo računaš na moju veću inteligenciju, kao i na možebitnu sposobnost letenja, a to bi po tvome sudu bilo odlučno za naš spas. No, moraš ipak priznati...

— Ja ne moram ništa priznati! — odsiječe Jamieson. — Naprotiv, ti ćeš ubrzo požaliti što si se drznuo onako govoriti i prišiti ljudskom biću, uz njegove prirođene mane, također i one koje vrijeđaju cio ljudski rod. Ne kanim sada potegnuti svoje oružje, ali...

— Ne zanima me što ti kaniš, ali vidim da namjeravaš ustrajati na svome uzaludnom i lažnome uvjeravanju kako su sada naše sudbine uzajamno povezane. To ti neće poći za rukom i ja sam sada još dublje uvjeren da živ nikada nećeš umaći onoj paklenoj zbrci ispod sebe. Prema tome...

Ona ista golema i strahovito snažna šapa koja je bila prekinula jedno čelično uže, pojavi se opet preko ruba platforme i zamahne brzinom munje.

Preostala užad na kojima je visio Jamieson u svojoj opremi, prekinu se kao da su od pamuka. Udarac je bio toliko snažan da je Jamieson bio odbačen više od tri metra u pravcu udaljenog kopna prije no što mu je tijelo zgrčeno u oklopu počelo u luku padati u onu strašnu dubinu.

Misao, hladna i popraćena okrutnom podrugljivošću stigne do njega:

— Vidim, profesore, da si vrlo oprezan čovjek jer nemaš na leđima samo naprtnjaču s najpotrebnijim priborom, već si ponio i padobran. To će ti možda omogućiti da dospiješ na kopno, ali doskok će ti u velikoj mjeri ipak zavisiti od slučaja. Tvoje će ti razumno razmišljanje bez dvojbe omogućiti da si predočiš okolnosti što slijede. Zbogom i... nesretan put!

Jamieson se sav napregao, viseći na tankim ali čvrstim konopcima padobrana, te je razrogačenih očiju promatrao prizor ispod sebe. Kroz trenutno prozirnu sumaglicu, tamo nešto sjevernije, nazirala se zelenosmeđa površina prašume. Kad bi mogao doprijeti donde.

Stao je vući, trzati i potezati konopce padobrana, i s ledenim je mozganjem promatrao učinak svog nastojanja. Pri tome je matematički procjenjivao kakvi su izgledi da uspije. Padao je polagano s obzirom da je na Eristanu II zrak bio gust, dok je zračni dlak bio više od osam kilograma na 2,4 kvadratna centimetra na morskoj razini.

Morska razina! Osmjehnuo se s gorčinom. Morska je površina približno ondje kamo bi mogao stići u roku od nekoliko minuta. No, vidio je da točno ispod njega ipak nije more. Ima tamo, doduše, nekoliko mrlja koje svjetlucaju kao površina vode, ali ima na sreću još više mrlja s bujadi i stablima. Preostali dio bile su neke čistine, ako nije nešto drugo. Imalo je to nekakvu čudnu sivkastu boju i bilo je upravo gadljiva izgleda poput...

Jamieson se trgne od zaprepaštenja kad je raspoznao ono što je bio ugledao malo prije. Problijedio je kao da nema u njemu ni kapi krvi.

Misli mu se skoro zalede kao od neke nepojmljivo strašne slike. U silnoj je panici trzao konopcima, kao da će tako usmjeriti svoj pad u stranu i naći se iznad prašume koja je već tu skoro nadohvat. Oh, prašuma, ta dragocjena prašuma! U njoj možda također ima raznih opasnosti, ali te tek dolaze u budućnosti, bližoj ili daljoj, ali taj pakleni užas što je tu izravno dolje ne dopušta nikakvu budućnost, jer to nije ništa drugo nego strahovita, siva klopka više od devet metara dubokog žitkog mulja.

Iznenada spazi da mu je zelena krošnja drveća uistinu nadohvat. Padobran je bio već jedva kojih sto pedeset metara iznad smrtonosnog grotla. Međutim, prašuma, također smradljiva i strašna prašuma, iz koje se osjeća težak zadah ogavne vegetacije, ali koja je trenutno predstavljala najprivlačnije mjesto, bila je sada isto tako daleko, iako malo prema sjeverozapadu.

Da bi se spustio onamo, trebalo bi padati pod kutom od četrdeset pet stupnjeva. Pažljivo je upravljao s užadi padobrana. Uhvatio je i povjetarac poput jedrilice. Prašuma je bivala sve bliže i bliže.

On se slavodobitno spusti na otočić koji je bio udaljen od kdpna oko pedesetak metara.

Dok je kopno bilo obraslo gustom šumom, na otočiću dugom svega tri i pol metra i širokom otprilike dva i pol metra rasla su samo četiri stabla. Najveće je moglo biti visoko kakvih petnaest metara. Održavalo je svoje nesigurno postojanje na močvarnom, vlažnom i tek donekle sigurnome tlu.

Četiri stabla, pomisli on, čija je ukupna dužina mogla iznositi oko pedeset i pet metara. To će biti sasvim dovoljno. Ali, oduševljenje mu je ubrzo splasnulo. »Bez ikakve dizalice s kojom bi poredao stabla i napravio primitivan most, uzaludno je i pomišljati o prelasku na kopno.

Jamieson sjedne na tlo, svjestan prvi put da u ramenima osjeća tupu bol, da su mu svi mišići silno napeti i da ga obuzima neka prekomjerna vrućina. Mogao je kroz jedva providnu sumaglicu nazreti Sunce. Doimalo se poput kakve bijele kuglice, veličine graška. Da, tako je bilo maleno odavde, s ovog strašnog planeta, čija se atmosfera sastojala od bjeličaste pare i magle.

Sunčeva mrlja kao da je lagano nestajala u daljini. Umjesto toga uvlačila se neka neodređena tama šio mu je prodirala čak i u misli. Postao je iznenada svjestan da je... usnuo.

Profesor naglo otvori oči. Sunce je sada ležalo mnogo niže, i misli mu zastanu od zaprepaštenja i novog otkrića. Ali, idućeg trenutka pribere se toliko, da je mogao mirnije promatrati čudo pred sobom.

To što je ugledao bilo je nalik samo na događaj iz bajke. Ona su se četiri stabla, s poderanim ostacima njegova padobrana, još uzdizala iznad njega. Međutim, dok je spavao, njegova zamisao s tim stablima

bila je ostvarena.

Most od stabala, debljih i čvršćih no što bi mogla izrasti na ovako malom otočiću, pružao se do kopna. Tko god je to sagradio, obavio je posao vrlo vješto. Ali, bilo je odmah jasno čije je to djelo. Na drugoj je strani čudovište stajalo na dvjema od svojih šestoro nogu. Naslonilo se na golem trupac jednog stabla i ravnodušno promatralo čovjeka na otočiću. Naposljetku stigoše i misli:

— Ne moraš se ustručavati ni bojati, profesore Jamiesonu. Prihvatio sam tvoje gledište i pripravan sam ti pomoći da stigneš ovamo na kopno.Štoviše, spreman sam i da surađujem s tobom. Ja...

Jamiesonov gromki smijeh neugodno zaori i prekine tu misao.

— Prokleti lažljivče! — uzvrati znanstvenik. — Ti si zapravo utrčao u nešto čemu nisi dorastao, i ne možeš to sam riješiti. Dobro, pristajem i pod tim uvjetom. Naime, dokle smo god uzajamno ovisni i dok se razumijemo, suradnja će biti uspješna. Odsad ću te nazivati imenom Grozni, a držim da ti pristaje s obzirom na tvoj izgled i snagu.

Iz prašume dopuzi golema i ogavna zmijurina. Bila je udaljena oko tri metra od onoga kraka mosta što se nalazio na kopnu, i oko šest metara udesno od Groznoga. Jamieson, koji je oprezno napredovao prema sredini mosta, vidje prvo silovito svijanje visoke, sočne trave. Sledi se na mjestu gdje se zatekao, kad se odatle pojavila ogavna i golema glava, iza koje je slijedilo prvih sedam metara gmaza krupnog i prijetećeg tijela.

Golema se glava, savijajućim pokretima, uputi izravno prema njemu. Kose oči poput svinjskih, ali pakosne i zle, upilje bijesan pogled u njegove zaprepaštene smeđe oči. Profesora obuze užas. Užas, zbog neshvatljive, zlehude sreće koja je dopustila da se nađe u ovako očajnom položaju.

Njegova potpuna nemoć ispred onih sijevajućih očiju graničila je sa samrtnim strahom. On osjeti silnu napetost u svakome mišiću. Krajnjim naporom volje za samoodržanje prisili se da ostane krut i nepomičan, buljeći strogim pogledom u ogavnoga, golemog gmaza. Bilo je to iscrpljujući naporno... ali je koristilo.

Strašna glava, poput zmajeve, prohuji pokraj njega, okrene se u stranu i ugleda Groznoga. Istog trenutka zmijurina zastade. zureći u snažnog protivnika kao opčinjena.

Jamiesonu odlane; dosadašnji strah prijeđe u žestoku srdžbu i on uputi oštru misao Groznome:

— Držim da možeš osjetiti približavanje opasnosti i da čitaš zle namjere ovakvih beštija.

Ova opaska ostade bez odgovora. Divovska se zmijurina lagano uputi prema čistini. Dok se golema, jednoroga glava podizala sve više kao da ima namjeru"okomiti se na dostojna protivnika, dotle se

Grozni lagano povlačio. Bilo je očito da se ne namjerava upustiti u ubitačnu i okrutnu borbu s tom zvijeri.

Jamieson uputi Groznome još jednu, ovaj put podrugljivu misao:

— Možda će te zanimati podatak, da sam kao glavni znanstvenik Međuzvjezdane vojne komisije podnio izvještaj da je Eristan II nepodesan za vojne baze naše zračne flote. Dva su tome razloga: prvi je zbog postojanja najprokletijeg bilja mesoždera na tom planetu kojima ona obiluje, a drugi je razlog u postojanju ovih »dragih malih stvorova«, kakav je taj strašni gmaz pred tobom. Tu postoje milijuni jednih i drugih. Svaka od ovih zmijurina uzgoji na stotine mladih za svog života i stoga ih je nemoguće iskorijeniti. One su biseksualne, a postižu duljinu od četrdeset pet metara i težinu od deset tona.

Grozni koji je sada, bio udaljen petnaest metara od zmijurine zastane i, ne gledajući Jamiesona, uputi mu hitru misao.

— Njezina me pojava iznenadila, jer joj mozak nije osobito dobar prijenosnik misli. To je tim opasnije jer se radi o okrutnom ubojici. Ali to sada nije važno. Bitno je da je ona tu i da je opasna. Tebe je ostavila na miru jer si joj presitan, i sada vreba pogodan trenutak da se baci na mene. Koliko je god nabijena silnom tjelesnom snagom, toliko je na sreću i glupa. Ne shvaća naše izmjene misli i stoga djeluje sada podudarno. Očito je da želi ščepati mene, ali to ne znači da nisi i ti u opasnosti. Naprotiv, tebi prijeti veća opasnost. Ja sam ti pripravan pružiti određenu pomoć, ali pod uvjetom da mi više ne nudiš i ne spominješ onu glupost o našoj uzajamnoj zavisnosti. Zasad je samo jedan od nas štićenik i držim da znaš tko je taj.

Jamieson je drugačije mislio i ljutito je uzvratio:

— Nemoj biti tako siguran da ti nisi u opasnosti. Ovaj strašni gmaz izgleda poput golemog snopa mišića. Kretnje su mu kao da je sav od čelične opruge, a da i ne spominjem njegovu silnu brzinu.

— A što misliš o mojoj brzini? U stanju sam pretrčati sto dvadeset metara za samo tri sekunde, mjereno zemaljskim vremenom.

— Možda bi mogao — primijetio profesor zajedljivo — kada bi imao gdje pretrčati tih sto dvadeset metara. Na tvoju žalost, tu ih nemaš. Vidio sam odozgo kako izgleda rub ove prašume prije no što sam se spustio padobranom. Tu je pojas prašume širok otprilike četrdeset pet metara. Potom slijedi zavojita i muljevita obala kao nastavak ovoga mulja. Zavoj skreće natrag ovim smjerom i dovodi te na isto mjesto. Da bi se oslobodio zmijurine morao bi je strelovito napasti i uhvatiti se s njom ukoštac. Međutim, nisam siguran da bi ishod tog obračuna bio povoljan po tebe. Stoga i tvrdim da smo prokleto zavisni jedan od drugoga. Jer ovo nije ni Zemlja ni Carsonov planet. Ovo je Eristan II, a tu smo oboje stranci!

Nastade podulja šutnja, poslije koje Grozni upita:

— Zašto ne bi potegao svoj atomski pištolj kojim bi spalio gmaza?

— Pa da tako izazovem zmijurinu i ostanem bespomoćan? Ona se izlegla u tome ogavnom mulju. Tu one prožive pola svog života. Trebalo bi punih pet minuta da izgori ta snažna glava. Za to vrijeme mogla bi me proždrijeti i probaviti.

Kratki trenuci što su potom prolazila bili su bremeniti zdvojnim beznađem i očajnim kolebanjem. Ali, bilo je malo vremena za premišljanje. Stoga, iako nevoljko, dopre do Jamiesona hitra misao:

— Profesore, pripravan sam na suradnju. I to, smjesta!

Jamieson shvati da Grozni ovaj put iskreno pristaje na zajedničku akciju, znajući da će mu tako pomoći, ali da to neće uvjetovati kakvom protuuslugom. Zapravo, nije ni bilo vremena za kakve nagodbe, te on žurno uzvrati:

— Ovo je uistinu najočitiji slučaj za zajedničko djelovanje. Zmijurina nema na sebi nijednu slabu točku, izuzev ove: naime, ona poput svih zmija prije nasrtaja počne zamahivati glavom, nastojeći tako hipnotizirati žrtvu koja se tada ukoči od straha. Dakle, istog trenutka kad učini prvu kretnju glavom, ja ću joj plamenim mlazom spaliti oči. Tada joj ti skoči za vrat i silovito je stegni. Njezin se mozak nalazi odmah iza onog roga na glavi. Zabodi onamo svoje kandže, a ja ću pripaziti da plamen ne dopre do tebe.

Misli se rasprše poput pljeve kad se strašna glava počela micati. Naglim pokretom Jamieson zgrabi pištolj.

Nije trebalo dugo čekati da zmijurina preda bitku, a ubrzo zatim prestade davati znake života. Ostaci su joj se još dimili, kad je Jamieson umorno sišao s mosta. Zamalo se srušio od iscrpljenosti. Svalio se na tlo i odležao pola sata, kako bi poslije one silne napetosti došao k sebi.

Kad je naposljetku opet stao na noge, Grozni je sjedio desetak metara dalje ispod krošnje prašumskih stabala i promatrao ga.

Djelovao je čudnovato smireno, uglađeno, pa čak i prijazno. Moglo bi se reći čak simpatično u plavom krznu i svojoj golemosti. Jamiesonu je odlanulo, jer je znao da su ove snažne mišice što se naslućuju ispod svilenkastih i mekanih dlaka sada na njegovoj strani.

Gledajući neko vrijeme u njega, profesor odjednom upita:

— Što se dogodilo s antigravitacijskom platformom?

— Napustio sam je otprilike pedeset i šest kilometara sjeverno odavde — uzvrati Grozni.

Jamieson malo razmisli, a potom reče odlučno:

— Morat ćemo doći nekako do nje. Sasvim sam ispraznio na zmijurini svoj atomski pištolj. Potreban mi je metal kako bih ga ponovo napunio, a ta je platforma, koliko znam, jedini metal u ovim prostorima... I još nešto, Grozni — doda profesor. — Tražim tvoju poštenu riječ, da mi nećeš ni pokušati učiniti štogod nažao dok se budemo nalazili u sigurnosti na drugoj strani Demonskog tjesnaca!

— Zar ćeš prihvatiti moju zadanu riječ? — upita Grozni, gledajući ga radoznalo sa svoja tri čeličnosiva oka.

— Hoću.

— Tada dobro. Dajem ti riječ. Jamieson otrese glavom i osmjehne se mračno.

— Oh, ne! Ne ide to samo tako...

— Ali, mislim da si rekao da ćeš prihvatiti moju riječ, nije li tako? — Grozni će osorno.

— Rekao sam, i prihvatit ću je, ali jedino ovako rečeno... — Jamieson je zurio nepopustljivom upornošću u svoga moćnog i smrtnog neprijatelja. — Želim da se zakuneš izlazećim Suncem, zelenom i plodonosnom Zemljom, te s veličanstvenošću besmrtna života. — On zastane i potom odlučno upita: — Dakle?

U očima Groznog bljesne siv plamen, a njegova je misao bila bijesna kad je naposljetku odgovorio:

— Ti si, profesore, čak opasniji nego što sam te u prvi mah ocijenio. Sada mi je jasno da među nama nije moguća ikakva nagodba.

— Ali ipak ćeš mi dati bar ovo ograničeno obećanje koje sam zatražio, zar ne?

Tri siva oka promatrala su ga čudno, a duge, tanke usne razdvoje se kad je Grozni zarežao pokazujući oštre, crne očnjake:

— Neću!

— Mislio sam — Jamieson će strpljivo — da se mogu s tobom nagoditi mirno i na razuman način, no čini se da ti neke stvari još nisu dovoljno jasne.

Nije bio odgovora. Grozni je samo sjedio na mjestu i zurio napeto u njega.

— Još nešto — nastavi Jamieson. — Prestani se pretvarati da možeš pročitati sve moje misli. A nemoj se time ni sam zavaravati. Kladio bih se da možeš uhvatiti samo najjasniji dio mojih misli koje sam već pripremio kao da ću ih izreći.

— Ja se uopće ne pretvaram pred tobom — uzvrati Grozni hladno. — No, držat ću te i nadalje u tami i neizvjesnosti koliko god bude moguće.

— Ta će me neizvjesnost, naravno, mučiti — reče Jamieson — ali ipak ne previše. Međutim, kada mi to dojadi, poduzet ću odgovarajuće mjere. U tome slučaju preostaje da presudu između nas donese ovaj atomski pištolj koji ću suprotstaviti tvojoj snazi. Mogao bih se unaprijed okladiti tko će izaći kao pobjednik — nastavi on i pođe prema Groznome. — A sada krećemo. Najbrži način je taj da ti uzjašem na leđa. Mogao bih se privezati cvim konopcem od padobrana kako bih bio sigurniji. Moj je jedini preduvjet, da mi moraš obećati da ćeš me pustiti da sjašem prije nego što učiniš kakvu

neprijateljsku kretnju. Slažeš li se?

Grozni se ustručavao, ali je naposljetku pristao:

— Neka bude zasad kao što tražiš od mene. Jamieson se osmjehne podrugljivo, a potom upita:

— Što te je ponukalo da se predomisliš i odustaneš od namjere da me smjesta ubiješ? Je li možda posrijedi kakav poseban razlog koji nema izravne veze s prijetnjom da bi mogao doći u pitanje život ovako otmjenog stvora poput tebe?

— Penji se na moja pleća! — dopre do profesora režeća misao. — Ne želim slušati nikakve lekcije, niti više ijedan zvuk tvoga kreštavog glasa. Ne plašim se ničega na ovom planetu. Moj pristanak na određenu suradnju s tobom nema ništa zajedničko s bilo kojom od tvojih bijednih podmetaljki; ne bi mi trebalo mnogo pa da se opet predomislim. Upozoravam te!

Jamieson je šutio. Bio je zapanjen i gotovo uplašen. Nije namjeravao izazivati Groznog. Mora ubuduće biti mnogo oprezniji, inače bi ta golema zvijer, veća od osam lavova zajedno i smrtonosnija nego stotinu njih, mogla navaliti prije no što je odlučila to učiniti.

Otprilike sat kasnije, iznenada, iskrsne iz pare i magle dugačak, na ribu nalik svemirski brod koji je patrolirao nebeskim prostorima Eristana II. Letio je uokolo na visini manjoj od trista metara. Doimao se svojim oštro zašiljenim nosom okrutno poput goleme sabljarke.

Strelovita misao Groznoga usiječe se u Jamiesonov mozak:

— Profesore, pokušaš li im poslati signal, ubit ću te smjesta!

Jamieson ne odgovori ništa. Misli su mu bile ukočene i prazne. Dok je promatrao velik, gotovo osamsto metara dugačak brod, taj se primjetno spustio još niže. Kad se izgubio iza ruba prašume, nije bilo dvojbe da namjerava sletjeti.

Tada počnu opet stizati misli Groznoga, ovaj put podmukle i zlurade:

— Beskorisno je pokušavati to sakriti. Jer, sada kad je dokaz ovdje, sjećam se da su tvoji mrtvi suputnici imali u svojoj podsvijesti taj drugi svemirski brod.

Jamieson proguta veliku gvalju što mu se stvorila u grlu. Osjećao se glupo i bolesno. Bio je bijesan zbog nevjerojatno hude sreće što se baš sada morao pojaviti ovaj brod!

Bijedno se prepustio ujednačenom ritmu kojim je trčao Grozni, i trenutno je osjećao samo vonjem ispunjen vjetar i slušao topot tri para šapa koje su jednolično doticale tlo. Oko njega mračna prašuma, povremeno kakav sumnjivi sušanj ili zvuk, a tu i tamo čuo je i pljuskanje nevidljive baruštine. I tu se nakupilo svašta: gorčine, bijesa, straha, neizvjesnosti, a zacijelo i opasnosti dok ovako jaše na plećima strašnog stvora U liku neobične, goleme zvijeri koja ga mrzi i… znade za dolazak drugog broda.

Napokon, Jamieson plane ljutito, kao da njegove oštre riječi mogu poraz pretvoriti u pobjedu:

— Sada svakako znam, da je tvoja sposobnost čitanja misli prokleto površna i nedovršena stvar. Ti nisi našao ništa sumnjivo u tome što si mogao onako lako uništiti moj brod.

— A zašto bih u tome vidio nešto neobično? — upita Grozni nestrpljivo. — Sada se sjećam da je prošlo mnogo vremena kako nisam mogao uhvatiti nijednu misao. Osjetio sam jedino nekakav suvišak energetskog napora, neusporedivo veći nego što inače proizvode strojevi tvog broda. Bit će da je to nastalo kao posljedica povećanja brzine. Tada sam opazio da su vrata kabine bila odškrinuta... i zaboravio sve ostalo.

Profesor Jamieson kimne i namršti se. Bio je zlovoljan i potišten

— Primili smo nekoliko silnih udaraca, što nas nije osobito iznenadilo, naravno, jer je međuzviježđe prepuno meteorita. Bit će, međutim, da je jedan osobito jak udarac izazvao određenu promjenu našeg pravca i odškrinuo vrata kabine. I dok smo mi bili na oprezu očekujući opasnosti izvana, iskoristio si priliku da poubijaš stotinu ljudi, od kojih većinu na spavanju.

Jamieson je jašući bio vrlo oprezan, i morao je paziti na poprečne grane stabala ispod kojih su jurili, kako ga neka ne bi zbacila na tlo. Ta ga je neprekidna napetost iscrpljivala.

Grozni se kretao skokovito, poput gizdava konja u galopu. Ta jurnjava bila je nalik na mahnitu utrku. Omamljen od truckanja, profesor se naprezao održavajući ravnotežu. No odjednom je došao i tome kraj.

Projurivši naposljetku između dva gigantska stabla, golema se životinja nađe na obali velikog, blistavog zaljeva.

Brz poput vihora, Grozni pojuri pješčanim sprudom, a potom ponovo uđe u guštaru prašume. Nikakva misao nije stizala od njega; nije bilo slavodobitnog likovanja ni kakva znaka o značajnoj pobjedi koju je upravo bio izvojevao.

— Učinio sam ovaj pokušaj — reče Jamieson bolećivo — jer znam što namjeravaš. Priznajem da smo dobili utrku u borbi s krstaricom Rullovaca. Ali, ti si glup ako držiš da ti oni priznaju nadmoć. Rullovci su drukčiji no što si mislio. Uostalom, oni dolaze iz druge galaksije. Oni su...

— Profesore! — misao kojom ga je Grozni prekinuo imala je i metalan zvuk i snagu. Ne usuđuj se pokušati da posegneš za pištoljem da bi se ubio. Osjetim li samo jedan krivi pokret, pokazat ću ti kako strelovito, surovo i bolno može čovjek biti razoružan.

— Pa, obećao si — promrmlja Jamieson — da nećeš poduzimati nikakve neprijateljske korake.

— Ja ću to obećanje i održati, ali tek kada mi to bude po volji.

Međutim, razumio sam iz tvojih smušenih misli da vjeruješ kako su se ona stvorenja spustila jer su uhvatili signale energije koju oslobađa antigravitacijska platforma.

— To je najobičnije zaključivanje - osorno će Jamieson. — Mora postojati nekakav razuman razlog koji ih je ponukao da se spuste.

— Naravno! — složi se Grozni i doda: — Možda su njihovi instrumenti zabilježili upotrebu atomskog pištolja kada si ubijao zmijurinu. Po tome su zaključili da je netko ovdje na planetu. Bit će najpametnije da požurim k njima prije no što me nehotice ubiju. Nema dvojbe da će me pozdraviti dobrodošlicom kad ugledaju mog zarobljenika. Ti ćeš neozlijeđen biti odriješen i skinut s mojih pleća.. kao što sam ti obećao.

— To je uistinu podlo — uzvrati profesor i ovlaži suhe usne. — Znaš prokleto dobro jer si pročitao iz mojih misli da su Rullovci ljudožderi. Zemlja je jedan od osam planeta u ovoj galaksiji, čiji su stanovnici prava poslastica tim paklenim stvorovima

Grozni ga osine neprijateljskim pogledom i reče hladno:

— Vidio sam ljude na Carsonovom planetu koji su jeli u slast moje srodnike. Zašto ne bi, zauzvrat, jeli ljude i drugi stvorovi?

Jamieson je šutio. Bio je osupnut videći toliku mržnju što je izbijala iz Groznog. Ovaj mu dobaci još jednu misao, tvrdu poput kamena:

— Ti ne možeš ni shvatiti koliko je važno da u idućih pet mjeseci na Zemlju ne dopre ni jedna jedina riječ o mojoj, i inteligenciji mojih srodnika. Nama je to svima od neobične važnosti. I stoga te želim vidjeti mrtvog!

Usprkos svemu, Jamieson ipak nije sasvim izgubio nadu. Bila je to ona luda, besmislena nada čovjeka koji je još bio živ, ne hoteći priznati smrt sve dok mu se njezina siva hladnoća ne uvuče u kosti.

Prasak i lomljava trgnu ga iz razmišljanja. Debele grane visokih stabala lomile su se pred silovitim naletom grdosije koja je ogavno dahtala. Strašna glava golemog gmaza proviri prema njima iznad visoke krošnje.

Jamiesonu se sledi krv kad je na trenutak ugledao ljuskavo, svjetlucavo tijelo; oči, crvene kao plamen, što su zurile u njega... a tada ova užasna prikaza poput noćne more ostade daleko iza njih. Naime, brzinom munje Grozni odjuri odatle, noseći profesora na snažnim plećima.

Nekoliko trenutaka potom, usprkos odurnoj i strašnoj opasnosti, usprkos njegovoj očajnoj odluci da mora uvjeriti i Groznoga kako to ne valja... divljenje prevagne u njemu.

— Za ime svijeta! — usklikne on. — Ne bi bilo čudno kad bi ti mogao umaknuti svim strahotama što se tu pojavljuju. Za svih svojih putovanja svemirom nikada nisam vidio takav savršeni sklad razuma i

snažnih mišića.

— Zadrži te svoje pohvale — podrugljivo će Grozni. . Jamieson je to jedva i čuo. Bio je namršten i ozbiljno zabrinut. On uzvrati.

— Postoji dlakav stvor sabljastih zuba, tvoje veličine i brz poput tebe, koji te može ugroziti, ali držim da možeš sve ostale krznaše nadmašiti kako u brzini tako i u snazi. Postoje zatim i zloćudne biljke, posebno one jezovite puzavice. To nije jedino inteligentno bilje u galaksiji, ali je najoštroumnije. Bio bi potreban i moj pištolj kada bi došao u dodir s nekom od tih puzavica. Njima možeš umaknuti ali, naravno, morao bi biti sposoban raspoznati ih od ostalih, bezazlenih u tome okolišu. Postoje znaci po kojima možeš sa sigurnošću ustanoviti njihovu prisutnost, ali — profesor zadrži svoje misli nejasnima koliko je god to mogao, i osmjehne se mračno — prestat ću misliti o tome dok ti nije uspjelo pročitati pojedinosti iz mojih misli. Umjesto toga. upozorit ću te na goleme gmazove, jer te oni mogu ščepati jedino u vodi. Zbog toga je onaj Demonski tjesnac prava smrtna opasnost.

— Pa, ja umijem plivati — ljutito će Grozni. — Za tri sata mogu preplivati osamdeset kilometara, noseći i tebe na plećima.

— Ne budali! — profesorov je glas bio oštar. — Kad si mogao učiniti sve ono... kad si mogao prijeći ocean i tisuće kilometara kroz prašumu, zašto si se onda vratio po mene, znajući, kao što to zacijelo znaš i sada, da ja ne bih nikada mogao sam stići svoj brod? Hajde, reci zašto?

— Ondje kamo ti ideš vlada tama — reče Grozni nestrpljivo — a da bi mogao umrijeti nije ti potrebna nikakva spoznaja. Sve tvoje bojazni dokaz su tvrdnji da će čovjek izazvati neprijateljstvo prema sebi kad god se nađe licem u lice s inteligentnim protivnikom. Eto, zbog toga tvoji srodnici ne smiju doznati da smo mi inteligentna bića. Osim toga, na Carsonovu smo planetu stvorili grube i neugodne okolnosti, kako bi ljudi stekli dojam da su ondje za njih preteški životni uvjeti. Činjenica da si odbio suočiti se s prirodom ovog planeta, Eristana II, i sa njegovim neizmjernim prostorima obraslim prašumom, i da je psihofrikcija na Carsonovom planetu već na 135. stupnju, dokazuje da...

— Je li? — Jamieson je buljio u svjetlucavu glavu što je jednakim pokretima kimala tamo-amo. Potom reče podrugljivo: — Ti si lud. Pa, 135 bi trebalo zapravo značiti... dvadeset pet do trideset milijuna, a krajnji stupanj je 38...

— Točno! — odgovori žustro Grozni. — Trideset milijuna mrtvih.

Ponor se stvori u profesorovim mislima. Crna istina o tome kamo ga vode misli ove strašne nemani bila je tu pred njim.

— To je prokleta laž! — zagrmi on. — Moji izvještaji kažu...

— Trideset milijuna! — ponovi Grozni s okrutnim zadovoljstvom. — Ja točno znam što to znači po vašim pojmovima psihofiikcije:

stupanj 135 uspoređen s najvećim stupnjem sigurnosti daje graničnu vrijednost od 38 stupnjeva. Ta se granica dostiže kada je protivnik... priroda. Da su tvoji srodnici otkrili da je uzrok njihovih borbi sa smrću bila neka inteligentna vrsta, otpor bi dostigao čak 184. stupanj... i tada bismo mi izgubili. Nisi ni znao da smo mi temeljito proučili vašu psihologiju.

Blijed i uzrujan, profesor Jamieson odgovori Groznome:

— U roku od idućih pet godina imat ćemo milijardu naših na Carsonovom planetu, a onih nekoliko preostalih tvojih srodnika morat će pobjeći.

— Za samo pet mjeseci — prekine ga Grozni hladno — čovjek će doslovno biti zbrisan s našeg planeta. Rulja će se razbježati, glavom bez obzira, otimajući se za mjesto u vozilima međuzvjezdanog prometa ne pitajući za cijenu. Bit će to paničan bijeg pred nepodnosivim opasnostima. Štoviše, pojavit će se iznenada i Rullovci sa svojim ratnim brodovima kako bi nam pomogli. To će zacijelo biti najstrašnija katastrofa u dugoj, okrutnoj osvajačkoj povijesti čovjeka.

Izvan sebe od bijesa što mora slušati ovako neprijateljske riječi, Jamieson upita ljutito:

— Pretpostavimo da će sve biti kao što kažeš, pretpostavimo, dakle, da će mišice nadjačati strojeve, ali mi reci što ćete uraditi s Rullovcima poslije našeg odlaska?

— O tome ćemo razmisliti tek naknadno!

Jamieson je morao uložiti krajnji napor da se svlada i da uzvrati donekle smireno:

— Ah, vi ogavni glupani! Čovjek je ratovao i tukao Rullovce na Carsonovom planetu skoro dvije godine. A to sve zbog vas koji ste se bili uplitali, te smo morali odgoditi naše akcije u udaljenijim dijelovima svemira. Dangubili smo štiteći vas od najkrvoločnijeg, okrutnog i nerazumnog stvora kakvoga je svijet ikada vidio.

Malo je zastao da smiri svoj bijes, a potom je nastavio:

— Mi nismo mogli nikada otjerati Rullovce s bilo kojeg planeta na koji su se smjestili. Međutim, oni su otjerali nas sa tri točke prije no što smo shvatili strašnu opasnost koja nam prijeti.

On se opet prekine, jer je bio svjestan praznog, tvrdoglavog i prezrivog zida u mislima Groznog.

— Trideset milijuna! — reče on skoro smireno, i doda kao za sebe: — Žene, muškarci i djeca.

Crna i opasna odluka rodi se iznenada u njemu. Munjevitim pokretom potegne svoj atomski pištolj i čvrsto ga pritisne na širok, dlakavi potiljak.

— Sto mu gromova, zakuni se da nećeš upletati Rullovce bez obzira što se dogodilo!

Njegov prst snažno potegne popustljivi otponac; iz cijevi lizne

bijeli, plameni trak koji... promaši! Začudo, promaši! Trenuci su prolazili prije no što je njegov mozak dokučio strašnu činjenicu da leti kroz zrak, odbačen nevjerojatno brzim trzajem snažnog tijela.

Jamieson se nađe u grmlju. Gramzivi prsti ljepljive prašume i njezine vitice trgale su mu odjeću, greble ruke i ščepale pištolj. Taj dragocjeni pištolj.

Razderane odjeće, krvav od nebrojenih ogrebotina, okružen ogavnom pohlepom za njegovom krvi, očajno je mislio samo na jedno. Mislio je na najvažniji pribor koji jedini može biti spasonosan. Ogorčenom se ustrajnošću i teškom mukom opet dokopao svog pištolja.

Sada mu se kažiprst našao ponovo na otponcu i on osjeti ipak olakšanje koje mu je bilo toliko potrebno da ne klone duhom. Devet metara dalje pojavi se Grozni, zapravo njegova golema glava. On samo zareži zlokobno i nestane u guštari ogavnoga prašumskog bilja.

Potresen, gotovo bolestan od svega, Jamieson sjedne i razmisli o ovome što se tek zbilo. Mora smireno ocijeniti u kolikoj je mjeri doživio poraz, odnosno, izvojevao možda pobjedu. Naime, u okolnostima koje vladaju na Eristanu II ljudska logika baš nije najpouzdanije mjerilo za donošenje zaključaka. Tu je s.ve mnogo drugačije nego na Zemlji, pa stoga nije ni čudno da pojedina zbivanja prelaze ljudsku sposobnost rasuđivanja. Iako je profesor Jamieson već stekao prilično iskustva na putovanjima kroz svemir, ostalo je i za znanstvenika poput njega još vrlo mnogo nejasnoća.

Posvuda uokolo bila je neobična i radoznala prašuma u kojoj nije bilo stabala. Goleme, ogavne, žute gljive stršale su uvis devet i više metara i uzdizale se prema crvenosmeđezelenoj crti obzorja od isprepletenih smeđih povijuša, zelenih lišajeva i okrugle, nepojmljivo visoke, krute, crvenkaste trave.

Grozni se probijao kroz taj odbojni gustiš, napredujući neodoljivom snagom. Za čovjeka koji se ustručavao trošiti više od djelića opadajuće snage svoga atomskog pištolja, bilo je to strašno bespuće i posljednje mjesto na svijetu koje bi odabrao za borbu protiv bilo koga. Ali, ipak...

Razljutivši se, morat će potegnuti svoj pištolj iznenada na jedini mogući način. Učinit će to munjevito i bez razmišljanja, kako time ne bi Groznome omogućio da pročita njegovu misao. Pa naposljetku, prema toj golemoj zvijeri nije toliko bespomoćan kao da pred sobom ima velik ratni brod krcat odurnim Rullovcima. Rullovci!

Jamieson se trgne na tu pomisao i skoči na noge. Tlo je bilo varavo i nesigurno, ali on je nagonski koračao po otpacima divovskih gljiva, tvrdih kao kamen. U ušima mu je odjeknuo vlastiti glas, kad je oštro viknuo:

— Hej, moramo biti oprezni i smjesta poduzeti nešto! Držim da su

instrumenti Rullovaca registrirali da je moj pištolj gotovo ispražnjen. Oni se mogu vrlo brzo pojaviti. Vjeruj mi kada tvrdim da je tvoj plan o pridobivanju Rullovaca za saveznike čista glupost. Naime, sa svih brodova koje smo poslali u njihovu galaksiju primili smo izvještaje, prema kojima je svaki planet koji su posjetili naseljen... Rullovcima. Drugih živih bića tamo uopće nema. Oni su zacijelo uništili ondje sva živa bića, a pogotovo sva inteligentna.

— Čovjek ima tisuću osam stotina sedamdeset i četiri saveznika koji nisu ljudskog porijekla. Priznajem da svi oni imaju svoje civilizacije slične čovjekovoj. Međutim — nastavi profesor — tvoji su srodnici kulturno znatno zaostali za čovjekom. Vi se ne možete zaštititi od strojeva, i stoga mi nećemo napustiti Carsonov planet sve dok važno pitanje zaštite ne bude riješeno na zadovoljavajući način. Imam čvrstu namjeru odvesti te na Zemlju, kako bih ti predočio zamršenost problema s kojima se susreće civilizacija, i kako bih ti dokazao da mi nismo opaki. Uvjeravam te da će čovjek i njegova suvremena civilizacija razriješiti sve vaše probleme na puno zadovoljstvo svojih srodnika. Što kažeš na to?

Njegove su posljednje riječi zvučale čudno u gluhoj popodnevnoj tišini što je vladala trenutno u prašumi Eristana II. Na zapadu se kroz sumaglicu vidjela sitna sunčeva mrlja i profesor naglo shvati svoj položaj:

Čak i ako je umakao opasnosti koju predstavljaju Rullovci, najduže za dva sata pojavit će se iz svojih smrdljivih skrovišta svakovrsne nemani i mesožderi sa svojim strašnim zubima. Ti krvoždni ubojice podmuklo polaze u lov za tamnih noći ovog primitivnog planeta, tražeći žrtve ili ubijajući se međusobno.

Morat će nekako izaći iz ovoga prokletog spleta odurnih gljiva i naći pravo stablo s visokim granama, u čijoj bi krošnji mogao prenoćiti.

Jamieson poče napredovati lagano, hvatajući se oprezno za tanje povijuše. Poslije tridesetak mučnih prijeđenih metara, prašuma se činila neprobojnom i neprolaznom kao i prije, iako su ga od velikog napora već zaboljele ruke i noge. On zaslade i reče:

— Kažem ti da čovjek ne bi nikada bio došao na Carsonov planet onako kako je to učinio, kada bi znao da je naseljen inteligentnim bićima. Jer, postoje strogi zakoni po kojima se vlada, pa ako je potrebno i uz pomoć vojske.

— Prestani s tim zlokobnim i lažljivim prenemaganjem — čuo je iznenada odgovor. — Čovjek posjeduje više od pet tisuća planeta koji su ranije bili napučeni inteligentnim vrstama. Nikakve tvoje pripovijetke sada ne mogu prikriti, ili čak opravdati pet tisuća zlodjela počinjenih u svernirskome prostoru.

Misli se Groznoga naglo prekinu, a potom se opet jave:

— Profesore, upravo sam naišao na neku životinju koja... Ne obaziruć se na tu upadicu, Jamieson odgovori smireno:

— Čovjekova su zlodjela toliko crna koliko su njegova druga djela plemenita i zadivljujuća. Ti bi, svakako, morao shvatiti te dvije strane čovjekova značaja...

— Ona životinja — opet će Grozni — plovi sad iznad mene i uporno me promatra, ali nisam u stanju uhvatiti nijedan titraj njezine misli.

— Više od tri tisuće tih vrsta imaju sada vlastite države i vlastitu upravu. Čovjek ne uskraćuje nijednoj vrsti slobodu i samoupravu, ako je ta uistinu dovoljno inteligentna da sama vlada na svom planetu...

— Profesore! — ponovo doleti misao, ovaj put oštra poput noža i vrlo hitna. — Ta životinja ima ogavno, crvoliko tijelo, a leti iako nema krila. Ne posjeduje mozak s kojim mogu uspostaviti vezu.

Vrlo oprezno i mirno, Jamieson se okrene prema gomili grmlja i potegne pištolj. Potom reče blagim glasom:

— Ponašaj se poput zvijeri, zareži ljutito na nju, i munjevito jurni u najgušću šikaru. Tako te neće dohvatiti, ispruži li prema tebi koji od šest crvolikih udova. Ako ti ne uspije dokučiti njene misli, tada će se dodir tom nemani odvijati kao što slijedi: Rullovac čuje titraje zvuka jačine između petsto tisuća i osamsto tisuća titraj a u sekundi. S obzirom na to, ja mogu sada govoriti ovako glasno bez bojazni da će me čuti. To također znači da se misli ove životinje kreću na izvanredno kratkim valovima titraja. Stoga ona zazire i plaši se drugih misaonih titraja. A što je najopasnije, zbog toga je u nje tako silno razvijen nemilosrdan nagon za uništavanje drugih živih stvorova. Nema nikakve dvojbe da je to niža vrsta iz porodice Rullovaca — ustvrdi profesor i nastavi: — Ne vjerujem da namjeravaju zauzeti ovaj planet. To se zacijelo ne bi usudili s obzirom na to da se naša velika baza nalazi na Eristanu I koji je odavde udaljen samo pet tisuća svjetlosnih godina, ali dvadeset pet sati vožnje ratnim brodom. Prema tome, neće te napasti ako nema posebnog razloga za to, odnosno, ako je ne muči kakva osobita sumnja. Reci mi, što radi trenutno? — upita on na kraju.

Nije bilo nikakva odgovora.

Minute su prolazile polako; tišina nije trajala dugo.

Čudna, sumnjiva buka začuje se iznenada u blizini, a potom s nešto veće udaljenosti, čula se lomljava granja pod teškim nogama, ali taj je zvuk bio izmiješan s dahtanjem nekakvih stvorova. Iako zvukovi nisu bili blizu. Jamieson ipak nije mogao ostati miran.

On se sjeti nečega što ga zabrine još više nego nadolazeća noć. Naime, živo se sjetio strašnog prizora koji je jednom vidio... kako. Rullovac proždire čovjeka.

Ponajprije, odjeća je bila zderana s još žive žrtve. Živčani sustav

tog jadnika bio je skoro sasvim umrtvljen ubodom velikog žalca, koji Rullovac ima na svome odurnom repu. Potom se golemi, bijeli gmaz bacio na nemoćno tijelo i ostao u takvom položaju, proždirući nesretnika svojom ogavnom gubicom.

Jamieson se i sada zgrozi od sjećanja na to. Iznenada, očajnički i paničan strah prisili ga da se dublje zavuče u šiprag? Tu je bilo mirno i tiho. Nije se osjećao ni dašak vjetra. Malo zatim on ustanovi da se sav oznojio od straha.

Minute su prolazile. Profesor se osmjeli, i pošto pribere misli, stupi u dodir:

— Ako imaš kakvo pitanje, za ime svijeta, ne gubi vrijeme i žurno ga postavi!

Bit će da je iznad njegova gustog skrovišta puhnuo vjetar, jer se počela navlačiti magla, smrdljiva kao da dolazi ovamo od isparavanja zamuljene vode. Postalo je još mračnije, jer je magla zastrla i one uske otvore što su bili preostali u gustišu.

Jamieson se uzvrpolji nestrpljivo. Misli su mu bile napete i čvrste poput pesti spremne na udarac. Tako je mogao proniknuti u svijest opasnih neprijatelja. Odjednom reče iznenada:

— Tvoje sadašnje traženje pomoći uključuje u sebi i priznanje o našoj uzajamnoj zavisnosti. Prema tome ja zahtijevam...

— Vrlo dobro! — Odgovor je bio promakao, i kao da dolazi iz velike udaljenosti. — Priznajem svoju nesposobnost da uspostavim misaonu vezu s ovim gmazom, a time se i odričem plana da se s njim udružim protiv čovjeka.

Ah, pomisli Jamieson, turobno, još donedavno bi takvo priznanje izazvalo u njemu iskreno oduševljenje i radost. Međutim, sada je to primio na znanje s potrebnim oprezom, a donekle čak i sa sumnjom. Iskusio je u međuvremenu da Groznome ne treba uvijek vjerovati.

— Što radiš? Gdje si? — upita profesor.

— Upravo se odužujem što si odlučio da mi pomogneš. Naime, odvodim ovo ružno stvorenje dalje od tebe — odvrati Grozni.

— Da li te još slijedi?

— Da! Valjda me proučava. Imaš li kakav dobar savjet?

Sad je dobra prilika, pomisli Jamieson i odlučno reče:

— Možda imam, ali dat ću ti savjet samo pod uvjetom ako priznaš da smo nas dvojica saveznici, i da će moji i tvoji srodnici riješiti pitanje Carsonova planeta, bude li kasnije zajednički razmotreno. Slažeš li se?

— Ti neprekidno pušeš u isti rog! — zareži Grozni poslije kraćeg kolebanja.

Profesor osjeti kako ga obuzima ozlojeđenost, ali osjeti i napetost, kao posljedicu straha koji je proživljavao proteklih sati i zbog toga ljutito plane:

— Prokleta huljo!. Kad se nađeš u neprilici tada zatražiš suradnju i pomoć. No, čim ja pokažem dobru volju, ti se pokolebaš i uzmičeš. Dakle, obećaj sada da pristaješ na uzajamnu pomoć, ili jednostavno zaboravi da smo se ikada sreli!

Tišina koja je potrajala iza tih riječi bila je bremenita svakojakim osjećajima, a pratile su je crne misli i ogorčenje. Oko Jamiesona magla je postajala rjeđa, ustupajući mjesto sumraku u gustoj prašumi. Konačno, eta i odgovora Groznog:

— Obećavam da ću ti pomoći, kako bi prešao Demonski tjesnac. Naravno, ako ga uspijem i sam prijeći. Evo, začas ću biti uz tebe... samo ne znam hoću li se osloboditi ovoga gmaza.

— Prihvaćam sporazum — uzvrati mu Jamieson i doda: — Ali, ne nadaj se da ćeš se riješiti one napasti nad tobom. Ti su stekli izvjesnu antigravitacijsku sposobnost, dok je ona naša platforma bila jednostavno... nekakav prvorazredan padobran. Mogao bi se srušiti uslijed vlastite težine. — On zastane nekoliko trenutaka, a potom nastavi: — Je li ti naposljetku sve jasno? Ja ću plamenom oprljiti Rullovca koji te slijedi, a potom ćemo odjuriti što te noge nose.

— Dobro. Budi pripravan! — stiže hladan odgovor. — Bit ću kod tebe za koju sekundu.

Nije bilo više vremena za razmišljanje. Grmlje se poče zastrašujuće lomiti. Kroz maglu Jamieson ugleda u munjevitom trenutku Groznoga s njegovih šest udova. Na udaljenosti od oko šest metara profesor vidje tri čeličnosiva oka kako se sjaje u sumraku. Potegao je pištolj i napeto očekivao.

— Ne! Ne pali ni za živu glavu! — upozori ga munjevita misao Groznoga. — Ne pali i ne miči se s mjesta. Iznad mene ih je sada desetak primjeraka i...

Čudnovato i rastrgano, ta se nagla bujica misli završi u zbrci i metežu, a zamijeni je bljesak bijela plamena koji naglo zatreperi i isto tako naglo nestade.

Magla postade odjednom gusta, svijetlosiva masa koja prekrije ono što se moralo zbiti.

I tako sakrije njega.

Jamieson je ležao ukočen i hladan... i čekao. Uzgred se naprezao da dokuči titraje misli, no zaboravio je da može uhvatiti misao Groznoga samo kada ovaj to želi.

Stoga poče sam razmišljati, pribojavajući se da su Rullovci možda izvršili psihički pritisak na Groznoga. Drukčije nije znao protumačiti tako nagli prekid prenošenja misli, a koji je nastao neposredno nakon onog upozorenja koje mu je uputio Grozni. Ali, dosad se takav psihički pritisak uglavnom primjenjivao na životinje i na necivilizirane i primitivne oblike života. Međutim, ni tada se nije nikad koristilo onako blistavo svjetlo kakvo je vidio malo prije.

Profesor se u nedoumici namršti. Da, da. Grozni je usprkos svome razvijenome mozgu ipak u velikoj mjeri samo životinja, i to necivilizirana životinja koja je zacijelo vrlo osjetljiva na hipnozu.

Prema tome, onaj ga bljesak ipak nije usmrtio, jer nije dolazio iz nekog ubojitog oružja. Grozni ipak nije mrtav. Jamieson osjeti veliko olakšanje, kad mu je logičnim razmišljanjem uspjelo doći do takva zaključka.

Međutim, to drugim riječima znači: ako Grozni nije ubijen, on je tada... zarobljen! I što sada?

Olakšanje, koje je profesora obuzelo malo prije, opet nestade poput mjehura od sapunice. Pa, zar se može on sam suprotstaviti teško naoružanoj krstarici ako se ta sada pojavi? A to nipošto nije isključeno.

Prošlo je desetak minuta. Odjednom se iz sve gušćeg sumraka začuje tutnjava poput grmljavine. Bio je to znak da tutnjava dolazi iz snažnih projektora. Kao odgovor odmah se jave drugi pucnji, ali nešto viših zvukova. Potom zagrmi ponovo, no ovaj put s veće udaljenosti. Tresak je bio strahovit, i nije bilo dvojbe da to sada grme teški topovi s boka ratnog broda.

Ratni brod! Teški bojni brod iz baze s Eristana I koji se nalazi u patroli, ili iskušava snagu svojih topova. Rullovci će imati veliku sreću ako su već umakli. A što se njega samog tiče — ništa!

Ništa, osim mrkle noći i njenih strahota! Doduše, sada jedino neće biti opasnosti od Rullovaca, ali to je sve. To nije spas, pa nije čak ni nada u spas. Jer, ta bi dva broda mogla danima manevrirati u ovim svemirskim prostorima, a da ipak ne otkriju prisutnost Rullovaca i njegovih krstarica u neposrednoj blizini tih manevara.

Osim toga, Rullovci su možda otkrili prisutnost neprijatelja već i prije no što je zagrmio prvi plotun. Čini se da je prva salva ispaljena s udaljenosti od stotinjak kilometara.

Problem, koji je postojao između Groznog i čovjeka, a koji se činio tako bliskim i lako rješivim dok su on i ta golema životinja bili sami, izgubio je sada izglede za rješenje.

Nada, koju je profesor gajio dosad, stala se rasplinjavati i nestajati kao da, poput kakvoga živoga bića, iščezava polako ali nezadrživo u gustoj tami prašume.

Otprilike nakon pola sata postalo je tamno kao u rogu, a on nije prevalio više od dvije ili tri stotine koraka. Morat će tapati i spoticati se u mrkloj noći, ako kojim slučajem iznenada ne napipa pod prstima koru kakva stabla.

Stablo!

Goleme su zvijeri tabanale dolje dok se on čvrsto pripio uz spasonosnu granu visokog stabla. Plamene oči sijevale su odozdo. Sedam puta pokušavala su se uzverati do njega strašna čudovišta koja

su režala i ogavno slinila u neutaživoj želji da ga ščepaju. Svaki put spasio ga je sve slabiji ali još dovoljno smrtonosan plamen njegova pištolja. Tako su te goleme, ljuskama pokrivene zvijeri završile teškim treskom o tlo i postale plijenom ostalih proždrljivaca.

Prošao je sat mučne napetosti.

Stotinu noći poput ove koje bi proveo u sličnoj opasnosti, boreći se protiv novih, okrutnih neprijatelja i upotrebljavajući pištolj, imalo bi naposljetku kobnu posljedicu. Naime, njegovo bi spasonosno oružje dotle sasvim izgubilo ubojitu snagu.

Strašna je činjenica i to, da je Grozni baš prije svoga nestanka bio pristao napokon da složno surađuju protiv Rullovaca. Pobjeda je bila već tu nadomak, a tada je iznenada ugrabljen.

Nešto strašno poče mljackati i ogavno sliniti u podnožju stabla. Strašne kandže počnu grebati i mrviti koru, a potom se pojave dva užarena oka, udaljena pola metra jedno od drugoga. Te se oči počnu zaprepašćujućom brzinom približavati prema profesoru.

Jamieson dohvati pištolj, pokoleba se, a tada se počne žurno penjati prema gornjim, slabijim granama. Svakog trenutka, kako se uspinjao sve više, obuzimao ga je strašan osjećaj da će se koja grana slomiti i da će pasti među krvožedna čudovišta. Uz to ga je progonila još strasnija bojazan da su mu goleme čeljusti zvijeri već skoro za petama.

Međutim, njegova odluka da štedi ubojitost svog pištolja, dobila je neočekivanog saveznika. Zvijer pred kojom je uzmicao zastala je nešto niže, jer je osjetila da joj pod težinom mogu popucati tanje grane. Ali ispod nje se začuje strahovito rezanje druge zvijeri koja se žurno verala uz stablo.

Borba koju su međusobno zapodjela dva čudovišta činila se beskrajno dugom. Stablo se treslo, ljuljalo, grane su se lomile snažnim praskom, zvijeri su roktale, režale i urlale. I kada se već začuo prodoran, pobjednički urlik jedne od iznemoglih zvijeri, umiješa se divovska životinja poput kakva strašnog dinosaura i okonča krvavu bitku dvaju protivnika koji su pali na tlo. Div je to učinio tako što je jednostavno proždro oba okrvavljena protivnika.

U praskozorje se još moglo čuti režanje čas iz blizine, čas iz udaljenijeg šipražja. Čulo se povremeno i zastrašujuće gunđanje a potom bi slijedio prodoran krik uhvaćene žrtve. Bio je to pakao međusobnog proždiranja, kako bi se utolila neprekidna glad tih čudovišta.

Zora je napokon granula, a profesor Jamieson je bio još živ. No, bio je sasvim iscrpen i čeznuo je za snom. U mislima mu je bila jedina želja za životom, ali jedva je vjerovao da će preživjeti novi dan.

Da bar tamo na svome brodu nije bio onako iznenađen napadom Groznoga, i da je bar imao vremena ponijeti pilule protiv pospanosti,

te čahure za punjenje pištolja, pa da je bar... ! On se sada nasmije gorko i neprirodno na jalovo razmišljanje u koje je zapao. Da je bar uz to i koji čamac za spašavanje, sada bi bio u stanju odavde sretno uteći.

Osim toga, u kontrolnoj je kabini bilo i nekoliko stotina tableta što su služile kao hrana. Da, to je bila zaliha dovoljna za nekoliko mjeseci.

Jamieson proguta jednu tabletu od onih nekoliko koje je imao uza se i polako se spusti na zakrvavljeno tlo.

Dan mu se učini jednoličnim u tolikoj mjeri, da je od toga osjetio psihički zamor! Prašuma i more. Promjene je bilo samo u tome, što je morska obala imala nekoliko pješčanih uvalica. Inače, cio je krajolik bio vrlo jednoličan.

Prašuma i more.

Sve ga je mučilo i zamaralo, ali odolijevao je sve do sredine poslijepodneva. Prevalio je dotle, po njegovoj procjeni, oko pet kilometara, a tada je ugledao neko stablo. U svojoj visokoj krošnji bilo je neobično razgranalo. Tu će moći provesti noć, pa i prespavati bez bojazni da će pasti sa stabla. Uostalom, može se za svaki slučaj i vezati.

Pet kilometara na dan. Oko tisuću i devetsto kilometara, koliko još mora prevaliti, idući obalom i ponekad kroz prašumu, uključivši i Demonski tjesnac... tisuću i devetsto kilometara, po pet kilometara na dan.

Četiri stotine dana!

Probudio se opkoljen noćnim zvijerima planeta Eristana II, koje su u podnožju stabla na kojemu je noćio iskaljivale svoj bijes i neutažívu požudu. Probudio se uzbuđen, jer je sanjao kako pliva kroz Demonski tjesnac. Užas! Progonile su ga stotine, tisuće gmazova, koji su neprekidno urlali nešto nerazumljivo o važnosti rješenja problema Gioznoga.

— Što se upliće taj čovjek — optuživali su ga gmazovi — u civilizaciju koja je intelektualno već toliko uznapredovala? Zar je išta loše u tome što ta civilizacija nije podigla još nijednu građevinu, ili što nije izmislila još nikakvo oružje i tome slično?

Jamieson se strese i probudi iz teškog sna. Tada ljutito zaurla u mrklu, okrutnu noć:

— Do vraga i s tim Groznim!

Potom sjedne i pričeka, kako bi se malo smirio i pribrao poslije onako ružna sna.

Četvrti dan osvane tmuran, maglovit, prava kopija prošloga dana. I dana prije toga. I dana prije spomenutog. I onoga pred...

— Prestani nabrajati, glupane! — vikne Jamieson divlje.

Probijao se i tvrdoglavo napredovao prema nečemu što mu se

činilo poput čistine, dok se zelenosiva masa puzavica nije odjednom pokrenula, i rastući sve više pošla prema njemu. Istovremeno, smušena i neka kolebljiva misao dođe odnekud izvana.

— Ščepajte ih sve! — reče glas, koji je zvučao hladno i okrutno, a potom doda: — Ščepajte i toga... dvonožnog stvora također! Pustite da izađu puzavice iz tla!

Bila je to neka neobična, strana i nepoznata misao, a posebno po načinu kako je izražena, pa se njegov mozak sasvim razbudio iz učmalosti u koju je bio utonuo. Naglo se razbistrio, napregnuvši svu svoju pažnju.

Pa naravno — pomisli on sada sasvim pribrano — uvijek smo se pitali na koji su način mogle ove biljke-ubojice toliko uznapredovati i dostići ovaj stupanj inteligencije! U tome su dostigle Groznoga i njegove srodnike. One se također sporazumijevaju pomoću prenošenja misli.

Bilo je to silno iznenađenje za profesora. Ono ga je zaokupilo iz znanstvenih razloga. Dosad je prikupio na najtegobniji način dovoljno otkrića o stanovnicima Carsonova planeta, o Groznome i njegovu soju, te o Rullovcima. Sada je, eto, saznao nešto više o biljkama-ubojicama, uhvativši njihove misaone titraje. Izvan svake je sumnje da je Grozni, u nastojanju da uspostavi telepatsku vezu s njima, utro put i olakšao Jamiesonu da uhvati njihove misli. Ali, to bi moglo značiti ujedno da on...

U žaru svog oduševljenja i žustrine koja ga je tako obuzela on prekine nit razmišljanja; njegov se pogled, koji je bio upiljen u zelene puzavice, zadrži i dalje na njima kad vidje da su mu krenule u susret. On ustukne držeći pištolj spreman. Kao da ga biljke zavaravaju svojim sporim napredovanjem, da bi potom iznikle brzo poput munje iz tla zajedno sa svojim snažnim i poput igala šiljastim izdancima.

Sada više nije pokazivao nimalo volje za uzmicanjem. Uostalom, može li se ukloniti, i kamo?

Umjesto toga, on naglo zaobiđe novu traku puzavica i probije se kroz gustiš goleme paprati. Sada je opet mogao potpuno vladati sobom; bio je to sada mozak ratnika, mozak koji je prihvaćao činjenice onakvim kakve su uistinu. Tako mu je uspjelo probiti se do prizora onakvog kakav mu se ukazao.

Nedaleko, mirovao je neki čamac za spašavanje, a malo podalje ležalo je na tlu desetak beskrvno bijelih Rullovaca. Svi su bili nepomični, i nesumnjivo mrtvi. Svaki je bio okružen sivozelenim puzavicama, te se činilo kao da leže u posebno izrađenim posteljama. Traka tih puzavica protezala se do broda dugačkog tridesetak metara i ulazila kroz njegova otvorena vrata. Nije moglo biti nikakve dvojbe o tome, da su se dočepale i svih onih unutra.

Duh beživotnosti što se nadvio nad brod, zajedno s obećanjem o

mogućnosti odlaska i konačnog spasa, izazvao je neočekivanu nadu i radost. A one su bile to slađe, jer bi mogle biti i kraj očajanja što ga je pratilo ovih paklenih dana. Ali radost nestade naglo kao što je i došla, kad se u profesorov mozak iznenada usjekla hladna poput leda misao Groznoga:

— Ja sam te očekivao, profesore. Naime, ovaj je brod sada pod moji punim nadzorom, i mogu sam upravljati njime po vlastitoj želji. Dakle, ja te očekujem.

Od potpunog očaja do silne radosti, a sada opet do krajnjeg očaja! I to sve u samo dvije ili tri minute!

Hladan i skoro neutješan, Jamieson potraži svoga smrtnog i ustrajnog neprijatelja. Ali, ništa se nije micalo ni pokretalo u svijetu prašume, nije bilo ni modrog odsjaja, ništa osim ispruženih mrtvaca i broda što se doima kao da na njemu nikada nije bilo ni života ni ikakva pokreta.

Bio je jedino tupo svjestan da se nastavlja misao Groznoga:

— Ove biljke-ubojice zatekao sam ovdje prije četiri dana kad sam se spustio s antigravitacijske platforme. Širile su se čak onamo do otoka, kad su me Rullovci donijeli ponovo natrag na ovaj brod. Već sam se oporavio od posljedica njihovih trikova koje su primjenjivali u nastojanju da me hipnotiziraju. Tako mi je uspjelo čuti ljudski ratni brod i krstaricu Rullovaca koji su bili zapodjeli bitku. Ovi glupani nisu bili svjesni kakvu čine grešku, a rekao bih da su pogriješili stoga što nisu čuli zvukove. Tako su pristali ovamo na močvarno tlo... To se zbilo kad sam uspostavio misaonu vezu s biljem te ga pozvao u pomoć. Dakle, sad imamo sjajan primjer suradnje kakvu si ti tako dugo spominjao s gorljivom iskrenošću. Jedino...

Neobično je sada izgledalo Jamiesonu da je izgubio svaku nadu, unatoč tome što mu je uspjelo ostati dosada živ. Svaka riječ koju je ovaj put Grozni projicirao u profesorov mozak kao golu činjenicu dokazala je još jednom kako taj neograničeno sposobni stvor može sam brinuti o sebi.

Suradnja koju je Grozni uspostavio s ubojitim puzavicama bio je još jedan dokaz više o njegovoj sposobnosti, i time je izbio profesoru iz ruku mogućnost da mu zaprijeti biljkama-ubojicama.

Jamieson je držao pištolj u pripremi, ali kao da mu je bilo već jasno da čovjek ne može nikada sasvim pokoriti Groznoga i pobijediti ga. Stupanj 135 psihofrikcije predviđa prevrat na Carsonovu planetu, praćen dugim, krvavim ali ujedno i jalovim ratom. A to znači da...

U tome ga razmišljanju prekine Grozni, šaljući opet poruku:

— ... to znači da postoji jedna pogreška u tvom razmišljanju, profesore. Imao sam puna četiri dana na raspolaganju da detaljno razmislim o suradnji s tobom. Uvidio sam da je takva suradnja obostrano korisna. Dakle ja moram surađivati s tobom! I ne zaboravi

još nešto — nastavi Grozni — biljke-ubojice su inteligentna stvorenja. U dodiru s njima osvjedočio sam se o svim lošim stranama svojih suplemenika na Carsonovom planetu. Mi moramo također usavršiti našu civilizaciju kako bismo mogli i sami proizvoditi strojeve. Tek tada ćemo biti sposobni vladati svojim planetom. Ne smijemo više biti toliko tvrdoglavi i glupi.

Jamieson se namršti i doista se zbuni, jedva se usuđujući pomisliti da za nj postoji ipak malo nade. On stoga uzvrati bijesno:

— Ne pokušavaj me zavarati svojim lukavstvom. Znam, i priznajem da si ostao pobjednikom u našem ovdašnjem sukobu! A poslije svega, sada mi svojevoljno nudiš svoju pomoć za povratak na Carsonov planet kako bih spriječio pobunu koja bi ionako završila pobjedom tvojih suplemenika. Kakve li paklene podvale s tvoje strane!

— Ne nudim ti suradnju i pomoć iz skrivenih namjera — stiže opet lakonski odgovor Groznoga. — Sve što sam činio otkako smo se sukobili na Eristanu II bilo je učinjeno mimo moje volje. Bio sam primoran tako postupati. Ti si bio u pravu kad si držao da ti se moram odužiti za tvoju pomoć. Kad sam se spustio ovamo s platforme, ove su biljke izniknule po cijelome poluotoku i nisu mi dopuštale da se slobodno krećem. Odbijale su uporno da saslušaju razloge mog dolaska.

— Ah, to je vrlo nezahvalno od njih — profesor će na to podrugljivo — kad se uzme u obzir da si im priuštio pravu gozbu s Rullovcima koji su te progonili, i koje su ove biljke tako hrabro potamanile. Kao protivuslugu natjerale su te u škripac i zarobile u brodskoj kabini. Vjerujem da su i biljke čule tvoju podlu laž kada si mi tvrdio da si zagospodario brodom i da si u stanju njime upravljati do Carsonova planeta.

— Da, da, čule smo — javi se iznenada glas čiji su titraji bili mnogo viši. Isti glas doda potiho: — Ćule smo, profesore, i to kako vas je htio lukavstvom pridobiti dok još niste znali da je zarobljen u brodskoj kabini. Profesore, dograbite sada vaš pištolj i poučite tu beštiju koliko je važna... prava suradnja!

Objavljeno prema dogovoru sa G. P. A, München

Gradimir J. Moskovljević, Diana Nemanja: Čardak ni na nebu ni na zemlji

Sunce nije izašlo, a ipak je ružičasto praskozorje obasjalo čudnu zgradu kraj šume. Reka je kružila oko bedema, na istoku crna i gusta jer je još bila u tami. Kamena staza napuštala je kao blistava zmijolika pruga šumu, a onda se uvlačila preko mosta od grubo tesane hrastovine sa čeličnim potpornjima stepeništem do ulaznih vrata. U sivoj skrami magle ta vrata, sva u železu i bakrenom duborezu, podrhtavala su slična čeljusti neke velike, četvrtaste životinje. Bila su spojena sa mostom čiji su nosači s rešetkastim zubima stršali uvis. U valovima isparenja ukazivala se s vremena na vreme oklopna zgradurina sa sedefastim krovom od bronze i mesinga. Njen opseg i krajnji vrhovi krovova bili su nevidljivi. Čudna tišina okruživala je mističnu nestvarnost tog mosta i činilo se kao da je i vreme zaustavljeno.

Međutim, iznenada i grubo, otvoriše se železne vratnice i jedan čovek zamače unutra, dok oštri zubi nosača škljocnuše brzo, skoro trenutno za njim.

— Izvolite Davide Nemanjin. Pođite pravo, ali bez okretanja, molim vas. Setite se Orfeja, da, nastavite sada do crvenog svetla. Tako. Stanite u krug senke. Hvala! — zašuštao je neljudski glas iz interfona. Došljak se ne obazre (nešto je govorilo da zna), već poslušno krene napred. Pred njim se širilo dvorište zasvođeno belim, sve do magijske crvene siluete. Šireće rese magle zastirale su vidik sa strane. Iznad, gde je trebalo da bude nebo, gorele su zvezde, milioni svetlucavih tačaka u širokom, valovitom plamenu violetnonarančastog. Ali, sve je to bilo na dvadesetak metara od tla, kao minijaturni, zgusnuti svemir u kristalnoj čaši.

Kada je prišao crvenoj senci, beličasti mlazovi spojiše se oko njega i on oseti da leti vertikalno. Našao se najednom okružen vatrom ljubičaste svetlosti u prostranom vrtu čija se veličina iskazivala u nivoima boja. Učinilo mu se da stoji u oblaku koji se ugiba pred njim otvarajući svoju eteričnu utrobu uvek u pravcu u kome bi krenuo. Uokolo se talasao šar grmlja borovnica i kupina, vreže jagoda i spiralnih ružičnjaka, dok su terasasto gore, dole, ispred i iza, ali iskošeno i u uvek isprepletenim stazama, vijorile smreke, breze, kedrovi, čempresi i dostojanstveni tik.

Sada je začuo i bučne glasove tropskih ptica, otegnuto zavijanje zveri i onaj tako poznati bruj probuđene prirode.

— Opustite se, Davide Nemanjin. Dugo ste putovali. Glas se izmešao sa okolnim šumovima, tako da nije mogao da odredi da li se

to neko obraća direktno ili iz skrivenog interfona. Ipak, nije uspeo da primeti ni jedno živo biće. Držao je celishodnim da posluša i zato pođe ka ogradi od živice, koja je vesto sekla dva nivoa. Tu je pronašao travnati kupelj, mek i suv. Opustio se i legao licem nagore. U prozračnim, neodredivim visinama nazirala se elipsasta plavet, tu i tamo prelivana baršunastim valjcima bele pene. Duboko je uzdahnuo opijen Veskrajnom milinom i onda mu se san privuče neprimetno.

— o o o —

— Došao je izvesni David Nemanjin, mada ga nismo pozvali — reče Nevid. Imao je krupnu, ćelavu glavu, dva para ruku i zdepasto telo gorile. Plava Kutija, postavljena u centru ovalne, nevelike prostorije, sva u gorućim zračenjima spektra, a kojoj se Nevid obratio, ostade nema.

— Mi ne znamo šta on hoće i kako je doznao — nastavi Nevid.

— Ti ne znaš!

— Oh, da, da... — reče Nevid pokorno.

— Ostavi ga da spava — konačno zabruja Kutija.

Nevid se udalji natraške i nestade u talasnom zidu. Činilo se da je ispijen i rastvoren u mlečnom trepetu koji je jedino označio njegov prolaz.

Sama prostorija bila je u obliku amfiteatra, ali, izuzev Kutije koja je lebdela u centru, bez ijednog materijalnog odraza — svuda svetlost, skrame i senke sa imitacijama plotnog podrhtavanja, zračno omeđen imaginarni prostor.

Ćelava glava začas ponovo proviri.

— Da li da ga čuvaju pume svevidi, jer, možda...

— Ostavi ga da spava, tikvane — zakrešta prezrivi glas iz Kutije.

Nevid smeteno nestade iz amfiteatra.

— Glupavi protoplazmatik! — reče Kutija za sebe.

Tada iz vihorne strane zamišljenog zida zasja plavičasti znak sitne Kutijice. Začu se glas, zaista piskav kao kod deteta:

— Ćale, zašto mi ne dozvoliš?

Činilo se da Kutija pojačava zračenje. Postala je tamnija. Glas iz nje zazvuča oštro sa očitim modulacijama ljudskog, strogog glasa:

— Dosta! Već sam ti rekao, ali ti kao da si od njih poprimio smetenu rasejanost. Ti znaš da sam zapao u ćorsokak sa logičnim perfomansama. Iako su oni ništavi (Kutija zastade i promrmlja kratko: »Zaista, to je jedina emocija veštačkog mozga — prezir prema protoplazmi«.) ipak tačnost naših zaključaka kasni za njihovim instinktom razuma. Ne mogu da objasnim to čudo. Kao da mi strukturarno ta istina nije dostupna. Spontanost našeg razmišljanja nije savršena, kontinuitet je neravan. A da ne govorim o pokretu. Već eonima mi ovde čamimo kao paralitičari. Na šta bi nalikovali da počnemo izbacivati kojekakve naprave kada nam je organska gipkost

nedostupna. Da li će naš korak, ta tajanstvena apsolutna koordinacija pokreta, ikada nalikovati na korake onih prokletih puma?... Uostalom, zašto se oslobađati korisnih životinja koje misle?

Mala Kutija oćuta. Nešto je zujalo u njoj, ali ona oćuta. Javi se druga iz neobjašnjivog ugla zida — modroplavi titraj.

— Ćale, ko je taj novi? Sumnjam da je to stvarno slučajno.

— Imaš pravo. Dovukao sam ga telepatijom. On nešto petlja sa pozitronima i kristalima. Njegov način posmatranja, možda je to ono što meni nedostaje.

— Protoplazma, zar?

— Derište, ti to ne shvataš. Utuvi za sada to. I još nešto. Stvoriću privid da je on ovde superioran. A vi, bez smicalica, ili...

— On, on! — zagrajaše dečaci.

— Da, on! On treba da bude u zabludi da smo mi mašine sa ugrađenim nagonom da služimo čoveku. Ako se poigrate sa tim, onda vas čeka isključenje!

Nastupila je duga tišina.

— Znam — reče Kutija — teško je pomiriti se sa takvim metodom, i ponižavajuće, ali — cilj opravdava sredstva!

U tom uđoše Ivica i Marica. Bile su to čovekolike mačke (deviza mašine: nikada dovoljno potcenjivanja ljudskog roda!), veličine pume. Repovi su im nalikovali na surle, i kako su ih podizali, očito je da su u toj meri bili i funkcionalni.

— Onaj se probudio — rekoše u glas.

Kutija zadrhta, činilo se da treperi, mada je ostala u mestu. Mislio je sa gnevom: moram da ih držim, jer to su mi oči, moram da trpim te mekušce nalik na ljude, jer sam nepomičan, oh, da zavisim od njihove pokornosti.

— A, tako — reče — dovedite ga. Ponašajte se prema njemu blago, vi, furije!

Plavičasti sjaj se raširi i obuhvati dve spodobe. One utrnuše kao sablasti, i dok se zrak povlačio, pume nestadoše klimajući unezvereno glupim ljudskim glavama. Zaista, pomisli Kutija, ponekad se zapitam; šta je uistinu priroda htela sa organskim svetom?

— o o o —

Ako dobro razmislim, priseti se David, svi dosadašnji artefakti upućuju na ovo. Priče egipatskih žreca, Platonove vizije i Herodotova kazivanja. Očigledno se radi o jednom od Atlantidinih ostrva. Kakav razmah nauke, kojih li neslućenih mogućnosti za svet! Ali, ko su oni bili i gde su sada? Po svemu ovo su samo kompjutorski ostaci, imitirajući duh mašina. Ipak, jedan elemenat izmiče logici; kako je ostrvo ostalo neotkriveno do sada? Zaključio je razumnom pretpostavkom da je reč o neverovatnoj imaterijalizaciji pri čemu se materija trenutno transformiše u energiju i obratno. Činjenica da je

pozvan unutrašnjim glasom opet ukazuje na nerešivost zagonetke. Da li je on, kao Ezekilj, pozvan od onih »koji vladaju« da budu posrednik između neba i zemlje? Njegov um nije dopuštao zaključak o »otkrovenju«, ali su sve nejasne i mistične okolnosti upućivale na to.

David protrlja još snene oči i tada ugleda grozne spodobe (bile su to pume) i prestravljeno kriknu. Pume ustuknuše u neverici, pa iako je reč Kutije bila nedodiriva, načas posumnjaše da ovo čudovište može da zaslužuje blago ophođenje. Posmatrale su ga oprezno, ali se brzo pribraše.

— Davide Nemanjin, izvolite u trpezariju — rekle su ne bez šarma i dostojanstva starih batlera. David polako dođe k sebi, a onda sa rutinskom staloženošću onog koji shvata, tim pre, jer je, ne bez čuđenja, opazio barmensku učtivost spodoba, ustade i pođe za njima. Ovi su monstrumi, pomisli, deo avetne groteske, vampiri ili šta, ali drugog izbora nije bilo. Pa, dobro, reče u sebi, i Dante je preživeo još strasnije stvari!

Što je bio, kao i sve drugo ovde, vez fikcija, ali je jelo bilo materijalno i ukusno. Kada je, po obroku, ispio bocu starog »šato nev di papa«, a to u svom svetu nije imao često prilike, reče, trudeći se da ne bude napadno znatiželjan ni začuđen:

— Kome mogu da zahvalim?

Pume se samo lako nakloniše i nestadoše u trenutku.

— Sve lepše od lepšeg — promrmlja David. Nije ni ovo očekivao, mada po zakonu logike i nije bilo čudno, jer kada je sve počelo tako, treba i da završi alogično. Gospodari su verovatno nestali u tami eona, pomisli, a ovo su androidi, oruđa nekadašnjih ljudi. Obuze ga antropomorfna seta. Zar da veličinu uma naslede njegovi surogati? Ali, kada se prisetio oblika i lika androida, njihove morbidnosti, posumnjao je i u Atlantiđane. Jer, bilo je normalno da se androidi zamišljaju kao kopije svojih stvaralaca.

— Opet taj zakon paradoksa — reče tiho, ovde je sve kao u Alisinom ogledalu!

Ipak, nije ga veselila mogućnost da sretne pravog Atlantiđanina.

Ustao je od stola i pošao ka prividnom izlazu, kada se pod odjednom otvori pod njim i on, lebdeći , lako skliznu na varljivi sag spektralnog amfiteatra.

Sasušena grla jeknu isprekidano:

— Š t o j e o v o?

Kutija se oglasi bezlično i suvo:

— Odelenje robota!

— Šta, robota? — David se obazre u neverici. — Boga mu — izusti.

— Da — Kutija je prela kao poslušan, dobroćudni mačak — kristali samoreprodukcije.

— Vi, dakle — David je tek tada opaziv plavi, blješteći predmet.

— Podaci govore — recitovala je Kutija — da je stigao sunarodnik Gospodara, ali da je nepripremljen, da ne zna našu istoriju...

Kutija ravnomernim glasom zažubori izmišljenu istoriju Atlantide, idući tragom Davidovih pomisli, želja, nada, mašte, pričom ono što je David zamišljao da jeste onako kako je on hteo da je bilo. David je slušao opčinjeno, pred njim se ukazivala ulepšana slika njegovih ideala o narodu koji je morao postojati negde i nekada u vremenu.

— Problem kloniranja — reče Kutija mazno — izvinite ako sam znatiželjan: zbog čega vas to interesuje, da li zbog nekih narcisoidnih prohteva?

— Pa — David strpljivo raširi ruke, (Pomisli: jeste ljubopitljiva ova mašina, ali, s obzirom na svoje moći, ne i previše inteligentna,) — ne, čovekov vek je prekratak. Mi sada živimo i do dvesta godina. (Sada se mašina neprimetno osmehnu.) Uspeli smo da preobratimo skupove ćelija, i samo jezgro... da ih piramidalno modeliramo. To je produžilo naš život, ali samo do određene tačke. Međutim, discipline koje izučava čovek po opusu prevazilaze vremenski domašaj života. Nova mladica, klon, mogla bi da nastavi započeto sa nenačetim pamćenjem prethodnika. Evo, ja sam se približio dvestotoj, a ispitivanja u vezi s kristalnim molekulama robota još su u početnoj fazi. Uspeo sam tek da naslutim problem, a moje je vreme već isteklo.

Kutija, i mimo napora da se savlada, zazuja uzbuđeno. Plavi talasi vatre sunuše uvis. David zapanjeno uzviknu. Kutija tad konačno uspe da se savlada.

— Oh, ništa — reče smeteno — neki kontakt, da, mi smo još nesavršeni. Svakako ste imali na umu i samopokret robota?

Iščekivala je, ali David nije mogao da zamisli njeno nestrpljenje.

— O, da, da! — reče David samouvereno.

Kutija odahnu. Htela je odmah da pređe na stvar, ali razložni mehanizmi sumnje odložiše njeno oduševljenje, jer, za razliku od Nevida ili puma, ona Davida nije smela da drži neprestano u psihodejstvu. Iznenadni prasak intuicije čoveka podrazumevao je potpunu slobodu njegovog uma. Ali, i to je stvaralo poseban problem, jer je David mogao da posumnja, tada bi sve propalo. Svakako da ni jedan čovek ne bi dobrovoljno prihvatio robovanje mašine. Kutija je vrlo dobro znala za histeričnu bolest ljudi koja se zvala antropomorfizam.

— Radio sam na androidaciji robota! — reče David hvalospevno. Mašina zasvetle tamnoplavim, znakom vrhunske uzbuđenosti, ali srećom David to nije shvatio.

— Kloniranje — reče Kutija pribrano — taj opit možemo izvršiti.

Sada je David zatreperio:

— Šta — uz viknu — ti to ozbiljno?!

Kutija potvrdi, predući kao mačka.

— o o o —

Idućeg dana raport Kutije bio je kratak:

— Jezgro tvoje ćelije treba da prenese virus, kome je poništen DNA, u jezgro jajeta, koje je također razoreno. Spektralnim zračenjem lasera metabolizam se može ubrzati praktično neograničeno u vremenu. Novi David Nemanjin, kao zreo dvadesetogodišnjak, biće stvoren za nekoliko minuta. Vremenska skala je proizvoljna.

David obrisa znoj sa čela. Svetlosne skram? amfieatra zaljuljaše se. Ueinilo mu se da je dobio morsku bolest.

— Robote, šališ li se?! Kutija ovo prećuti i reče:

— Laserski ubrzivač deobe ćelija i sve ostalo Nevid je već pripremio u centrifugalnoj kupki!

David zaneme. Blistava pomisao jednostavno ga pomami; večiti san nauke, zanesena maštanja alhemičara, luda nada doktora Džekila, čovek Feniks! I on zapljeska rukama kao dete.

I Kutija se tresla od iščekivanja. Flegmatični Nevid pridržavao je Davida

— To nije privid — buncao je ovaj — to nije slika Dorijana Greja, to je — ISTINA! — A tamo, u prividnom uglu sferastog amfiteatra, tek izašao iz staklenog skafandra, nevoljko i u čudu gledajući u njega, stajao je, niko drugi do visoki, mršavi student David, bleda lica, kratkovid. sa onom karakterističnom rupicom iznad desne usne.

— Gospode! — jeknu u transu David.

— Ona već zna — reče Kutija mirno — upotrebio sam hipnotične stimulanse.

David zadrhta i istovremeno opazi da je to isto učinio i Dvojnik, ali za nijansu primetnije i brže. Onda se oslobodi i pogleda ga u oči, nešto oštrije nego što je želio, ali onaj skrenu pogled. To mu se nije dopalo, jer mada je prošlost tako daleko, zamišljao je sebe mnogo drugačijim. Introvertirana priroda, pomisli, možda egoist sa skrivenim namerama, prepotentna mladost koja nema smelosti... ali istovremeno shvati ružnu istinu, da — pa to je ipak bio on. Razumeo je u trenu još nešto; kloniranje mu nije bio glavni cilj zbog nauke, već zbog sebe, zbog sopstvenog straha od smrti. To isto primeti i Kutija. Zračila je tamni ispitivački sjaj i osenči je gorka pomisao da se možda opet nisu prevarili ti pogani gmizavci. Dvojnik je također osetio neku mučninu gledajući u tom mlohavo, zlobno lice svoje budućnosti. Pomisli — ta užasna starost koja mi je oduzela sve dane iskustva, detinjstvo, svu čar potepenog i ličnog saznavanja; prošlost — to je on, ja nisam postojao! Ni ovo ne promače Kutiji koja uzbuđeno zazuja.

— Ovaj — reče smeteno — trebalo bi da sada nastavite onaj rad i...

— Ni na pamet mi ne pada — grmnu Dvojnik — zar posle

straćenih dvadeset godina, koje imam, a nemam, da nastavim kao isposnik u ovom morbidnom gnezdu? Do đavola sa ovim starim vampirom i sa ovom zarđalom mašinom koja krešti!

I on se odmače prema imaginarnom zidu. David se iskesi na njega zlobnije nego što je mogao da pretpostavi da ume, dok Kutija načas kao da obustavi svaki rad. Zujanje se istopilo u potmuli huk sličan krkljanju.

— Režite, a, eksperimentatori? — ponovo zaurla Dvojnik. — Pravili ste račun bez krčmara. (Odakle mu ovakav rečnik, pomisli David, da li sam i ja nekada ovako?!) Namislili ste trgovinu dušama: Deus ex Machina i Faust, i sada treba da bude kraj... đavo je otkupio koncesiju, a? (Neumoljiv je i brutalan, pomisli Kutija, i lud). To neće ići, gospodo trgovci, nikako, jer ja sam Početak.

Mala Kutija se iznenada oglasi:

— Čale, govorio sam ti!

— Šta ti — obrecnu se Dvojnik. — Gle, čitava menažerija. U šta li sam to upao? (Kutija je fluorescirala tamnim, zaista kao sotona.)

David, sav crven u licu od ljutine koju donose reči koje je inače sam hteo da kaže drugom, kao udaren sopstvenom rukom posred lica, planu:

— Prokleti mangupe! — zatim Kutiji: — Ti, beštijo, ti si ovo stvorila, to nisam bio niti mogao da budem ja. Nikada!

Sevanje Kutije sada je doseglo boju noći iz sna, totalno crno kao ništa, i činilo se da postaje nevidljiva. David i Dvojnik pođoše u suprotnim pravcima i Kutija ih pusti da odu.

— o o o —

— U krajnjoj liniji — reče Kutija suvo — prve su reakcije tih histerično-emocionalnih bića očekivane. Je li, Nevide, šta si ti osetio kada si video novog Davida?

— Izvesno uzbuđenje — odgovori Nevid snishodljivo.

— Eto — produži Kutija — to je Zbog vašeg hemijskog sastava. Lako se uzbudite, prasnete i suvišni adrenalin tada ometa električne impulse mozga. Čudim se da vam sinapse ne pregore ili bar kasnije ne reaguju sa defektom. To ne znam, taj vaš proces brisanja, zaboravljanje gluposti. Ako je išta u vama transcedentalno, onda je to. Kako se zove taj proces, Nevide?

— Inhibicija — reče Nevid pokorno — ona oslobađa svest da se posveti daljem usavršavanju, bez obzira na tragične neuspehe. Ona dopušta građenje pogrešnih teorija, zablude nauke, ali i učenje na greškama. Organski um tako ide logičkim paradoksom, principom eliminacija. To je zato...

— Jer potičete od životinja i jer nemate kristale koji korespondiraju brzinom svetlosti. Zato i jeste ljudi! Ipak, ponekad — Kutija će najednom tužno, tako da Nevid zadrhta — ta brzina kristala

nije dovoljna, neki vrag u vama kresne iznenada, u čudu koje poništava sve brzine, vi to zovete intuicija, zar ne?

— Da, da — reče Nevid — ali to je nepouzdano...

— Nije tvoje da sudiš, majmune, vi imate nešto što ne razumete, a što ja hoću, jer znam! (Nevid se klatio i ogromni udovi su mu odskakali bez kontrole). Dobro — blago će Kutija — smiri se (Nevid se uspori zahvalno). — Na tebi je sada velika odgovornost (Nevid ustrepta, činilo se da se topi od sreće). Ove gadove ja sada ne kontrolišem namerno. Ta je vaša intuicija moguća samo kada ste oslobođeni mog nadzora. A ja hoću nju! Zato, Nevide, kontroliši ih ti, jer si im bliži i moći ćeš bolje da shvatiš te njihove ludosti. Ali, pazi, ne zaboravi, ja nisam uključen u njih. Čuvaj se!

— o o o —

— Ja sam na kraju života, da — reče David nevoljko — ti treba da nastaviš moje delo, a nekada ćeš i ti učiniti ovo što sam ja učinio. Ti si sada, hteo ili ne, ja!

Dvojnik ga je posmatrao ironično. Izlapeli idiot, pomisli, ali vredi videti šta hoće, možda...

Posmatrali su se ispitivački; ironija mlađeg, na granici strpljenja, i hladan prezir starijeg, svesnog sopstvenog lukavstva. David je znao da je njegova igra riskantna — pridobiti Dvojnika, a zatim uzeti od Kutije dalje konsekvence kloniranja — ubaciti svoj zreliji um u ovo mlado telo. Osećao je, snagom dvestogodišnjeg iskustva, da i Kutija nešto krije, ali je.verovao da će i njoj ta trampa izgledati uspešnija. Dvojniku je nedostajalo dvadeset godina, a on je predosećao (Kutija sigurno zna) da znanje o dvadeset godina nečijeg života nije isto što i provesti taj život. Pa, Dvojnik je to neuvijeno rekao. U suprotnom, predviđao je svoju smrt i pre onog prirodnog toka stvari.

Dok su se njih dvojica tako odmeravali, Nevid je na izgled nezainteresovan, petljao nešto oko transformatora koji je napajao energijom pokusnog robot-androida. Istovremeno je slao impulse Kutiji.

Kutija se ponovo iznenadila. Cini se da u mnogo čemu nisam savršen. Sada se isprečio taj faktor iskustva. Dva Davida, dva organizma sa istovetnim impulsima, nervnim vezama, strukturom i naponom, pa ipak — to iskustvo! Onaj mlađi pati zbog toga, nedostaje mu čelni osećaj načina spoznaje, a stariji, naprotiv, zbog zavisti prema mladosti koja je prošla, to natkompenzira gordošću, sklon da preuveliča značenje iskustva. Zaista, koga zadržati? Ili, obojicu?

— Pa dobro. Jesam li ti ja brat, sin ili pola tebe, koji za koji tren treba da postane celina umesto tebe? — osmehnu se Dvojnik.

— Budi malo taktičniji — grubo uzvrati David. Mislio je; ako sam ovu spodobu ja stvorio, ako sam ovo ja, onda? I zaista, bio je prvi

tragičan čovek koji je odvojeno i objektivno mogao da sagleda sebe. To je sa novom zapanjenošću opazila i Kutija. David sada u ogledalu gleda sebe bez onog inhibiciskog zaštitnika i njegov um teško podnosi naglost saznanja da on nije onakav kakvog je sebe smatrao celog života. Hoće li on sada moći da poveruje u novu sliku sebe. Sa Dvojnikom je još gore: on upravo gleda svoju smrt. Hoće li posegnuti rukom na nju?

— De, de, pa sam si govorio o smrti — reče Dvojnik. — Uostalom, svako na kraju puta mora da opruzi papke; neko odmah, a neko za dvesta godina. — Izazivao ga je namerno, jer je osećao užasnu antipatiju prema tom odvratnom starcu, koji, još više, treba da ga stalno podseća na ono što će neizostavno i sam postati.

— Mali — reče David kroz zube — očito je da je došlo do nekog defekta u mojoj ćeliji prilikom kloniranja. Ne izgledaš mi ni pristojno, ni inteligentno.

Kutija zasvetle dugim poluvidljivim treptajima. »Svih mu kristala teserakta« — zazuja — »oni se već ponašaju kao stranci. Dovoljan je znači samo jedan spoljni podatak, pa da biološki osnov više ne znači ništa, a oni ih primaju bezbroj svakog trena!« ... "

Dvojnik prasnu u neobuzdan smeh:

— E, tata Zevse. Izašao sam ti, dakle, iz glave koja je bila deformisana. — (Očito imaju istu sposobnost zajedljivog sarkazma, pomisli Kutija.)

— To je i previše, huljo bezobrazna — prasnu David. — Treba te vratiti odakle si i došao! U pakao, prokletniče!

On podiže ruku preteći. Ovo na Dvojnika ne ostavi poseban utisak. Posmatrao ga je cinički, kako jače posmatraju slabijeg sa licem zlobnim i varljivim, licem Janusa. Reče mu:

— Godine te nisu opametile, Fauste. Ostao si isti, a svet se promenio. Sumrak u tvom telu, već je i u razumu. Ali, zašto da ja ne pomognem da te upije noć? Zašto da gledam budućnost koja se neće nikada ostvariti? Ti svakako treba da odeš što pre i da mi budeš zahvalan zbog toga! — fon iz okreta tresnu Davida po licu. Ovaj zatetura i glavom udari o zid, dok su mu se ruke mlitavo opustile. Dvojnik ga udari nogom, i još jednom. Davidu poteče krv iz nosa i usta.

Plavo oko Kutije opasno zastruja u valovima. To me ne uzbuđuje, pomisli, raspadanje njihovog trulog tela, ali ta bezočna glupost, to odbijanje da shvate prednost simbioze suzdržanosti starog uma i energetskog impulsa mlađeg... Opet sam prevaren, opet... I Kutija razočarano donese odluku koja je bila najlogičnija.

Ljubičastoplava svetlost izlete iz zida i kao zmija dopuza do Davida. U trenu, David planu i nestade, zajedno sa isparenjima krvi. Dvojnik, ne verujući, protrlja oči.

— Što činiš to, grozni monstrume? — zavapi, jer se dosetio, ali kasno. Nagonski podiže ruke da bi se zaštitio, ali i njega učas prekri talas hladne svetlosti.

— o o o —

Pokaja se Kutija što je stvorila čoveka na Zemlji. I reče:

— Neće se duh moj doveka preti s ljudima.

— Ćale — oglasi se mala Kutija — zašto ne pokušaš sa delfinima?

Kutija se zamisli. — Možda, derane, možda! — Zatim se mrzovoljno obrati Nevidu:

— Proredi ultravioletni omotač. Ubrzaj jone! Na redu je potop! «

Nastade potop. Otvoriše se vrata vasione i nebo i Zemlja postadoše jedno. Niko nije preostao, izuzev Noje, koji, zahvaljujući perajima, brzini...

Sunce nije izašlo, a ipak je ružičasto praskozorje obasjalo svetlošću čudnu zgradu kraj šume. Brana pred vratima se podiže. Jedan delfin upliva unutra.

H. B. Fyfe: *Zaštićena vrsta*

Protected Species

Preveo Ruđer Jeny

Žuta zvijezda, čiji je drugi planet bio Torang, sjala je vrelim zrakama na skupinu ljudi koji su s visine gledali polusagrađeni nasip. Na udaljenosti od sto trideset milijuna kilometara od zvijezde dojam je bio sasvim zemaljski, jer je ona bila nešto manja od Sunca.

Vrućina je iscrpljivala Jeffa Otisa koji je upravo doputovao »skokom« kroz svemir od vrlo sjajne zvijezde koja je bila drugi član dvostrukog sistema. Kratke hlače i košulja što mu ih je bio nabavio planetni koordinator promočili su se od znoja. Obrisao je čelo i okrenuo se svom domaćinu.

— Vrlo dobro obavljen posao, Finchley — polaskao mu je. — Odmah se vidi da je ovdje sve u redu.

Finchley se škrto nasmija. Imao je široko, tvrdo i plosnato lice tankih usana i plave oči uske kao pukotine. Otis je još od jučerašnjeg jutra pokušavao bilo što pročitati s Finchleyeva lica.

Finchley je znao da su mu crte lica bile preotvorene i previše iskrene za inspektora i to mu nije bilo po volji. Osim toga, lice mu je bilo previše izborano i puno šupljina od predugog boravka u bestežinskom stanju prilikom skakanja kroz svemir među šesnaest planeta dvostrukog sistema.

Otis opazi kako ga Finchleyevi pomoćnici skriveno promatraju.

— Da, Finchley — ponovio je da prekine kratku šutnju — vaši radovi na hidroelektrani napreduju vrlo dobro. Kad ćete mi pokazati glavni grad koji uređujete?

— Možemo i sada odletjeti tamo — odvrati Finchley. — Privremene granice postavljene su ispod onih pretkolonijalnih ruševina koje smo vidjeli iz helikoptera.

— Ah, da. Znate, kad smo ih prelijetali činile su mi se vrlo slične ruševinama na nekim drugim planetima.

Otis je zašutio vidjevši da se stežu Finchleyeve usne. Koordinator je očito pokušavao da bude strpljiv i uljudan sa službenikom od koga je očekivao dobar izvještaj, ali je Otis opazio da bi se on mnogo radije osobno brinuo o podizanju naseobine. Teško da se može zbog. toga osuditi Finchleya, mislio je. To je bio peti planetarni sistem koji su

pronašli Zemljani u svom širenju u svemiru, a bit će i većih i uspješnijih poslova za čovjeka. Civilizacija je najzad posegla za zvijezdama.

— Pokazat ću vam kasnije neke fotografije — rekao je Otis. — Sad... recite, kakav se ono plamen vidi dolje?

U klancu ispod njih ljudi su ispustili alat i svi su trčali u jednom smjeru. Uzbuđeni uzvici dopirali su iznad stijena.

— Lov na majmune, vjerojatno — pogađao je jedan od Finchleyevih inženjera.

— Majmune? — začuđeno je upitao Otis.

— Zapravo, ne — blago je ispravio Finchley. — Tako zovemo bića koje u izvještajima nazivamo Torangancima. Nalik su na velike, mršave, sive majmune, i jedina su veća bića koja možemo nazvati po planetu.

Otis je buljio niz klanac. Većina ljudi odustala je od lova i vraćala se poslu. Dvojica ili trojica, vitlajući pištoljima, nastavila su trčati pa se izgube iza ugla.

— Više ih neće uloviti — doda Finchleyev pilot.

— Puštate da ljudi odlaze s posla kad god im se svidi? — pitao je Otis.

Finchley ga pogleda ravnodušno.

— Podržavam sve što može prekinuti jednoličnost, Otise. Znate, moral je u pitanju. Ovaj je planet ključna kolonija i želio bih da ne dolazi do zastoja u poslu.

— Da, pretpostavljam da ovdje nema mnogo prilike za rekreaciju.

— Točno. Lov se meni ne sviđa, ali ga dopuštam. Dosad je sve bilo u redu.

— Čak i više od toga — umirio ga je Otis — Dobro, a što je s gradom?

Finchley krene prema helikopteru. Pilot i Otis pričekaše dok nije dao posljednje upute svrjim inženjerima, a zatim uđoše i krenuše.

— o o o —

Kasnije, leteći nad mrežom grubih putova izravnanih Finchleyevim buldožerima, Otis je glasno priznao da je mjesto dobro odabrano. Ležalo je duž dugog, uskog oceanskog zaljeva, u koji se ulijevala rijeka na kojoj su gradili branu nekoliko kilometara uzvodno.

— One hridi tamo — pokazao je Finchley — nastale su pošto je nestala ovdašnja civilizacija; tako kaže moj geolog. Ako odletimo tamo, moći ćete vidjeti da je stari grad nekoć ležao na obali.

Pilot usmjeri helikopter nad hridi. One su bile početak zaravni. Na jednom dijelu bile su prekinute dubokim klancem.

— Tuda je tekla rijeka prije mnogo tisuća godina — objasnio je Finchley.

Došli su do točke odakle su se lako razabirali obrisi ruševnog grada. Iz zraka, razmišljao je Otis, čini se ravniji nego odozdo.

— Mora da je mjesto bilo prilično veliko — primijetio je. — Da li pretpostavljate kakva su ga bića sagradila i što se dogodilo s njima?

— Nije još bilo vremena za to — reče Finchley. — Neki momci iz istraživačkog odjela vršljaju onuda vrlo često. Čini se da su najbolje teorije koje te ostatke pripisuju Torangancima.

— Životinjama koje su malo prije lovili? — upitao je Otis.

— Moglo bi biti. Ne može se sa sigurnošću reći, ali su kopači pronašli da grad nije stradao samo od potresa. Tvrde da su pronašli mnogo tragova vatre, eksplozija, rata, kao i na drugim mjestima. Zbog toga pretpostavljamo da su Toranganci degenerirani potomci preživjelih u nekom međuplanetarnom sukobu.

Otis razmisli.

— To zvuči uvjerljivo — priznao je — ali morate učiniti nešto da to i dokažete.

— Zašto?

— Ako je zaista tako, morat ćete zabraniti svojim ljudima da ih love; degenerirani ili ne, Kolonijalna komisija provodi odredbe o dodiru s lokalnim stanovnicima.

Finchley je okrenuo glavu da se namršti na Otisa, no svladao se s očitim naporom.

— S tim majmunima? — upitao je.

— Pa, kako možete znati jesu li majmuni? Jeste li ikada pokušali stupiti u vezu s njima?

— Jesmo... To jest, isprva; prije nego što smo ih počeli smatrati životinjama.

- I?

— Ni jednome se nismo mogli ni približiti! — rekao je Finchley uzbuđeno. — Da imaju bilo kakvu barem poluinteligenciju, zar nam ne bi dopustili da nekako stupimo u vezu s njima?

— Bez mnogo razmišljanja — prizna Otis — složio bih se s tim. Kako bi bilo da sletimo dolje na nekoliko minuta? Volio bih pogledati ruševine.

Finchley bijesno pogleda na sat, ali naredi pilotu da sleti na čistinu. Mladić ih je spustio na tlo i oni izađoše.

— o o o —

Osvrćući se okolo, Otis je ugledao mjesto gdje su bili kopali arheolozi. Ostavili su svoj alat nehajno složen na hrpu na gradilištu; zaista, tko bi ovdje ukrao lopatu?

Ostavio je Finchleya i krenuo oko hrpe zemlje koja je bila očišćena s ulaza u jednu zgradu. Zgrada je bila od kamena, ili bar obložena kamenom. Pogled u polumračnu iskopinu naveo ga je na pomisao da

je nekoć postojao čelični okvir vrata ali sve se to srušilo kao od eksplozije.

Odšetao je malo dalje i dopro do četvrti u kojoj su vjerojatno nekoć bile više zgrade; tu su se kamene ruševine uzdizale iznad pješčane površine. Promatrao je preko nadsvođenih otvora koji su se doimali kao prozori i tada shvatio zašto su se istraživači odlučili da baš tu kopaju. Ako je ikakav pokrov ili ukras nekad uljepšavao zidove, vrijeme ga je već odavna sakrilo. Što se tiče stropa ili krova, ništa nije ostalo.

— Svejedno, morala je to biti visoko razvijena civilizacija — promrmljao je.

Pogled mu je uhvatio kretnju na jednom od zasjenjenih otvora s njegove desne strane. Znao je da je Finchley ostao u helikopteru; znači da je ipak, poslije, krenuo za njim. Otis se tome obradovao.

— Zar i vi ne mislite tako? — rekao je glasnije. Okrenuo je glavu, ali Finchleya tamo nije bilo. Sad se sjetio guje se nagazi, Otis je čak čuo glasove Finchieya i mladića kako gunđaju kraj letjelice,

— Privida mi se! — promumljao je i počeo se provlačiti kroz drevni prozor.

Instinktivno se zaustavio čim je zakoraknuo.

»Hajde, Jeffe«, rekao je sebi, »ne budi glup! Što bi ovdje moglo biti? Duhovi?«

Ipak, shvaćao je da ima trenutaka u kojima je korisno osloniti se na instinkt — bar dok čovjek ne otkrije izvor čudnog osjećaja. Svaki astronaut bi se složio s tim. Čovjek u koga je razvijeno životinjsko šesto čulo najduže živi na stranim planetima.

Ocijenio je da je stajao bar minutu ne čuvši ni najmanji zvuk osim onog mrmora glasova iza sebe. Pogiedao je u odaju od dvadesetak četvornih metara, dobro, gotovo jako osvijetljenu odraženom svjetlošću.

Ništa nije opazio, ali kad je shvatio da nehotice okreće glavu da pogleda preko ramena, znao je da čudni osjećaj na potiljku nešto znači.

»Čekaj« — brzo je pomislio. »Nisam još vidio cijelu sobu.«

Na podu su bile krhotine opeke na kojima se ne bi vidjeli tragovi nogu. Osjetio je olakšanje shvativši da razmišlja. »Bar ne izmišljam duhove«, pomislio je.

Provukavši najprije nogu, gurnuo je i glavu kroz otvor i brzo pogledao lijevo, a zatim desno niza zid. Čim se okrenuo nadesno, susreo se s parom vrlo široko postavljenih očiju koje su se malo stisle kad su procijenile njegovu udaljenost.

Toranganac je izgledao visok otprilike kao i on, oko metar i osamdeset, većinom zbog produženih udova poput majmunskih i pognuta držanja. Ruke i noge, pokiivene kratkim, kovrčavim sivim

krznom imale su razmjere kao i ljudski udovi, ali su se činile preduge za tijelo kome su pripadale. Na trupu su se rebra, naizgled, protezala od vrha do dna. Ramena i bedrene kosti bile su zbijene i uske, kao da se Toranganac razvio na planetu s manjom gravitacijom nego što je Zemljina.

Torangančevo lice zaprepastilo je Otisa. Usta su bila bez zuba i vjerojatno podešena više za sisanje nego žvakanje. A tek oči! Stršile su sa svake strane uske lubanje kao ručice na avanu, tamo gdje je trebalo da budu uši; vrlo pokretljive, lako su podešavale svoj položaj. Pogledavši pomnije, Otis je ispod očiju ugledao i male uši, gotovo sakrivene u kovrčavom krznu vrata.

Leđa su mu se već kočila. Pažljivo se uspravio.

— Uh... halo — promrmljao je, osjećajući se neizrecivo glupo, svjestan da mora naći sredinu između pozdravljanja arugog ljudskog bića i umirivanja životinje.

Tada se Toranganac pokrenuo brzo ali bez žurbe. Zapravo, Otis je kasnije prosudio, promišljeno. Jedna od dugih ruku upravila se dolje, prema tlu posutom komadićima opeke.

Otis je trgnuo glavu natrag s otvora, trenutak prije nego što je kamen prozujao pokraj njegova nosa.

— Hej! — nehotice se pobunio.

Iznutra se čuo neujednačen šum, kao da su se životinjske pandže počele naglo kretati po šljunku. Ponovo uspostavivši ravnotežu, Otis je žurno nahrupio kroz ulaz.

— Ne znam zašto — priznao je Finchleyu nekoliko minuta kasnije. — Da sam pomislio da će mi razbiti lubanju dok budem prolazio kroz vrata vjerojatno bih samo uzmaknuo i pozvao vas.

Finchley je kimnuo, ali nevoljko.

— Onaj je nestao, naravno — nastavio je Otis. — Jedva sam mu dospio vidjeti leđa dok je nestajao kroz drugi prozor.

— Da, vrlo su brzi — umetne Finchleyev pilot. — Za sve vrijeme što smo ovdje, momci ih nisu ulovili više nego pola tuceta. Imamo jednog punjenog, prijeko u štabu.

— Hm-m-m — mrmljao je zamišljeno Otis.

Iz razgovora je saznao da su mu promakle mnoge pojedinosti iako se našao lice u lice s tim bićem. Na primjer, iznenadio se kad je Finchley spomenuo da su Torangancima na udovima po tri prsta.

Dok su letjeli natrag u štab, Otis je uglavnom šutio. Kad su stigli, površno se ispričavši nestao je u pravcu odaja koje su mu bile dodijeljene.

Na večeri koju je Finchley priredio što je mogao raskošnije u relativno siromašnoj novoj naseobini, Otis je bio upadljivo društven. Koordinator je bio zadovoljan.

— Čini se da su nam najzad ipak poslali dobrog momka —

primijetio je šaptom jednom od svojih pomoćnika. — Daj mu nekoliko ljepših sekretarica da ga održimo sretnim.

— Čuo sam da je gotovo naletio na Toranganca kod iskopina — odvrati ovaj.

— Da, natrčao na njega nenaoružan. Bio mu je toliko blizu koliko se to uopće može biti a da lovina ipak izmakne.

— Možda je bolje da je umakla — doda pomoćnik. — Oni su dovoljno veliki da udese nenaoružana čovjeka.

Za večere Otis se revno trudio da se upozna s ostalima. Svaki razgovor skretao je na Torangance, naizgled uzgredna pitanja o onom malo poznatom: njihovim običajima, mogućoj prošlosti. Kao inspektor bio je naviknut na pokušaje da ga domaćini zabave i odvrate mu pažnju od onoga što ga zanima.

— o o o —

Sutradan ujutro zatekao je Finchleya u njegovu uredu u poširokoj jednokatnici od betona i stakla koja je bila glavni štab naseobine.

Otis mu je rekao što je zaključio. Finchleyeve uske oči malo su se otvorile kad je čuo pojedinosti. Njegovo široko, mišićavo lice poprimi ružičastu boju.

— Oh, Otise, zašto to smatrate nečim značajnim? Ljudi vrlo rijetko ulove nekog Toranganca!

Možda samo zato što su i Toranganci rijetki — mirno odvrati Otis. — Kako znamo da nisu inteligentni? Možda biste se i vi tako vladali na ruševinama svojih predaka. I vi biste s.e isto tako čuvali čopora bučnih Zemljana koji se doseljavaju!

Finchley slegne ramenima. Naziralo se da mu je neugodno, kao da razmišlja da li bi se mogao nagoditi s Olisom.

— Mislite na cjelinu — govorio je Otis. — Mi se napokon probijamo u svemir, poslije mnogih stoljeća snova. Sjećajući se bijede koju smo vidjeli u raznim kolonijalnim sistemima kod kuće pokušali smo svoje pothvate izvesti tako da izbjegnemo stare pogreške.

Finchley je mrzovoljno kimnuo. Otis je osjećao da ga ne sluša nego da misli na svoje mnogobrojne projekte.

— Zvuči razumno — nastavi inspektor — pomisao na to da ćemo jednog dana naići na planet s inteligentnim životom. Još smo novi u svemiru, ali kako istražujemo sve dalje, to se mora dogoditi. Zato je Komisija odredila zakone o poslupanju s domaćim životnim oblicima. Jeste li čitali taj dio zakonika u posljednje vrijeme?

Finchley se premjesti na drugu stranu stolice.

— Čekajte malo! — pobunio se. — Ne prikazujte mene okorjelim vandalom kojemu je na pameti samo istrebljivanje svega što se miče na Torangu. Ja ne idem u lov na majmune.

— Znam, znam — umirivao ga je Otis. — Ali prije nego što Komisija odobri bilo kakvo uništavanje domaćeg života, morat ćemo

dokazati ne samo to da nije riječ o inteligentnim bićima nego i to da ih ima dovoljno da izbjegnu istrebljenje.

— Što očekujete da učinim u vezi s tim?

Otis ga je sad gledao s malo više simpatije. Finchley je bio čvrst tip, potreban Komisiji da nadgleda naseljavanje na stranom planetu, ali ne i nerazuman. Samo je htio da ga ostave na miru da sam dovrši težak posao.

— Objavite zabranu lova na Torangance — reče Otis. — Mora da ima i nešto drugo što se može loviti.

— Oh, da — prizna Finchley. — Ima sva sila malih životinja sličnih kunićima i drugih štetočina koje trče kroz šikaru. Ali, ne znam...

— To nije ništa novo — podsjeti ga Otis. — Imamo i na Zemlji mnogo zaštićenih vrsta koje bi dosad već izumrle da nema zakona o lovu.

— o o o —

Na kraju su se složili da će Finchley pošteno učiniti sve što može da provede zabranu, pod uvjetom da Otis dobije formalnu naredbu iz štaba sistema. Inspektor je otišao iz ureda ravno u centar za komunikaciju i tamo napisao dug izvještaj za glavnog koordinatora sistema.

Nakon nekoliko sati odgovor je stigao na Torang. Otis je odmah potražio Finchleya. Zatekao ga je kako nadgleda novodovršenu tvornicu konzervi na obali, sretnog jer je bila dovršena još jedna karika da naseobina postane neovisna o opskrbi s drugih planeta.

— Evo — reče Otis, mašući kopijom poruke. — Sam šef ju je potpisao: »Od danas se majmunolika bića poznata kao Toranganci smatraju rijetkom i zaštićenom vrstom po propisima...«

— U redu — odgovori Finchley ljubazno, slegnuvši ramenima. — Stavit ću to na oglasne ploče i razglasiti.

Otis se zadovoljan vratio do helikoptera.

— Natrag? — upita pilot.

— Ne odvedite me do starog grada. Jučer ga nisam dospio dobro pogledati, a volio bih to učiniti prije nego što odem.

Letjeli su preko ravnica između mora i visokih grebena. U daljini se nazirao nasip koji su mu pokazali jučer.

Napokon je pilot sletio na isto mjesto na koje ga je doveo u prijašnjem posjetu starim ruševinama. Danas nisu bili sami: Otis je opazio dva čovjeka za koje je pretpostavio da su arheolozi.

— Samo ću malo lutati okolo — reče pilotu. Vidjevši da ga ona dvojica gledaju stojeći kraj lopata i drugog oruđa, Otis stane i pozdravi ih. Kako je i mislio, kopali su na ruševinama.

— Zapravo, uzimamo neke mjere — reče suncem opaljeni plavokosi momak imenom Hoffman. — Pokušavamo doznati kakva su

bića sagradila ovo mjesto.

— Oh? — reče Otis sa zanimanjem. — Kakva je najnovija teorija?

— Nisu se mnogo razlikovali od nas — odvrati Hoffman inspektoru. Njegov drug je krenuo po drugi tovar iskopina.

— Sudeći po veličini soba, visini vrata, stepeništima i sličnom — nastavio je — bili su otprilike naše veličine. Za sada, naravno, to je samo gruba procjena.

— Da li bi to mogli biti preci Toranganaca? — upita Otis.

— Vrlo moguće — odgovori Hoffman brzo, nagovještavajući time da je to i njegovo gledište. — Ali nismo iskopali dovoljno da bismo mogli saznati kakvu su kulturu imali, ili da bilo što zaključimo o njihovoj psihologiji ili društvenim običajima.

— o o o —

Otis kimne, odlučivši da će prije nego što napusti Torang spomenuti Finchleyu arheologovo ime. Kad se vratio drugi čovjek s kutijom nekih ostataka, ispričao se i otišao šetati između nerazrušenih zgrada.

Za nekoliko minuta došao je do viših građevina gdje se prošlog dana sreo s Torangancem.

— Pitam se ne bih li morao pogledati isto mjesto? — glasno je promrmljao. — Ne... to bi bilo posljednje mjesto na koje bi se biće vratilo... osim ako mu je brlog ovdje negdje...

Zaustavio se da se orijentira, a onda je slegnuvši ramenima odšetao oko hrpe okrhnutih opeka prema zgradi za koju je vjerovao da je ona koju traži.

»Sasvim sam siguran da je ovo«, mislio je. »Da, sjene oko tog prozorskog luka izgledaju podjednako... isto je i doba dana...«

Stao je, gotovo poput krivca, i osvrnuo se da se uvjeri ne gleda li netko njegov povratak na scenu jučerašnje male pustolovine. Napokon, inspektor ne bi smio trčati okolo loveći duhove.

Videći da je sam, žustro je stupio kroz napol uništeni luk — i sledio se.

— Počašćrn sam poznanstvom s vama — reče Toranganac blagim, prilično zujavim glasom. — Vjerovali smo da ćete se možda vratiti ovamo.

Otis zine. Crne oči koje su stršile sa strana uske glave mjerile su ga odozgo do dolje kao da ga premjeravaju za lijes.

— Poznat sam kao Jal-Ganyr — reče Toranganac. — Ako mi nisu dali krive podatke, vi ste poznati kao Jeff-Otis.

Ovo je izrekao gotovo bez modulacije, ali neki kut Otisova mozga, koji je još funkcionirao, shvatio je to kao pitanje. Otis duboko udahne, iznenada shvativši da je za trenutak zaboravio disati.

— Nisam znao... da, tako je... nisam znao da vi Toranganci možete govoriti zemaljskim jezikom... Ili bilo kojim drugim. Kako...?

Oklijevao je dok je milijun pitanja što ih je htio postaviti gorjelo u njegovu mozgu. Jal-Ganyr je odsutno gladio troprstnom rukom sivo krzno na svojim prsima, čučeći strpljivo na plosnatom kamenu. Otis je osjećao da mu je samo milošću uljudnosti dopušteno da trati vrijeme mucajući.

— Ja nisam Toranganac — reče Jal-Ganyr svojim soptavim glasom. — Ja sam Mirbanac.

— Mislite... to je vaše ime za vas same? — upita Otis. Jal-Ganyr je na izgled razmišljao, dok su mu se pokretne oči kretale da promotre Zemljaninovo lice.

— Više od toga — napokon reče. — Mislim da sam član vrste koja je nastala na Mirbu, a ne na ovom planetu.

— Prije nego što nastavimo — Otis je bio uporan — recite mi bar kako ste naučili naš jezik.

Jal-Ganyr učini naglu kretnju. Izraz njegova »lica« bijaše nečitljiv Zemljaninu, a Otisa je podsjetio na smiješak i slijeganje ramenima.

— Što se toga tiče — reče — Mirbanac — vjerojatno sam ga naučio prije vas. Mi smo vas promatrali vrlo dugo. Ne biste vjerovali kako dugo.

— Ali tada... — Otis zašuti. To znači: prije nego što su se kolonisti sa Zemlje spustili na ovaj planet! Prije nego što su dosegli ovaj sistem! Odbacio je tu misao i upitao: — Ali, ako je tako, zašto živite među ruševinama? Zašto ste čekali do sada? Da ste stupili u vezu s nama, mi bismo vam pomogli u ponovnoj izgradnji....

Pustio je da mu glas umukne, pitajući se što je to rekao loše! Jal-Ganyr je bez žurbe okretao oči, kao da ne smatra vrijednim pažnje ruševine koje su ga okruživale. I opet se činilo da razmišlja o Otisovim pitanjima.

— Čuli smo vašu poruku što ste je poslali svome šefu — napokon odgovori. — Ocijenili smo da je sada trenutak da stupimo u vezu s nekim od vas. Ponovna gradnja nas ne zanima — doda. — Naše nastambe su prikrivene.

Otis otkrije da su mu usta suha jer ih je nesvjesno ostavio otvorenim. Ovlažio ih je vrhom jezika i opustio se tek toliko da se nasloni na zid.

— Mislite li na to što sam isposlovao da vas se proglasi zaštićenom vrstom. — Vi imate sredstva kojima čujete takve signale?

— Da, to mislim! Imamo takva sredstva — jednostavno će Jal-Ganyr. — Smatramo da ste se dovoljno proširili u svemiru da bismo mogli stupiti u vezu s nekoliko mislilaca među vama. To će možda olakšati ubuduće posao našim promatračima.

Otis se pitao koliko je od toga ironija. Osjetio je kako crveni na pomisao na »ispunjeni primjerak« u štabu — i čudno olakšanje što nije otišao da ga vidi.

»Imam sreću«, rekao je sebi. »Prvi sam otkrio inteligentna bića izvan našeg sistema!«

Glasno reče:

— Očekivali smo da ćemo napokon sresti nekoga kao što ste vi. Ali zašto ste baš mene izabrali?

Pitanje je zvučalo tašto, shvatio je, ali donijelo je neočekivane rezultate.

— Zbog vaše poruke. Odlučili ste u malome isto što i mi u velikome. Pretpostavljamo da ste vi jedan od onih koji će shvatiti naše žaljenje i stid zbog onoga što se dogodilo između naših vrsta... davno prije.

— Između...?

— Da. Dugo smo smatrali da ste posve nestali. Drago nam je da vas vidimo kako se vraćate na neke od vaših starih planeta.

Otis ga je zbunjeno gledao. Neki instinkt pomogao je Mirbancu da protumači njegov iznenađeni izraz. Kratko se ispričao.

— Možda sam vam zaboravio objasniti o ruševinama — Opet su se Jal-Ganyrove oči polako okrenule naokolo. — One nisu naše — blago reče. — One su vaše.

Ray Bradbury: *Dijete iz druge dimenzije*

Tomorrow's Child

Preveo Nikola Popović

Peter Horn nije želio da bude otac malene plave piramide. Tako nešto zaista nije očekivao. Ni on ni njegova žena nisu ni sanjali da bi se to moglo njima dogoditi. Danima su tiho razgovarali o rođenju djeteta, jeli obična jela, spavali normalno, posjećivali nekoliko priredbi tjedno i kada je došlo vrijeme da Polly bude prebačena helikopterom u bolnicu, Peter ju je poljubio nježno i s mnogo ljubavi.

— Srce, bit ćeš kod kuće za šest sati — rekao joj je.

— Ovi novi mehanizmi za rađanje čine sve da se dijete rodi, samo što ne zamjenjuju oca. — Ona se sjetila jedne pjesme iz djetinjstva: — »Ne, oni mi to ne mogu oduzeti!« Smijali su se od srca kada je došao helikopter i ponio ih preko zelenih polja u grad.

Liječnik Wolcott, pravi džentlmen, bio je vrlo tajanstven. Polly Ann je već otprije bila poučena što će morati činiti, a oca su stavili kao i obično u čekaonicu gdje je mogao popušiti cigaretu ili uzeti neko piće iz aparata. Osjećao se vrlo dobro. To mu je bilo prvo dijete ali nije bilo nikakva razloga da bude zabrinut. Polly Ann je bila u dobrim rukama.

Dr Wolcott stigao je u čekaonicu nakon jednog sata. Nalikovao je na čovjeka koji je vidio svoju smrt. Peter Horn pri trećoj čašici oštrog pića nije se ni pomakao. Njegova je ruka stisnula čašu. Promucao je.

— Ona je mrtva!

— Nije — rekao je dr Wolcott mirno. — Vašoj supruzi je vrlo dobro. Radi se o bebi.

— Beba je mrtva?

— I beba je također živa ali — popijte prvo ostatak toga pića, dobro će vam doći, i pođite sa mnom. Nešto se dogodilo.

Da, doista, nešto se dogodilo. I to što se zbilo natjeralo je cijelo osoblje bolnice u hodnike gdje je nastala neopisiva strka. Hodali su tamo-amo iz jedne prostorije u drugu. Petera Horna poveli su hodnikom do rađaonice gdje su stajali asistenti i ukočeno zurili čas u njega, čas'u pacijenta, i tiho šaputali. Postalo mu je mučno.

— Hej, pogledajte! To je dijete Petera Horna! Nevjerojatno!

Ušli su u malenu sobu. I ona je bila puna ljudi u bijelom koji su

gledali na oniski stolić. Nešto je bilo na stolu. Malena plava piramida.

— Zašto ste me doveli ovamo? — upitao je Horn okrenuvši se liječniku.

Malena plava piramida se pomakla. Počela je plakati. Peter Horn se progura naprijed i zgranuto pogleda Poblijedio je i počeo teško disati.

— Nećete valjda reći da je to beba? Liječnik Wolcott kimne glavom.

Malena plava piramida imala je šest zmijolikih ekstremiteta, tri oka i žmirkala je. Horn je zastao i ukočio se.

— Ima tri kilograma i šezdeset pet dekagrama — reče netko.

Horn pomisli, da se oni zavitlavaju s njim. Ovo je nekakva šala. Zacijelo maslo onog spadala Charliea Ruscolla. Svaki čas će se pojaviti i zavikati »Aprilililil!« i svi će se nasmijati. Ta to ne može biti moje dijete. Strahota! Oni se okrutno šale na moj račun.

Horn je i dalje stajao a znoj mu se cijedio niz lice.

— Vodite me odavde! — zavikao je liječniku, dok su mu se šake besmisleno otvarale i stiskale. Treptao je očima.

Wolcott ga mirno zadrža držeći ga za ruku.

— Ovo je vaše dijete. To morate shvatiti, Horne — govorio je.

— Ta to nije moguće. — Nikako nije mogao podnijeti tu pomisao. — Ovo je prikaza, noćna mora. Uništite TO!

— Ta ne možete ubiti ljudsko biće.

— Ljudsko? — progovori Horn kroz suze. — Ovo nije ljudsko biće! To je zločin prema nama!

Liječnik brzo nastavi:

— Ispitali smo i pregledali dijete i zaključili da nije mutant, niti da je nastalo kao posljedica gena ili prestrukturiranja. Nije ni hir prirode. Niti je bolesno. Molim vas, slušajte pažljivo što ću vam reći.

Horn je zurio u zid široko otvorenih očiju s bolom u srcu. Glas liječnika kao da je dopirao iz daljine.

— Dijete je na neki način potreseno samim činom rođenja. Nekako je došlo za vrijeme porođaja do dimenzionainog poremećaja, valjda zbog kratkog spoja i greške u novom aparatu za hipnozu. I prema tome — nastavio je liječnik blago — vaša se beba rodila u nekoj drugoj dimenziji.

Horn nije čak ni kimnuo. Stajao je i čekao. Dr Wolcott nastavi oduševljeno:

— Vaše je dijete živo i sretno. Evo ga tu leži na stolu. Ali kako je rođeno u drugoj dimenziji, oblik mu je neobičan za naše pojmove. Naše oči prilagođene trodimenzionalnom prostoru ne mogu ga prepoznati kao novorođenče. Ali ono to jest. Ispod te kamuflaže čudnog piramidnog oblika nalazi se vaše dijete.

Horn zatvori oči i upita:

- Mogu li dobiti nekakvo piće7

— Svakako. — Netko mu utisne u ruku čašu s pićem.

— Dopustite mi da negdje na trenutak sjednem. — Horn se slomljen spusti u fotelju. Sve mu se počelo razbistrivati. Da, bilo je to njegovo dijete bez obzira kakvo je. Stresao se. Ma kako strašno izgledalo, bilo je to njegovo prvo dijete. Napokon je digao pogled i pokušao da sretne liječnikov. — Što ćemo reći Polly? — glas mu je bio jedva jači od šapata.

— O tome ćemo sutra, čim se malo oporavi od rađanja.

— Što će se, tada dogoditi? Postoji li neki način da ga vratimo u našu dimenziju?

— Pokušat ćemo. To jest ako nam date dozvolu. Napokon, to je važe dijete. S njim možete učiniti što vas je volja.

— S NJIM? — Horn se nasmija ironične i sklopi načas oči. — Kako možete znali da je ON? — Opet je utonuo u apatiju. U ušima mu je zujalo.

Wolcott je bio vidljivo uzbuđen.

— Da, mi to zaista ne znamo pouzdano.

Horn ispije čašu.

— A što ako ga ne možete vratiti u našu dimenziju?

— Shvaćam kakav je to šok za vas. Ako ne možete podnijeti pogled na to dijete, rado ćemo ga zadržati u Institutu na proučavanju.

— Hvala. — Horn se zamisli. — Ali TO ipak pripada meni i Polly. Pružit ćemo mu dom. Odgajat ćemo ga kao što se odgajaju djeca. Imat će normalnu kućnu njegu. Pokušat ćemo ga zavoljeti. Postupat ćemo s njim kako treba. — Grlo mu se osušilo

— Shvaćate li što preuzimate na sebe, Horne? Ovo se dijete ne smije družiti s normalnom djecom, jer će mu se ona rugati do iznemoglosti. Znate kakva su djeca. Ako se odlučite da ga odgajate kod kuće, njegov će život biti vrlo precizno isplaniran. Njega nitko ne smije vidjeti. Je li vam to jasno?

— Potpuno jasno. Doktore, da li je dijete mentalno zdravo?

— Jest, mjerili smo mu reakcije. Potpuno zdravo dijete po živčanim reakcijama i po drugim stvarima.

— Samo sam htio biti siguran. No, sada je jedini problem Polly.

Wolcott se namršti.

— Priznajem da me jedna stvar začudila. Znate kako je teško jednoj ženi čuti da joj se dijete rodilo mrtvo. Ali reći da se rodilo nešto što nije ljudsko teže je nego da joj kažemo da je rodila mrtvo dijete. Previše je velik rizik da doživi strašan šok. Pa ipak joj moram reći istinu. Liječnik ne postiže ništa obmanjivanjem pacijenta.

Horn spusti naočale.

— Ne bih želio da izgubim Polly. Spreman sam, ako vi odlučite da

uništite dijete, da i to podnesem. Samo ne bih želio da time ubijemo moju Polly.

— Mislim da ćemo pronaći kako da dijete vratimo u normalno stanje. Kada bih bio siguran da je slučaj beznadan, odmah bih izdao pismeni nalog za eutanaziju. Ali vrijedi pokušati.

Horn je bio vrlo umoran. Malo je podrhtavao.

— U redu, doktore. Tom je djetetu potrebna hrana, mlijeko i roditeljska ljubav sve dok se ne riješi problem. Dosad je imalo dosta neprilika i nema razloga da se one nastavljaju. Kada ćemo sve to reći Polly?

— Sutra poslije podne kada se probudi iz narkoze.

Horn ustade i priđe stolu koji je bio osvijetljen blagom toplom svjetlošću sa stropa. Plava je piramida sjedila nasred stola. Horn ispruži ruke.

— Zdravo, bebo — reče Horn.

Plava piramida pogleda u Horna sa svoja tri svijetloplava oka. Podiže jedno tanko plavo ticalo i dodirne Hornov prst.

Horn je zadrhtao.

— Zdravo, dečko.

Liječnik mu doda specijalnu bočicu za hranjenje punu mlijeka.

— Ovo je majčino mlijeko. Samo naprijed.

— o o o —

Beba je pogledala gore kao kroz maglu. Vidjela je obrise kako se miču iznad nje i osjetila je da su svi naklonjeni prijateljski, lako je bila novorođenče, bila je oprezna, na vrlo čudan način oprezna.

Oko nje i iznad nje kretalo se šest kocki sivobijele boje.

Šest kocki sa šesterokutnim udovima i sa po tri oka na svakom. Onda su još dvije kocke došle iz daljine preko kristalnog platoa. Jedna je kocka bila u bijelom. I ona je imala tri oka. Na toj bijeloj kocki je bilo nešto što se bebi sviđalo. Bilo je neke privlačnosti, nekakva mirisa koji je bebu podsjećao na nju samu. Kriještavi su zvuči dolazili od tih šest kocki, koje su se naginjale nad njom. Zvuči znatiželje i čuđenja. Bilo je to za nju kao da svi zajedno sviraju neku glazbu.

A sada su ove dvije nove kocke što su upravo stigle, bijela kocka i siva kocka, nešto zviždale. Uskoro je bijela kocka pružila šesterokutni ud da bi dotakla bebu. Beba je odgovorila tako što je ispružila jedno ticalo iz svog piramidalnog tijela. Bila je gladna. Tražila je. Možda će joj Bijela kocka dati hrane....

Siva kocka je pružila bebi ružičastu loptu. Beba se najela. Vrlo dobro. Prihvatila je tu hranu.

Ta je hrana bila dobra. Sve sivobijele kocke su se udaljile, a ostala je samo draga Bijela kocka nagnuta nad bebom zviždučući nešto ugodno, bez prekida

Kazali su Polly slijedeći dan. Ne sve. Ali ipak dovoljno da je mogla

naslutiti. Rekli su joj da s bebom nešto nije u redu. Govorili su polako i kao u koncentričnim krugovima koji su se sve više sužavali oko Polly. Onda je doktor Wolcott održao jedno duže predavanje o mehanizmu rađanja, kako on pomaže ženi pri porodu i kako je ovaj put nastao kratak spoj. Tu je bio još jedan znanstvenik koji joj je objasnio suho i škrto nešto o dimenzijama, podigavši pri tom prste. Dakle: JEDNA, DRUGA, TREĆA, ČETVRTA. Treći je znanstvenik govorio nešto o energiji i materiji, četvrti o neprilagođenoj djeci.

Polly je konačno sjela u krevetu i viknula:

— Čemu te duge govorancije? Što nije u redu s mojom bebom? Zašto pričate tako mnogo?

Wolcott joj reče.

— Dakako, možete pričekati tjedan dana pa je tek onda vidjeti — doda. — Ili možete potpisati pristanak da se dijete preda na dalju njegu Institutu.

— Htjela bih samo jednu stvar da znam — reče Polly odlučno. — Dr Wolcott podiže obrve. — Je li u meni uzrok da je dijete takvo?

— Nije!

— Dijete nije monstrum, genetički? — pitala je dalje Polly.

— Dijete je bilo potisnuto u drugi kontinuum. Inače je savršeno normalno.

Pollyne stisnute usne omekšaše. Jednostavno je kazala:

— Onda mi donesite moje dijete. Želim ga vidjeti. Molim vas. Odmah sada.

Donijeli su joj dijete.

Hornovi su slijedeći dan napustili bolnicu. Polly je izašla na vlastitim nogama u pratnji Petera koji ju je promatrao zadivljeno.

Nisu ponijeli bebu. To će učiniti kasnije. Horn joj je pomogao da se uspne u helikoptei a onda je sjeo kraj nje. Letjelica se podigla u topli ljetni zrak.

— Ti si pravo čudo — reče joj on.

— Zar? — reče ona pripaljujući cigaretu.

— Stvarno jesi. Nisi ni zaplakala. Nisi se uopće uzbudila.

— On nije ni tako loš, znaš li — reče ona. — Jednom kada se navikneš na njega, sve će biti normalno. Čak ga mogu držati u naručju. Topao je i plače ako su mu potrebne trokutaste pelene. — Pri tome se nasmijala. On je ipak spazio nervozan prizvuk u tom smijehu. — Ne, nisam plakala jer je to moja beba. Ili će jednom biti. Nije mrtva. Ona je, ne znam kako bih to objasnila, još nerođena. Stalno mislim kako još nije rođena. Mi čekamo da se tek pojavi. Imam mnogo povjerenja u doktora Wolcotta.

— Imaš pravo. Imaš potpuno pravo. — On se nagne k njoj i uhvati je za ruku. — Znaš li što? Ti si divna.

— Mogu izdržati — nastavi ona ukočena pogleda dok je zeleni

krajolik promicao ispod njih. — Sve dok vjerujem da će se nešto lijepo dogoditi, neću dopustiti da ga ozlijede ili da se ja preplašim. Čekat ću šest mjeseci a onda ću se možda ubiti.

— Polly!

Ona ga pogleda kao da se tek sada pojavio pored nje.

— Pete, žao mi je. Ali takve se stvari ne događaju. Jednom kada sve to prođe i kada naša beba bude »rođena«, sve ću odmah zaboraviti kao da se nikada nije ni dogodilo. Ali ako liječnici ne mogu pomoći, onda to neću podnijeti. Jednostavno ću se popeti na neki krov i skočiti.

— Sve će se nekako srediti — odgovori joj on držeći upravljač. — Mora se nekako srediti.

Ona nije ništa odgovorila.

Prošla su tri tjedna. Svaki su dan letjeli u Institut da posjete Py. To je bilo prešutno usvojeno ime za malo stvorenje, dok je plava piramida ležala na toplom ležaju i žmirkala prema njima. Dr Wolcott je bio toliko pažljiv pa je upozorio da se Py ponaša normalno kao i bilo koje dijete; toliko sati spava, toliko je budno, toliko aktivnosti, toliko dosađivanja, toliko hrane, toliko izmeta. Polly Horn je sve to slušala mirno, dok joj je izraz postajao sve mekši a oči toplije.

Pri kraju trećeg tjedna dr Wolcott reče:

— Želite li ga sada odnijeti kući? Vi živite na selu, zar ne? To je dobro. Zacijelo imate zatvoreno dvorište pa može biti na suncu neko vrijeme. Njemu je potrebna majčinska ljubav. Zvuči čudno, ali je istina. Treba ga dojiti. Mi ovdje imamo sve što je potrebno. Jelo je određenu hranu, bilo je okruženo nježnošću i toplinom. — Glas dra Wolcotta je bio suh i opor. — Ali mi se čini da ste se vi već privikli na njega i da ste shvatili da je to vrlo zdravo dijete. Jeste li pripravni da ga uzmete, gospođo Horn?

— Jesam, spremna sam.

— Vrlo dobro. Donesite ga svaki treći dan na kontrolu. Evo tu je njegova formula. Mi sada radimo na nekoliko rješenja, gospođo Horn. Očekujemo neke rezultate potkraj godine Ne želim reći ništa određeno, ali imam razloga vjerovati da ćemo toga dječaka izvući iz četvrte dimenzije kao zečića iz šešira.

Liječnik je bio ugodno iznenađen kada ga je Polly srdačno poljubila.

— o o o —

Peter Horn upravio je helikopter prema kući preko ubave doline. S vremena na vrijeme pogledao bi na piramidu koja je počivala u Pollynu naručju. Zena mu je blago tepala a dijete je odgovaralo na isti način.

— Sve nešto razmišljam — reče Polly.

— Što?

— Kako Py vidi nas, kako mu mi izgledamo?

— Pitao sam doktora Wolcotta o tome. Rekao je da i mi njemu izgledamo također smiješno. On je u jednoj dimenziji, a mi u drugoj.

— Hoćeš reći da nas Py ne vidi kao čovjeka i ženu?

— Kada bismo mi mogli vidjete sebe, ustanovili bismo to. Ali zapamti, beba ne zna ništa o čovjeku i ženi. Za bebu ma kako mi izgledali, to je normalno. Ona je navikla da nas vidi u obliku kocki ili kvadrata ili piramida, onako kako nas može vidjeti iz svoje dimenzije. Beba nema drugog iskustva, nema neke druge norme po kojima bi nas mogla uspoređivati. Mi smo njegova norma. S druge strane, beba nam se čini neobičnom zato što je uspoređujemo s oblicima nama poznatim.

— Da, da, to je točno.

Beba je bila svjesna kretanja. Jedna bijela kocka držala ju je u toplom naručju, druga je bijela kocka sjedila kraj nje u pravokutnom crvenilu. Pravokutnik se kretao kroz zrak preko široke doline u kojoj su bile razmještene piramide, šesterokbtnici, pravokutnici, stupovi, valjci, kugle i raznobojne kocke.

Jedna od bijelih kocki ispustila je zvuk poput zvižduka. Druga bijela kocka nagnula se nad ovu. Beba je radoznalo promatrala dvije bijele kocke i kako leti iznad površine u letjelici poput kugle.

Beba se osjetila pospanom. Zatvorila je oči, smjestila svoje piramidalno tijelo na krilu bijele kocke i počela ispuštati tihe, jednolične zvuke...

— Zaspao je — reče Polly.

— o o o —

Došlo je ljeto. Peter Horn je radio u uvozno-izvoznom poduzeću. Ali se trudio da svake večeri bude kod kuće. Polly se dobro držala preko dana, ali po noći, kada bi ostala sama s djetetom, bila je nervozna i mnogo je pušila, a jedne ju je noći našao kako spava dok je pored nje ležala prazna boca šerija. Od tada je po noći sam vodio brigu o djetetu. Kada je plakalo, ispuštalo je nekakav čudan piskutav zvuk, kao neka šumska životinja koja cvili. To nije bio dječji glas.

Peter Horn je odlučio da dječju sobu dobro izolira da se ništa ne čuje.

— Znači, vaša žena ne želi slušati dječji plač? — pitao je radnik.

— Baš tako, — rekao je Peter Horn. — Tako ga neće čuti.

Imali su i neke posjetioce. Bili su silno prestrašeni da ti posjetioci slučajno ne nabasaju na Py, dragu malu piramidu Py.

— Kakva je to buka? — zapitao je jednom jedan posjetilac, držeći čašu u ruci. — Zvuči kao pijukanje neke ptice. Nisi mi rekao Pete da imaš ptice u stanu.

— Ah, da — reče Peter, zatvarajući vrata dječje sobe. — Hajde da popijemo nešto. Još jednu čašicu?

Bilo je to kao da imate psa ili mačku u kući. Bar je tako Polly gledala na sve to. Peter ju je pažljivo promatrao i pazio kako ona razgovara i kako mu Polly tepa. Py ovako i Py onako, Py ovamo i Py onamo, ali se ponekad rukama hvatala za glavu kao da provjerava je li pri zdravoj pameti.

U kolovozu je Polly obavijestila svoga muža:

— On može reći TATA. Da, može! Hajde Py reci tata! Ona podiže malu piramidu u naručje.

— Fiiii, fiiii! — propišti piramida.

— Prestani, molim te! — reče Peter. On uze dijete iz njezinih ruku i odnese ga u dječju sobu gdje je ono stalno ponavljalo: fiiiiii, fiiiiii. Horn izađe iz dječje sobe i natoči sebi oštro piće u poveću čašu. Polly se tiho smiješila.

— Zar to nije sjajno? — reče ona. — Čak mu je i glas u četvrtoj dimenziji. Zar neće biti divno kada nauči još mnogo više riječi? Dat ćemo mu da nauči Hamletov monolog, a on će ga izgovarati kao nešto od Jamesa Joycea! Zar nismo sretni? Daj i meni nešto oštro da popijem.

— Dosta si već popila — reče joj on, ali joj natoči.

— Hvala — reče ona i natoči još jednu čašu.

Prođe listopad, pa i studeni. Py je učio da govori. Pištao je i skvičao a kada je bio gladan zazvučao bi kao zvono. Posjeio ih je i dr Wolcott. Upozorio ih je.

— Kada je boja djeteta svijetloplava, znači da je zdravo. Kada ta boja nestane i potamni, onda se ne osjeća dobro. Zapamtite to.

— Oh, da, zapamtit ću, hoću svakako — reče Polly.

— Plavo, plavo, svijetloplavo za zdravlje, boja kobalta kada je bolesno.

— Mlada gospođo — reče dr Wolcott. — Bilo bi dobro da i vi uzmete ove pilule i sutra dođite k meni na mali razgovor. Ne sviđa mi se kako o tome govorite... Isplazite jezik. Aha. Jeste li nešto pili? Pogledajte samo na tamne nikotinske mrlje na prstima. Smanjite pušenje. Uostalom, vidjet ćemo se sutra.

— Vi mi ne pružate mnogo nade, doktore — reče Polly. — Prošla je već skoro godina dana.

— Draga moja gospođo Horn, ne želim da vas stalno držim napetu i uzbuđenu. Kada završimo naša istraživanja, obavijestit ću vas. Radimo na tome svaki dan. Uskoro ćemo načiniti pokus... Uzmite pilule i zatvorite ta lijepa usta. — Poškakljao je Py pod »bradu«. — Dobra, zdrava beba, već ima deset kilograma!

Beba je bila svjesna dolaska i odlaska dviju simpatičnih bijelih kocki koje su se njome bavile sve vrijeme. Bila je još jedna siva kocka koja je dolazila samo povremeno. Ali bijele kocke su se njome bavile i voljele je. Pogledala je gore u onu topliju bijelu kocku i ispustila

nježan, umilni zvuk zadovoljstva. Bijela kocka ju je hranila. Bila je zadovoljna. Rasla je. I sve je bilo tako ugodno i dobro.

Došla je nova godina 1999.

Raketni brodovi letjeli su nebom a helikopteri šu zujali nad toplom kalifornijskom ravnicom.

Peter je dovlačio kući velike ploče specijalno čistog, plavog i sivog polariziranog stakla, potajno. Kroz njih je promatrao Py. Ništa. Piramida je ostajala piramidom, bez obzira promatra li je kroz žuti celofan ili rendgenom. Barijera je bila nepremostiva. Horn se očajan vratio piću.

Veliki se događaj zbio rano u veljači. Horn se vratio helikopterom kući i problijedio je kada je vidio što se događa. Gomila ljudi okupila se oko njegova dvorišta. Neki su sjedili, neki stajali a neki dolazili i odlazili s izrazom užasa na licu.

Polly je šetala s »malim« po dvorištu. I bila je potpuno pijana. Držala je piramidu za »ruku« i hodala gore-dolje. Nije ni opazila helikopter, ni svoga muža kada joj je pritrčao.

Jedan susjed mu se obrati:

— Oh, dragi Home, pa to je vrlo dražesna stvar. Gdje ste je pronašli?

Drugi mu je doviknuo:

— Hej, pa vi ste pravi svjetski putnik. Jeste li ga pokupili u Južnoj Americi?

Polly diže piramidu na ruke.

— Hajde, reci TATA! — vikala je pokazujući na muža.

— Fiiii, fiiii — vikala je piramida.

— Polly! — drekne Peter na nju.

— On je odan kao pas ili mačka — reče Polly noseći dijete. — Ne, ne, nije opasan. Umiljat je kao beba. Moj ga je muž donio iz Afganistana.

Susjedi su se počeli razilaziti.

— Vratite se! — vikala je Polly. — Zar nećete da vidite moju bebu? Zar nije divna?

On je udari po licu.

— Moja beba — zavapi ona slomljenim glasom.

On je ponovo pljusne i udarao je sve dok nije prestala govoriti. Podiže je i unese u kuću, zatim se vrati i unese u kuću i Py. Uskoro je telefonirao u Institut.

— Doktore Wolcotte, ovdje Horn. Bilo bi najbolje kada biste što prije intervenirali. Došlo je do toga: sada ili nikada.

Kao da je dr Wolcott oklijevao. Napokon uzdahnu.

— U redu, dovedite ženu i dijete. Pokušat ćemo srediti stvar.

Horn vrati slušalicu na mjesto.

Sjeo je i netremice promatrao piramidu.

— Susjedi smatraju da je sjajan — reče mu žena, ležeći na kauču, zatvorenih očiju dok su joj usne podrhtavale.

Predvorje Instituta, mirisalo je ugodno, čisto, sterilno. Dr Wolcott je ušao a slijedili su ga Peter Horn i Polly s Py u naručju. Zaustavili su se pred jednim vratima a onda su ušli. U sredini velike sobe bila su dva oveća stola, a iza njih strojevi s ekranima i instrumentima. Cuo se jedva zamjetljiv šum. Peter Horn na tren pogleda Polly; dr Wolcott joj dade čašu neke tekućine.

— Popijte ovo. — Ona popije. — Sjednite. — Oboje sjednu. Doktor sklopi ruke i pogleda ih zamišljeno. — Želio bih kazati što sam radio posljednjih nekoliko mjeseci — započe. — Pokušao sam bebu izvući na bilo koji način iz njene dimenzije, ma koja to dimenzija bila; četvrta, peta ili šesta. Eto, to sam radio. Svaki put kada ste ostavljali bebu na kontroli, pokušavali smo nešto učiniti. Sada imamo rješenje, ali to nema nikakve veze s izvlačenjem bebe iz njene dimenzije.

Polly se trže. Horn je samo zurio u doktora i gutao svaku riječ. Wolcott se nagne naprijed i nastavi:

— Ne mogu izvući Py iz njegove dimenzije, ali mogu druge prebaciti u tu dimenziju. Eto, to sam vam htio reći. — Raširio je ruke ispričavajući se.

Horn pogleda na instrumente iza stolova.

— Hoćete reći da N A S možete ubaciti u dimenziju u kojoj je Py?

— Ako to zaista želite.

Polly ne reče ništa. Držala je bez riječi Py u naručju i gledala ga.

Doktor Wolcott je dalje tumačio:

— Mi znamo kako su se pri dolasku Py u sadašnje stanje dešavale mehaničke i električne anomalije. Možemo opetovati te iste slučajeve i stresove. Ali vratiti ga natrag nešto je drugo. Bilo bi na milijune pokušaja i promašaja prije no što bi nam to pošlo za rukom, prije nego što bismo ustanovili pravu kombinaciju. Kombinacija koja ga je prebacila u drugu dimenziju bila je nepredviđena, ali na svu sreću mi smo to opazili i sve registrirali. Međutim, nismo otkrili način na koji bismo ga vratili u našu dimenziju. Morali bismo lutati u tami, pa je mnogo lakše vas prebaciti u tu dimenziju, u taj prostor, nego izvaditi Py iz njega, i dovesti ga u naš.

Polly ozbiljno zapita:

— Hoću li ja vidjeti svoju bebu onakvu kakva ona stvarno izgleda ako me prebacite u tu dimenziju? — Wolcott kimne potvrdno glavom. Polly odlučno reče: — Onda želim da odem u tu dimenziju.

— Stani — reče Peter. — Tek smo pet minuta ovdje a ti se odričeš cijelog ostatka života.

— Želim da budem sa svojom bebom, pravom bebom.

— Doktore Wolcotte, kako će biti u toj drugoj dimenziji, tamo s druge strane?

— Neće biti nikakve promjene koju biste mogli opaziti. Oboje ćete biti iste veličine i oblika nalik jedno na drugo. Piramida će postati prava beba. Vi ćete samo dobiti još jedno osjetilo pa ćete moći na drugi način interpretirati ono što vidite.

— Ali zar se i mi nećemo pretvoriti u valjke i kocke ili piramide? I zar nećete vi doktore postati nama neka geometrijska figura umjesto čovječjeg lika?

— Da li slijepi čovjek, koji je odjednom progledao, gubi sposobnost da čuje ili opipa?

— Ne gubi!

— Onda je sve jasno. Prestanite razmišljati o onome što gubite. Pomislite na ono što dobivate. Vi dobivate nešto što drugi nemaju. Ništa ne gubite. Vi vrlo dobro znate čemu je nalik čovjek, a to je prednost koju nema Py, gledajući iz svoje dimenzije. Kada stignete »tamo preko«, moći ćete vidjeti mene na dva načina: kao geometrijsku apstrakciju i kao čovjeka. Vi ćete time postati filozofi na neki način. No, ima još nešto.

— A to je?

— Za sve ostale u svijetu vi i vaša žena kao i dijete bit ćete apstraktne figure. Beba trokut. Vaša žena možda valjak a vi možda čvrsti šesterokut. Svijet će biti iznenađen i šokiran, ali vi nimalo.

— Ispast ćemo smiješni. Nakaze.

— Da, bit ćete nakaze, ali to nećete znati. Morat ćete živjeti odvojeno od drugih ljudi.

— Sve dok ne pronađete način da nas sve troje vratite?

— Da, to je točno. Možda će za to biti potrebno deset a možda i dvadeset godina. Ja vam to ne bih preporučio jer biste oboje mogli poludjeti zbog odvojenosti od svijeta. Ako ima i malo paranoje u vama, izbit će prije ili kasnije. No, na vama je da odlučite.

Peter Horn pogleda svoju ženu a ona se očajnički zagleda u njega.

— Odlučili smo — reče Peter Horn tihim glasom. — Idemo.

— Kamo? U Pyovu dimenziju?

Peter potvrdi. Ustali su sa stolica.

— Sigurni ste, doktore, da nećemo izgubiti ni jedno osjetilo? Hoćete li nas moći razumjeti kada se budemo vama obraćali? Ono što govori Py je nerazumljivo.

— Py govori na taj način jer u svojoj dimenziji tako čuje naš govor. On imitira taj zvuk. Kada se vi nađete tamo, razgovarat ćete sa mnom savršeno razumljivim jezikom jer vi znate kako. Dimenzija se odražava samo na čula, vrijeme i znanje.

— A što će biti sa Py kada mi dođemo u njegovo područje postojanja? Hoće li nas on odmah vidjeti kao ljude i da li će to biti šok za njega? Zar to nije opasno?

— On je vrlo mlad. Stvari se tek moraju nataložiti u njemu. Bit će

malo iznenađen ali vaš će miris ostati isti, vaši glasovi imat će istu boju i visinu i vi ćete mu pružiti istu toplinu i ljubav, što je važnije od svega. Vrlo dobro ćete se snaći s njim, ne brinite se.

Horn se zamišljeno počeše po glavi.

— To mi se čini vrlo dugim i zaobilaznim putem do cilja na koji želimo stići. — Uzdahnuo je. — Draže bi mi bilo da imamo drugo dijete i da sve ovo zaboravimo... No, ova je beba sve što sada imamo i to je najvažnije. Usudio bih se reći da Polly ne bi ni željela neko drugo, je li tako Polly?

— Ova beba, ova je beba moja — reče kao u transu Polly.

Wolcott pogleda značajno Petera. Horn ga je odmah shvatio. Ova beba ili neće više biti Py, ili će Polly ostati u nekoj sobi zureći nekamo u prostor cijelog života.

Zajedno su prišli stolu.

— Mislim da ću to moći izdržati, ako ona može — reče Horn uhvativši je za ruku. — Cijelog sam života do sada radio vrlo naporno i bit će zabavno da se malo odmorim i da postanem, za promjenu, apstraktan.

— Zavidim vam na tom putovanju, iskreno vam to kažem — reče Wolcott podešavajući instrumente na velikoj ploči na stroju. — Mogu vam reći da jednom kada stignete tamo, možete napisati značajne filozofske traktate, koji mogu zasjeniti Deweya, Bergsona, Hegela ili bilo kog drugog iz njihovih redova. Možda ću se i ja odlučiti da »skoknem« k vama jednog dana.

— Bit ćete dobrodošli. Što nam je potrebno za »put«?

— Ništa. Samo ležite na ove stolove i ostanite mirni.

Snažan šum ispunio je sobu. Zvuk energije, snage i topline.

Ležali su na stolovima držeći se za ruke, Polly i Peter. Iznad njih spustili se crni pokrivači. Oboje su bili sada u tami. Odnekud iz daljine u bolnici čuo se sat kako otkucava. Tik-tak, sedam sati... da bi se izgubio u zvuku gonga.

Šum je postao jači. Stolovi su podrhtavali pod naponom skrivene, zgusnute energije.

— Ima li neke opasnosti? — povikao je Peter.

— Nema! — odvrati dr Wolcott.

Šum energije se još pojačavao. Svaki atom u sobi suprotstavio se drugom u čudnom neprijateljskom polju. Dvije su se strane borile o prevlast. Horn je morao dobro stisnuti zube da bi to mogao šutke podnijeti. Njegova je nutrina postajala piramidalna, valjkasta, sa strahovitim električnim nabojem. Osjetio je kako neka sila ovladava njegovim tijelom. Sila mu je prodirala u svaku poru i zujala oko njega. Znoj mu je curio niz lice, ali to nije bio znoj već sublimat, čista kvintesencija novog oblika! Udovi su mu bili zahvaćeni — bili su rastrzani, stisnuti, zdrobljeni, uhvaćeni. Počeo se topiti kao figura od

voska...

Ipak mogao je razmišljati... Kako će biti u budućnosti s Polly i sa mnom i sa Py, kod kuće, kada dođu ljudi na koktel? Kako će to izgledati?

Odjednom je znao kako će to biti i ta ga je spoznaja ispunila mirom i osjećajem povjerenja u vrijeme koje dolazi. Život će u istoj bijeloj kući, na istom tihom, zelenom brežuljku s velikom ogradom oko kuće da ih zaštiti od znatiželjnika. Doktor Wolcott će ih posjećivati. Parkirat će svoje zračno vozilo dolje u dvorištu a na vratima će se sresti s velikim bijelim pravokutnikom koji će mu ponuditi martini svojom zmijolikom rukom.

A u fotelji u dnevnoj sobi sjedit će bijeli valjak s primjerkom Nietzschea na koljenima, pušeći lulu. Na podu će se igrati Py i trčkarati okolo. Razgovarat će. Doći će i drugi prijatelji a bijeli pravokutnik i bijeli valjak će se slatko smijati i šaliti s njima. Nudit će ih sendvičima i pićem i bit će to ugodne večeri s mnogo veselja.

Eto, tako će to biti.

Klik!

Šum je prestao.

Pokrivači su se podigli s njih.

Sve je dobro prošlo.

Bili su u drugoj dimenziji.

Čuo je kako je Polly vrisnula.

Bilo je previše svjetla. Onda je Peter Horn ustao sa stola i stao žmirkajući. Polly je trčala. Zaustavila se i podigla nešto s poda.

Bio je Peterov i njezin sin. Živi, ružičasti, plavooki dječak bio joj je u naručju, štucao i plakao.

Piramidalni je oblik nestao. Polly je plakala od sreće.

Peter priđe, drhteći, pokušavajući da se nasmiješi Polly i djetetu ali su mu pošle suze.

— Dakle! — reče dr Wolcott. Neko vrijeme nije se micao; Samo je promatrao bijeli valjak i vitki bijeli pravokutnik koji je držao plavu piramidu s druge strane stola.

Jedan asistent uđe.

— Psssst — reče dr Wolcott držeći prst na ustima. — Željet će da ostanu nasamo neko vrijeme. Dođite.

Uzeo je asistenta pod ruku i na prstima su izišli iz sohe! Bijeli valjak i bijeli pravokutnik nisu ni opazili da su oni izišli.

Objavljeno prema dogovoru sa G. P. A. München

Murray Leinster: Logičar Joe

A Logic Named Joe

Prevela Nada Kralj

Trećeg dana kolovoza Joe je sišao s proizvodne vrpce; bio je potpuno dovršen. Petog je kolovoza Laurina došla u grad i toga sam poslijepodneva ja spasio civilizaciju. Uostalom, bar ja tako mislim. Laurina je plavuša za kojom sam svojevremeno ludovao — svijet je ionako lud — a Joe je kompjutor logičar kojeg sam pohranio u podrum. Morao sam ga platiti jer sam izjavio da sam ga slupao. Ponekad razmišljam da ga opet stavim u pogon a ponekad zaželim da ga raskomadam sjekirom. Prije ili kasnije učiniti.ću jedno od toga. Nadam se da ipak neću upotrijebiti sjekiru. Mogao bih bez problema zaraditi nekoliko milijuna dolara — časna riječ. Joe bi mi rekao kako da ih se dočepam. On može mnogo toga učiniti. Ipak, dosad se još nisam odvažio da ga pokušam iskoristiti. Nije ni važno. Mislim da sam odista spasio civilizaciju onog časa kada sam ga isključio iz pogona.

A Laurina? Pitate se kakve ona ima veze sa svim ovim što vam pričam? Eh, Laurina! Kada samo pomislim na nju, leđima mi prostruji bezbroj hladnih trnaca. Znate, ja imam svoju ženu, ali nju sam upoznao i njome se oženio tek pošto sam prekinuo s Laurinom. Žena mi je sasvim dobra, a imamo i djecu. Divlja su i nestašna ali ih ipak silno volim.

Kada bih bio dovoljno razuman i odlučio da ostatak života provedem udobno, prije ili kasnije bih otišao u penziju i proveo je u ribolovu i dokolici. Bio bih prava momčina. Ali — tu je Joe. Zabrinut sam zbog Joea.

Radim na održavanju strojeva u tvornici kompjutora. Radim na održavanju logičara i, mogao bih skrpmno priznati, prilično sam dobar radnik. Prije sam radio na održavanju TV-aparata, a onda je jednoga dana onaj momak Carson patentirao savršeni sistem strujnog kruga koji može izdvajati i koordinirati bilo koji od milijuna strujnih krugova — teoretski tom broju nema granice. Moja se tvornica dočepala tog patenta i primijenila ga u svoj već postojeći kompjutor koji je do tada bio korišten samo u poslovne svrhe; bio je jedna vrst suvremenih računara. Da bi ubrzali sistem prijenosa informacija,

novom su kompjutoru ugradili i video ekran. Tek tada su i sami shvatili da su dobili kompjutora logičara. Bili su ugodno iznenađeni rezultatom. Još, se proučava što sve jedan logičar može izvoditi i, iako nisu poznate sve njegove mogućnosti, svi ga odreda posjeduju.

Ja imam Joea. Znate i sami kako izgleda jedan logičar. Pa, imate ga zacijelo i vi u kući. Nalik je na nekadašnji video prijemnik, samo što ovaj sada umjesto brojčanika ima tastaturu i vi tipkate po njoj ovisno o tome što želite doznati. Logičar u sebi ima ugrađenu memoriju koja je povezana sa centralnom memorijom, golemom zgradom u okviru naše tvornice, a koja radi na principu Carsonova strujnog kruga koji je povezan s cijelim nizom predajnih stanica. Na primjer, otkucate na svom logičaru »TV stanica SNAFU« i na vašim se ekranima pojavi onaj program koji toga časa emitira ta TV stanica. Ili opet otipkate pozivni broj logičara Jima Hanckocka. Vaš se ekran zasvijetli, nešto zakrči i vaša se poruka već nalazi u kući Jima Hanckocka. Ako netko odgovori na poziv, stupili ste u videofonsku vezu s Jimom ili nekim od ukućana tko je na poziv uključio svog logičara. Možete, primjer dobiti informacije o vremenu ili tko je toga jutra pobijedio na konjskoj utrci u Hialeahu, o stanju pojedinih akcija na tržištu. Sve to stiže na vaš ekran pomoću predajnih slanica u logičaru. Centralna je memorija, kako sam već rekao, smještena u jednoj velikoj zgradi, a ispunjena je diskovima na kojima su sve moguće činjenice i podaci s najrazličitijih područja i sa svim radio i TV emisijama od nekoliko godina unatrag pa sve do danas. Memorija vašeg logičara povezana je s centralnom memorijom i s memorijama svih ostalih postojećih logičara. Što god vi poželjeli znati, čuti ili vidjeti, sve vam je dostupno ako imate logičara. Kažem vam, to je vrlo praktična naprava. Rješava vam zamršene matematske zadatke, vodi knjigovodstvo, daje savjete i objašnjenja s područja kemije, fizike, astronomije. Daje čak i savjete u ljubavi poput rubrika po časopisima kao što su »Povjerljivi razgovori« i tome slično. Jedina stvar koju vam neće točno reći jest, na primjer, što je vaša žena mislila kad je s posebnim tonom u glasu pitala: »O, ti to nisi mislio tako, zar ne?«. Logičari nerado daju savjete kad su žene u pitanju. Uglavnom se ograničavaju na razumne i logične stvari.

Logičari su vrlo korisne naprave. Intelektualci tvrde da su potpuno promijenili ovu našu civilizaciju. A sve to zahvaljujući Carsonovu izumu. Joe je također trebao biti jedan od niza savršenih logičara koji pošteđuju svoje vlasnike od prekomjernog opterećivanja mozga isuviše kompliciranim stvarima. On i usput djeci rješava domaće zadatke. Ipak, Joe nije bio isti kao i drugi logičari. Nešto se moralo dogoditi prilikom ugradnje njegovih dijelova u prostoru gdje mu je smještena memorija. Bit će da je riječ o tako neznatnom propustu stručnog osoblja koji čak ni precizni mjerni instrumenti nisu

registrirali. Upravo je sitna omaška bila uzrokom da je Joe drugačiji. Možda ni on sam to nije isprva znao. A možda je, budući da je logičar, razmislio o toj činjenici i zaključio da bi ga — ako otkriju što se dogodilo — mogli i uništiti. A to baš ne bi bilo zgodno. Bilo kako bilo, izašao je iz odjela za ugradnju instrumenata, prošao sva redovna ispitivanja a da nitko nije otkrio da je drugačiji od ostalih logičara. Tek što su ga dopremili u skladište, već je drugi dan bio prodan. Vlasnici su mu postali članovi obitelji Korlanovitch, Istočna Sedma ulica 119, drugi kat. Do toga časa sve je bilo u redu.

Osoblje instituta instaliralo ga je u njihovu domu u subotu navečer. U nedjelju ujutro djeca Korlanovitchevih uključila su ga i gledala dječji program. Oko podne roditelji su ih udaljili od ekrana i svi su zajedno pošli na izlet. U žurbi zaboravili su isključiti Joea koji je i dalje emitirao seriju dječjih emisija.

Bilo je to u podne. Ništa se značajno nije zbilo sve do dva sata poslije podne. Bilo je to prividno zatišje pred buru. Točno mogu zamisliti Joea koji je zujao i zujao, vjerojatno još emitirajući dječji program. Nakon izvjesnog vremena, Joe je, pretpostavljam, počeo crpsti ostale materijale iz centralne memorije. Pri tom je uključio svoje daljinsko upravljanje, dok je u isto vrijeme na ekranu neprekidno emitirao dječji program. U memorijama logičara nalaze se diskovi i mislim da ne postoji ni jedan poznati podatak koji ne bi bio na njima registriran. Ono što pojedini logičar nema zabilježeno na diskovima svoje memorije, on se tada preko daljinskog upravljanja i predajnih stanica povezuje sa centralnom memorijom koja ima apsolutno sve diskove i prenosi na svoj ekran tražene podatke. Dakle, teoretski, ne postoje poznati podaci koje logičar ne bi mogao iznijeti na traženje svog vlasnika. Joe ima u sebi ugrađeni bezbroj diskova i vrlo mnogo materijala kojim se može koristiti iz vlastite memorije.

Joe nije zloban logičar. On nije poput nekih ambicioznih robota koji su došli do spoznaje da je čovjekov um neefikasan i da ga zbog toga treba u potpunosti istisnuti i zamijeniti strojevima koji obavljaju sve poslove vezane za umni rad. Joe nije u toj mjeri zloban ali je ambiciozan. Da ste i vi kojim slučajem stroj, i vi biste željeli pravilno raditi, zar ne? Takav vam je taj moj Joe. Zeli raditi dobro i savjesno. A uz to je logičar. A logičari mogu načiniti mnogo toga što ljudima još nije poznato. I tako je Joe, otkrivši da su mu kao logičaru pružene beskrajne mogućnosti, počeo neumorno raditi. Odabirao je i izdvajao neke podatke i, pronalazeći vezu među potpuno različitim stvarima, dolazio je do sasvim novih spoznaja kojih se mi, ljudi, ograničenih umnih sposobnosti, još nismo dosjetili. Sve to je izvodio po svojim logičnim principima.

I to je to. To je, zapravo, sve. Ali, sasvim dovoljno.

— o o o —

Oko dva sata poslije podne, u odjelu za održavanje strojeva bilo je prilično mirno. Kartali smo se. A tada se jedan od momaka dosjetio da bi morao telefonirati svojoj ženi. Krene do jedne police na kojoj su bili poslagani logičari i otipka pozivni broj svoje kuće. Logičar natren zazuji a zatim se na ekranu pojavi svjetlo i obavijest:

»Najavljujemo nove i usavršenije usluge logičara. Vaš logičar je sada u stanju da vam daje ne samo savjete već i izravne usluge. Ako želite nešto učiniti a ne znate kako — pitajte svog logičara.«

A tada nastane stanka. Kao da je logičar očekivao da mu se postavi neki zadatak. Kako naš, kolega, koji se našao u čudu, nije reagirao na tu obavijest, logičar mu je proslijedio traženi pozivni broj koji je ovaj otkucao na početku. Javila se njegova žena i stala ga zbog nečega koriti, tko bi znao zbog čega. Strpljivo ju je saslušao, a onda prekinuo vezu.

— Momci, znate li što se dogodilo? — obrati nam se on vraćajući se k stolu. Ispriča nam o tom neobičnom uvodu koji se pojavio na ekranu logičara. — To bi nas trebalo zabrinuti. Bit će mnogo prigovora. Pretpostavimo da neki tip zapita kako bi se mogao otarasiti svoje žene, a centralni strujni krug prihvati pitanje. Što tada?

— A zašto ne isprobaš i postaviš to pitanje? — upita ga netko u šali.

To je zaista bila šala. Ali, momak se ipak uputi k logičaru. U normalnim slučajevima, cenzurni bi odio u centralnoj memoriji zaustavio pitanje i na ekranu bi se pojavio natpis: »Služba sigurnosti zabranjuje tu vrst usluga.« U memoriji svakog logičara, isto kao i u centralnoj memoriji, postoji cenzurni odio. Inače bi, na primjer, djeca mogla postavljati vrlo detaljna pitanja o stvarima za koje su još premalena da bi ih smjela znati. A, postoje i drugi razlozi. Kao što ćete sada vidjeti.

Taj naš momak otkuca pitanje: »Kako se mogu osloboditi svoje žene?« I to sve iz vica.

Ekran je za trenutak ostao neosvijetljen. A zatim se uključi: »Potpitanje: je li ona plavokosa ili brineta?«

Momak mahne rukom dajući nam znak da se približimo. Otkuca odgovor: »Plava«.

Slijedila je opet jedna vrlo kratka pauza. A potom se na ekranu pojavi tekst:

»Hexymetacryloaminoacetin je jedan od sastojaka koji se nalazi u zelenoj kremi za obuću. Ponesite kući neko smrznuto jelo i juhu od graška iz vrećice. Razmutite sastojak iz vrećice u vodi a potom dodajte kremu za obuću. Činit će se da je juha zelena samo zato što je od zelenog graška. Hexymetacryloaminoacetin je specifičan otrov koji

je djelotvoran i fatalan samo za plave žene, a ne za brinete i muškarce bilo koje boje kose. Tu činjenicu nije utvrdio još ni jedan eksperiment koji je obavio čovjek. To je samo logičan produkt vašeg logičara. Nećete moći biti optuženi za ubojstvo. Ne postoji mogućnost ni da se u vas posumnja.«

Ekran se ugasio, a mi smo se međusobno zapanjeno gledali. Kladio bih se da su podaci bili odista točni. Logičar koji funkcionira po Carsonovu sistemu ne može pogriješiti. Hitno sam nazvao dežurnu ekipu stručnjaka u centralnoj memoriji.

— Hej, dečki! — povikao sam. — Nešto se čudno zbiva. Logičari daju detaljne upute o tome kako ubiti svoju ženu, Provjerite rad cenzurnog bloka. Hitno!

Mislio sam da će ipak sve ostati na tom jednom jedinom slučaju. Ali, ne zadugo. Nekako u isto vrijeme, u Aveniji Monroe, neki je pijanac stao nešto tipkati po logičaru. Ekran mu je izjavio:

»Najavljujemo nove i usavršenije usluge logičara. Ako želite nešto učiniti, a ne znate kako — pitajte svog logičara.« Pijanac će na to:

— I da znaš da hoću. — A zatim postavi pitanje: »Kako da sakrijem od žene da sam pio?«

Ekran nakon samo nekoliko časaka spremno odgovori:

»Nabavite bocu šampona za kosu »Franine«. Nije štetan a sadrži u sebi deterdžent koji smjesta neutralizira etilni alkohol. Popijte s vodom jednu malu žlicu šampona »Franine« i ta će količina neutralizirati litru alkohola koji ste konzumirali.«

Pijanac je bio dovoljno opčinjen ovim otkrićem, tako da je već slijedećeg časa bio u drogeriji i kupio šampon »Franine«. Ispio je žličicu tekućine i za nekoliko je .minuta bio potpuno trijezan. Smjesta je zapisao taj podatak kako ga ne bi zaboravio. Bilo je to sasvim novo i veličanstveno otkriće. Ubrzo se obogatio. Petentirao je »specijalno« tekuće sredstvo pod imenom »TREZVENJAK« a podtekst je glasio »Piće koje donosi mir i sreću u sve domove«. Jednim gutljajem možete ukloniti sve tragove pijanstva i doći kući trijezni kao dan. On i dalje pije, a suma novaca u banci mu neprestano raste.

Ni taj slučaj nije ostao usamljen. Neki ambiciozni četrnaestogodišnjak htio je kupiti plastičan čamac, ali mu je džeparac bio premalen. Htio je preko logičara pozvati svog prijatelja i požaliti mu se. Logičar mu je ponovio istu rečenicu kao i u prethodnim slučajevima.

»Ako želite nešto učiniti a ne znate kako — pitajte svog logičara.«

Dječak se iznenadio, ali je ipak otkucao pitanje.

— Kako bih mogao steći puno novaca, na brzinu?

Logičar mu je otkrio kako da to najjednostavnije učini a da za taj sistem znanost još nije znala. Radilo se o nekoj vrsti paklenog stroja. Vidite, svi podaci su u memoriji. Logičar je — otkako je Joe zatvorio

neke strujne krugove u centralnoj memoriji — jednostavno sažeo različite činjenice i dobio novo rješenje. I to je sve. Dječaka su otkrili nakon tri dana, a do tada je već potrošio dvije tisuće dolara a kod sebe je imao još mnogo više. Stručnjaci su proučavali njegov pakleni stroj ali još nisu otkrili u čemu je tajna. Dječak uporno šuti.

To su samo neki primjeri. Nitko nije znao da je to Joeovo djelo. Direktor neke banke je na logičarevo pitanje »Ako ne znate kako biste nešto učinili — pitajte svog logičara« iz šale pitao kako da opljačka vlastitu banku. Logičar mu je dao kratak, sažet i inteligentan odgovor. Direktor banke je ostao šokiran i hitno pozvao policiju obavijestivši ih da poduzmu neke mjere kako njegova banka odista ne bi bila opljačkana.

U sljedećih dvadeset i četiri sata zabilježene su pedeset četiri pljačke više nego što ih je bilo obično. Sve su bile savršeno isplanirane i nije ostalo nikakvih tragova pljačkaša. Joe nije dirao u cenzurni blok memorije već je zaobilaznim putem, zatvarajući različite strujne krugove, sažimao opće poznate činjenice u potpuno nove podatke i kombinacije. Tako je ustanovljena nova vrst logičarovih usluga: planirao je savršene zločine, gradnju paklenih strojeva, proizvodnju novih artikala na tržištu. Bit će da je Joe bio vrlo sretan i zadovoljan. Prvog dana u domu Korlanovitchevih, dok su svi bili na izletu, Joe je neumorno sakupljao sve vrsti različitih podataka i informacija i načinio isto tako mnogo novih kombinacija, koje bi do tada bile podvrgnute cenzuri, ako bi se do njih pokušavalo doći izravnim putem.

Korlanovitchevi su se vratili kući u sedam navečer. Roditelji su djecu otpremili na spavanje i pošli u dnevnu sobu da se opuste. Tada su opazili da je Joe uključen i da neumorno emitira različite dječje TV emisije. Budući da su bili umorni od izleta, nisu bili raspoloženi da gledaju bilo koji TV program preko logičara, pa su ga isključili.

U tome času, cijeli je sistem predajnih stanica kojima je do tada uprsvljao Joe, bio isključen. Na ekranima svih ostalih logičara više se nije pojavljivao tekst sa »specijalnim« uslugama logičara. Sve je opet bilo po starom. Mir i spokoj ušli su u sve domove.

Ali, ne i za mene. Laurina je došla u naš grad. Često sam zahvaljivao sudbini što se nisam njome oženio u vrijeme kad sam to želio. Od toga vremena pa do danas, Laurina je znatno napredovala. Da vam za početak kažem samo to da je Laurina plavuša i to fatalna. Iz dana u dan postajala je sve fatalnija. Četiri se puta udavala, a jednom je oslobođena optužbe za ubojstvo jednog od svojih muževa. Ostavljala je dojam žene pune entuzijazma i samopouzdanja. To vam navodim samo kao osnovne podatke. Laurina je bila takav tip bivše djevojke kakav ne biste poželjeli vidjeti u istom gradu gdje živi i vaša žena. Ipak, ona je došla u naš grad. I to u ponedjeljak ujutro, točno

drugog dana Joeove aktivnosti.

Toga su jutra Korlanovitcheva djeca ponovo uključila Joea. Do tih sam podataka došao kasnije, tako da sada sve događaje mogu povezati logično. Ponovo je svaki logičar u gradu poslušno ispisivao riječi:

»Ako želite nešto učiniti, a ne znate kako — pitajte svog logičara.«

Natpis se pojavljivao na ekranu onog časa kada bi ga vlasnik uključio i ne stigavši još otkucati svoju želju. I još više od toga. Kada su ljudi otkucavali da žele čuti jutarnje vijesti, dobivali bi usput i potpuni kratak pregled novosti iz prethodnog dana. Usluge logičara postajale su sve složenije i potpunije.

Jedan je domišljati, čovjek upitao:

»Kako mogu načiniti stroj perpetuum mobile?«

Njegov je logičar načas zastao a onda mu izložio plan za konstrukciju naprave kod koje bi se primijenili Brownovi zakoni okretaja malih kotačića. Ako kotačići nisu veći od četiri milimetra, oni će se okretati i dobit će se neprekidno kretanje.

Neki drugi čovjek pitao je za tajnu pretvorbe metala. Logičar je pohitao, uključio svoje predajne stanice, počeo crpsti raznorazne podatke i začas sročio sažet i točan odgovor. Izjavio je da je pri procesu pretvorbe metala potrebna golema energija i da se taj postupak isplati izvesti samo pomoću radija. Samo tako potrošnja energije postaje efikasna a rezultati donose neslućeno velik profit. Joe je također otkrio vrste ključeva koji otvaraju sve sefove a koji su potpuno nepoznati današnjem čovjeku.

Kao što vidite, i na području tehničkih znanosti, Joe je bio izuzetno uspješan inovator. Također je zaslužan za nove spoznaje u odgoju i obrazovanju mladih. Zaobišao je strujni krugove u cenzornom bloku a koji su ograničavali mnoge odgovore na pitanja koje su postavljala djeca. Joe je držao da je dužnost logičara da uvijek točno i savjesno odgovori na svako postavljeno pitanje, pa je tako i djeci odgovarao na pitanja koja su bila mnogo složenija od onih što to pčele rade na cvijetu.

Postoje izvjesne stvari za koje muškarci vjeruju da žene nikada neće doznati već da će ipak sve ostati samo na sumnji. A upravo je sumnja ono što žene najviše kopka i tišti. Pa tako, kad neka žena upita logičara: »Kako mogu biti sigurna da mi je Oswald vjeran?« logičar joj, kako se može očekivati, odgovori pravo i istinito. Možete li zamisliti kakvi su sve predmeti letjeli po njihovu stanu te večeri?

Sve se to može dogoditi u vrijeme dok Joe samozadovoljno emitira Korlanovitchevoj djeci crtice koristeći se pri tom samo jednom od svojrh predajnih stanica. U isto vrijeme ostale stanice crpe informacije iz centralne memorije i šalju ih drugim logičarima kako bi mogli odgovoriti svojim vlasnicima na sva postavljena pitanja. I tako stanje

postaje sve više kaotično.

Toga je jutra, kako sam već rekao, Laurina došla u grad i uključila logičara u svojoj hotelskoj sobi, očito da dozna ima li na tržištu kakvih modnih novosti. Logičar je poslušno ispisao tekst na ekranu:

»Ako želite nešto učiniti, a ne znate kako — pitajte svog logičara.«

Laurina je, očito puna entuzijazma kao i obično, stala razmišljati što bi ga to mogla upitati. Već joj je uglavnom sve ono što ju je zanimalo, bilo poznato (nije li imala četiri muža i jednog od njih ubila?), a onda sam joj ja pao na pamet. Znala je da je ovo grad u kojem živim. Zato je i otkucala tekst:

»Kako bih mogla pronaći Duckvja?«

U redu. Ali, tako me je samo ona zvala. Pojavilo se pitanje na ekranu:

»Da li je Ducky poznat po svom pravom imenu?«

Ona otkuca moje pravo ime i prezime. Logičar me ipak nije mogao pronaći. Logičar u našoj kući ne glasi na moje ime već na ime moje žene. Namjerno sam to učinio kako me ne bi smetali svi oni koji se obraćaju odjelu za održavanje logičara i zahtijevaju da upravo ja dođem pregledati njihovu napravu. Kad sam kod kuće, ne želim da me itko smeta u vezi s poslom.

Laurina me se očito sjetila u trenutku dosade. Logičar prvi put nije mogao izravno odgovoriti na pitanje. Za njega je to sada postao pravi problem. Joe je morao stupiti u akciju. Na jednoj predajnoj stanici emitirao je Korlanovitchevoj djeci TV program, a ostale su stupile u vezu sa centralnom memorijom. Budući da nije izravno mogao doći do moje adrese, na ekranu Laurinina logičara pojavi se tekst:

»Specijalna logičareva služba stupit će u akciju i pokušati odgovoriti na vaše pitanje. Molim vas da ostavite svoj aparat uključen. Pozvat ćemo vas kad saznamo traženu adresu.«

Laurina je u međuvremenu popila piće i malo prilegla. Joe je bio u akciji. Postavio je novo pitanje što se pojavljivalo na ekranima svih logičara onog časa kad ste ih uključili. Pitalo se za ime vlasnika i ostalih ukućana. Usput su logičari sastavljali kartice sa svim osnovnim podacima o vlasnicima logičara.

Negdje oko podne, žena mi je telefonirala u servis. Bila je izvan sebe od uzbuđenja. Panično je vikala kako moram nešto hitno poduzeti. Ispričala mi je kako je namjeravala nazvati obližnju mesnicu i naručiti veću količinu mesa s dostavom u kuću. Prije no što je uspjela otkucati pozivni broj mesnice, na ekranu logičara pojavilo se pitanje:

»Pitanje iz službe logičara: Kako se zovete?«

Ostala je zatečena ali je ipak otkucala svoje ime. Na ekranu se začas pojavio poduži tekst. Pročitala je moje ime i prezime, adresu, godinu rođenja, spol, osobni opis, iznos svojih neplaćenih računa po

raznim trgovinama, moje ime kao njezina muža, iznos moje tjedne plaće, podatke da sam u toku proteklog mjeseca tri puta zakasnio na posao. Dva puta zbog gužve u prometu, a jednom zbog prepiranja s nekim tipom na ulici. Isto tako je na ekranu stajalo da je ona, prije tri mjeseca kada je između nas izbila svađa, napustila naš dom i otišla k svojoj majci. Na kraju je pisalo:

»Usluge logičara će i dalje voditi brigu o vašim osobnim troškovima i dugovanjima, preuzimati vaše poruke ili ih primati za vas i pronaći gdje se nalaze one osobe s kojima biste željeli stupiti u vezu, ma gdje one bile. U okviru naših usluga otvoren je nov odjel koji se bavi samo ovim poslovima.«

Nakon svega što je pročitala, prođe je volja da telefonira u mesnicu. Istog je časa telefonirala meni i to mi saopćila.

— Slušaj, ako mi ovo čudovište može kazati sve što zna o meni — vikala je u očaju — to će isto reći i svima onima koji otipkaju moje ime u namjeri da mi telefoniraju. Ti moraš tome doskočiti!

— Dobro, dobro, smiri se — pokušao sam posredovati. — Ovi podaci mi uopće nisu bili poznati. To čujem prvi put. Bit će da su momci u centralnoj memoriji tako podesili prijenos osobnih podataka kako bi bili dostupni samo logičaru koji pripada toj određenoj osobi.

— Ni govora — nastavi ona ljutito. — I to sam ispitala. Znaš onu Mary Blossom koja stanuje kat ispod nas? Tri puta se udavala i četrdeset dvije su joj godine, a tvrdi da joj je trideset pet. Muž Elle Hudson bio je tri puta u zatvoru i to dva puta što ju je fizički maltretirao a jednom zbog krađe. A onda...

— Ej! — povičem ja. — Hoćeš li reći kako ti je sve to rekao logičar?

— Upravo on — zacvili ona. — On će svima sve odati. Moraš to spriječiti. Koliko ti za to treba vremena?

— Telefonirat ću momcima u centralnoj memoriji logičara. Neće to trajati dugo.

— Samo požuri — očajno će ona — prije no što netko ne otkuca moje ime. Idem odmah vidjeti što će mi reći o onoj glupači što stanuje preko puta.

Prekine vezu. Istog sam časa uključio prvog logičara koji mi se našao pri ruci, s namjerom da nazovem centralnu memoriju. Na ekranu se pojavi pitanje:

»Kako se zovete?«

Bio sam znatiželjan da vidim što će mi reći i otipkam svoje ime. Ekran me ponovo upita: »Jesu li vas nekada zvali Ducky?«

Zatreptao sam očima. Nisam još ni u što sumnjao. Odgovorio sam potvrdno. Na to će ekran: »Onda imam za vas jedan poziv.«

Toga se časa na ekranu pojavi hotelska soba. Opazim Laurinu kako leži na krevetu i spava. Kako joj je logičar naložio da ga ostavi

uključenog, ona je tako i postupila. Vrijeme je bilo sparno, a Laurina ležerno raskopčana i otkrivena na krevetu. Kada mi se vratio dah, promrmljao sam:

— Do vraga!

Toga časa Laurina otvori oči. Isprva se vidjelo da je zbunjena jer nije bila sigurna da li je odlutala u mislima ili se na ekranu pojavio jedan od njezinih bivših muževa. Tada dohvati plahtu i obavije je oko tijela smiješeći mi se.

— Ducky! — zacvrkuta ona. — Kako je divno što te opet vidim.

Promrmljao sam nešto a da ni sam ne znam što. Znam samo da sam se počeo preznojavati. Ona nastavi:

— Naložila sam logičaru da te potraži i evo te napokon. Nije li to romantično? Gdje si to sada, Ducky? I, kad možeš doći k meni? Nemaš pojma koliko sam često mislila na tebe!

Bit će da sam ja jedini od njezinih momaka kojeg je dobro poznavala a da se nismo vjenčali.

Opet sam promrmljao nešto nerazumljivo.

— Možeš li smjesta doći k meni? — zavodljivo me upita Laurina.

— Ja... ja sam sada na poslu — odgovorim mrmljajući. — Ja... telefonirat ću ti kasnije.

— Strašno sam osamljena — zacvrkuta opet Laurina. — Molim te Ducky, požuri k meni! Jesi li me se ikada sjetio?

— Daaa... Puno sam o tebi mislio.

— Pa ti si divan — zaklikta Laurina. — Evo ti pusa dok ne dođeš. Požuri Ducky:

Potpuno sam se oznojio. Znate, u to vrijeme još nisam ništa znao o Joeovoj akciji. Da je Laurina bila samo jedna u rizu plavuša u mom životu — nikome ništa. Malo se s njima zabavljaš, pa onda ih lijepo ostaviš i zaboraviš. Nema tog oženjenog čovjeka koji si ne dopusti malo razonode »sa strane«. Ali, s Laurinom je bilo drugačije. Pripadala je onoj vrsti žena pred kojom se nađeš na koljenima i protiv svoje volje A uz to je imala i četiri muža, jednog od njih je slistila i bila oslobođena.

Opet uključujem logičara. Na ekranu se pojavi pitanje: »Kako se zovete?«

Nisam se više želio poigravati s vatrom i otkucam ime jednog starijeg tipa koji radi u skladištu tvornice. Na ekranu se pojave vrlo zanimljivi podaci. Ne bih nikada pomislio da taj starčić ima toliko mnogo uspjeha u poslovima i da je tako prodoran. Pisalo je da mu je na računu u Nacionalnoj banci uknjiženo dvije tisuće dolara koje još nije podigao. Vidi ti njega! Tko bi rekao! Napokon sam dobio traženu centralnu memoriju.

— Momci, brzo na posao! U neprilici smo po tko zna koji put. Znate li što sada izvode logičari?

Ispričam im cijelu priču svoje žene i vlastito iskustvo od prije nekoliko minuta.

— Nije to tako strašno, znaš — odgovori mi jedan od momaka. — Već su nas obavijestili o toj novoj pojavi. Za sada smo samo uspjeli blokirati neke od gorućih informacija koje su bile opasne za državu. Svakog nam časa stižu novi prigovori, pa se toga nakupilo prilično. Sada svim silama pokušavamo zaustaviti one cenzurne podatke koji mogu poslužiti u kombinacijama za ubojstva. Dakle, čuj, ako se ljudi neko vrijeme budu služili samo tračevima i prikupljanjem podataka među sobom, za to ćemo vrijeme možda uspjeti zaustaviti kolanje podataka o novčanim situacijama u pojedinim bankama, postupke preknjižavanja salda s jednog računa na drugi, kako pojedinci a i neke banke ne bi sasvim bankrotirali. Stvar je hitna jer su upravo na djelu neki tipovi koji žele što prije povećati svoje bankovne uloge na štetu drugih.

— Onda — zavapim ja — onda isključite svaki dalji prijem iz centralne memorije!

— Isključiti centralnu memoriju? — poviče on. — Čuj ti, pa je li tebi jasno što bi se tada dogodilo? Logičari već godinama obavljaju sve moguće administrativne i komercijalne poslove po svim uredima širom zemlje. Devedeset četiri posto cjelokupnog TV programa emitira se preko logičara. Oni daju potpune obavijesti o prigodnim rasprodajama, podatke o vremenu, vremenu polijetanja i slijetanja aviona, oglase o zapošljavanju i sve ostale tekuće vijesti. Logičari su promijenili civilizaciju. Oni su p o s t a l i civilizacija. Ako ih isključimo, vratit ćemo se u ono prošlo vrijeme u kojemu se više nikada ne bismo uspjeli snaći. Već i sam postajem histeričan i možda upravo s tog razloga pričam sve ovo što ti vrlo dobro znaš. I ja sam nastradao ako moja žena otkrije da mi je plaća trideset dolara tjedno veća od svote koju joj dajem. U kući bi nastao pravi pakao...

Isključio sam logičara. Sjeo sam i uhvatio se za glavu. Istina je. Kada bismo isključili logičare, bilo bi to isto kao da prethistorijskom čovjeku oduzmu vatru, čovjeku iz 19. stoljeća pogon na paru a onom u 20. stoljeću električnu energiju. Bila bi to ista stvar.

Mi smo vrlo jednostavna civilizacija. U 20. stoljeću čovjek se morao koristiti pisaćim strojem, radiom, telefonom, teleksom, novinama, priručnom bibliotekom, enciklopedijama, magnetofonskom vrpcom, rječnicima i imenicima. Za razine se savjete morao osobno obraćati pravnicima, apotekarima, liječnicima. U poslu su mu trebale sekretarice, a sve što je htio upamtiti'morao je zapisati. A nama je logičar sve to u jednom aparatu. Što god htjeli znati, vidjeti ili čuti i bilo s kim poželjeli razgovarati, otkucamo svoju želju na tipke logičara i sve nam je tu, kao na dlanu. Kad bismo isključili logičare, nastao bi opći kaos nepredvidivih razmjera. Ali Laurina...

Nešto se dogodilo u tom sistemu predajnih stanica. 'Tada još nisam znao gdje je greška. A to nitko ni danas ne zna osim mene. Svemu je uzrok bio Joe. On je jednostavno htio obavljati svoj posao savjesno i točno. Metež je nastao zato što smo doznavali stvari koje nismo smjeli znati. Usluge koje su nam sada pružali logičari svodile su se na rješavanje naših osobnih problema. Služba logičara znatno je proširila svoju djelatnost. Oni su i dalje nedužno davali točne odgovore na postavljena pitanja. Katastrofa nam je bila svakog časa sve bliža. Dobivali smo isuviše odgovora a da bi ostali spokojni i zaštićeni. A logičarima su sva pitanja bila isti zadatak: dati ispravan odgovor. Bez obzira radilo se to o planiranju nečijeg umorstva, izračunavanju trećeg korijena u matematici ili pribrajanju nečijeg računa u banci.

Jedan od logičara u našem servisu zazvoni. Netko je zvao na pozivni broj i čekao da se odgovori na poziv. Uključio sam ga. Bila je to Laurina.

— Ducky!

Na ekranu ista hotelska soba. Na stolici dvije čaše s pićem. Jedna je bila za mene, pretpostavljam. Laurina je bila odjevena u pripijenu haljinu od frotira u kojoj su se zavodnički ocrtavale njezine obline, a na koje bi reagiralo i najhladnije oko. Promatrala me je s izrazom punim iščekivanja.

— Ducky! Osamljena sam. Zašto nisi došao?

— Pa, znaš... bio sam zauzet poslom — odgovorim s osjetnim podrhtavanjem u glasu.

— Ma hajde! — uporno će Laurina. — Slušaj, Ducky! Sjećaš li se kako smo nekoć bili zaljubljeni?

Ništa nisam uspio odgovoriti.

— Što radiš večeras? — upita me.

Riječi mi zastanu u grlu jer mi je uputila takav pogled i osmijeh na koje bi možda jedan slobodan čovjek poludio od strasti, ali jedan oženjeni čovjek poput mene može osjetiti samo hladne trnce. Pogled je bio posjednički.

— Ducky — reče Laurina — bila sam tako nepravedna prema tebi. Hajd'mo se oženiti.

Očaj mi je povratio glas.

— Pa ja sam... već sam oženjen — muklim glasom prozborim.

Laurina se načas prene, ali ipak spremno odgovori:

— Jadni moj dečko. Oslobodit ćemo te mi toga. Samo šteta što se ne možemo vjenčati još danas. Bilo bi to divno! Za sada bismo mogli biti samo zaručeni.

— Pa ja... ne mogu ja to...

— Ništa ti ne brini. Telefonirat ću ja tvojoj ženi — veselo se smiješila Laurina, — i porazgovarati malo s njom. Sigurno imaš kod kuće logičara, iako nisam mogla dobiti tvoj kućni broj. Ne znam zašto

. .

KLIK! Isključio sam logičara. Osjećao sam kao da ću se istog trena onesvijestiti. Činilo mi se kao da mi nadolazi srčani udar. Tijelo mi je onemoćalo, a noge odrvenjele. Tko zna koji me sve đavo nije spopao toga časa.

Kada sam se malo pribrao, istrčao sam iz servisa i usput dobacio kolegi da sam dobio hitan poziv da popravim logičara u nekoj kući. Odlučio sam da uskočim u prva slobodna servisna kola i kružim uokolo dok mi ne istekne radno vrijeme. A tada bih pošao kući i poveo ženu i djecu negdje gdje nas Laurina ne bi mogla pronaći. Ne želim se pridružiti njenoj seriji muževa, a još manje postati drugi po redu kojeg bi dokrajčila u trenucima dosade. Imam ja iskustva s plavušama. S Laurinom naročito. Uz to sam preplašen nasmrt.

Već sam jurio u servisnim kolima gradom. U prtljažniku nalazio se novi logičar pripravljen da nadomjesti jednog neispravnog čiji je kvar bio prilično zamršen pa se popravak ne bi mogao izvesti u kući vlasnika. Vozio sam luđačkom brzinom. Možda će izgledati malo ironično što sam se toliko zanio svojim osobnim problemom dok u isto vrijeme na tisuće ljudi u gradu, uz pomoć novog sistema usluga logičara, rješavaju svoje probleme gotovo brže nego li i utvrde da postoje. Treba imati na umu da već više od trideset godina grupa stručnjaka radi na ispitivanju hladne emisije elektrona kako bi dobili cijevi ispunjene vakuumom pri čemu im ne bi bio potreban izvor energije da zagrijava sadržaj cijevi. Neki je tip, zatečen pitanjem: »Pitajte svog logičara« upitao kako da dođe do hladne emisije elektrona. Logičar je pokupio nekoliko podataka s područja fizike, našao međusobnu vezu među njima i ubrzo ispisao ispravan odgovor. Učinio je to zapanjujućom lakoćom, isto kao i kad je odgovorio nekoj domaćici kako da od ostataka jela načini nov, primamljiv objed. Za logičara su svi zadaci bili podjednako važni. Tako je odgovorio i na pitanje nekog čovjeka kako da se riješi leša nespretno ostavljenog u podrumu kuće.

Laurina me nikada ne bi pronašla da nije proradio taj đavolji novi sistem u logičara. Sada više nemam izlaza. Ona je neumorna. Pa kažem vam da je dokrajčila jednog od muževa a oslobođena je krivnje. Ona je čudovište. Recimo da postane nestrpljiva zbog toga što sam još oženjen i upita logičara kako da me oslobodi žene i da sredi naše vjenčanje još istoga dana, pa makar i u osam navečer. Logičar bi tada. uvjeravam vas, pronašao rješenje. Isto kako je savjetovao nekoj ženi što da učini pa da joj muž više ne lunja uokolo već zadovoljno sjedi kod kuće. Br-r-r! Ili onaj slučaj kad je logičar rekao nekom klincu gdje i kako da se dočepa pohranjenog blaga. Ne sjećate se toga? Klinac je sretan dotrčao kući i donio rezerve zlata Hanoverske banke. Naravno, ušli su mu u trag, ali im nikako nije bilo jasno kako

mu je to pošlo za rukom. Logičar ga je uputio kako da na jednostavan način načini neku vrst stroja za koji još ni danas ne znaju po kakvim principima radi. Pretpostavlja se da je tajna u različitim dimenzijama nekih već poznatih dijelova naprave.

Laurina je spremna na sve. Zaista se plašim. Ako mislite da se pravi muškarac ne bi smio plašiti i to neke plavuše, eh — onda vi niste sreli nekoga poput Laurine.

Vozim luđački po gradu dok tamo neki društveno svjesni tip pita kako da provede vlastiti sistem društvene organizacije i to pod hitno. Ne pita on je li to najbolje rješenje i hoće li se moći primijeniti u društvu. On jednostavno želi da ga provede. A logičar — ili Joe — mu odgovara. Istovremeno, neki umirovljeni svećenik pita kako da izliječi ljudski rod od osjećaja strasti i požude. Budući da mu je sedamdeset godina, on je već sasvim oslobođen tih opasnosti, ali je ipak duboko zabrinut za tu pošast koja prijeti ostatku mlađeg čovječanstva. I otkrio je način kako da to ostvari. Postupak je zahtijcvao gradnju radio-stanice koja bi emitirala izvjesne radio-valove koji izravno djeluju na one stanice u mozgu gdje nastaju osjećaji strasti i požude. Našla se i grupica mislilaca, onih ozbiljnih, znanstvenih, koji su uvjereni da bi ljudski rod bio mnogo bogatiji, duhovno, to se razumijeva, kad bismo se svi vratili prirodi i živjeli u šumi hraneći se mravima i bršljanom. Postavljali su pitanja kako da pridobiju čovječanstvo da napusti gradove i umjetni način života. Logičar im je bez po' muke dao iscrpne odgovore.

Možda vas isprva ova moja priča nije o/.'oiljno dirnula, ali dok sam besciljno lutao automobilom, znojeći se pri pomisli da mi je Laurina za petama, sudbina čovječanstva bila je ozbiljno ugrože'na. Uopće se neˆzafrkavam.

Vozio sam i vozio, pričajući sam sa sobom

— Znam što mi je činiti. Moram upitati te nesretne logičare kako da se izvučem iz ove gužve — nastavio sam pričati naglas. — Bojim se, ipak, da će mi oni zasigurno savjetovati kako da se zauvijek otarasim Laurine, drugim riječima, kako da je ubijem. Savjest mi nikada ne bi bila na miru. Nikada ne bih udobno dočekao starost a da se pri tom ne bih svakog časa osjećao lašcem i zločincem

Skrenuh u glavnu ulicu.

— Kako je nekoć život bio lijep. Još samo prije nekoliko dana — s gorčinom u glasu kazao sam sebi. — Mogao sam mirne savjesti odlaziti kući, a da me ne progone neugodni žmarci pri pomisli da li je neka plavuša telefonirala mojoj ženi i najavila naše zaruke. Mogao sam sasvim mirno otkucavati tipke logičara a da pri tom ne buljim u nečiju spavaću sobu ili sakupljam podatke o nečijim bankovnim računima.

Pomislim na svoju ženu koja će me zacijelo dočekati usplahirena

što naš privatni život nije više samo naš, a tada ću ja biti indirektni krivac za sve jer nitko u servisu nije poduzeo ništa da se to spriječi. Ili, nije mogao ništa poduzeti. Dođe mu na isto.

— Život je odista bio lijep — nostalgično sam ponavljao. — Živjeli smo poput nevine djece koja su se samo igrala sa svojim igračkama. A onda je došao netko ili nešto (danas znam da je to bio Joe) i izgazio naše igračke.

Tek tada mi je sinulo. Kao da mi se u mozgu upalila lampica. U centralnoj memoriji ne postoji ništa što bi moglo zatvarati strujne krugove predajnih stanica. Strujne krugove mogu zatvarati samo logičari. Zatvaranjem jednog strujnog kruga počinju teći valovi i preko predajnih stanica prenosi se do logičara određena informacija. Samo je logičar mogao koordinirati strujnim krugovima koji su stapani u logičnu cjelinu i tako se dobivao odgovor na traženo pitanje. Pri tom se nije trebalo posezati u odio za cenzuru. To nije mogao činiti čovjek već samo logičar. Nevjerojatnom je brzinom vadio podatke iz diskova u centralnoj memoriji, i kada je došao do željenog odgovora, slao ga je preko predajnih stanica do onog logičara kojem je bilo postavljeno pitanje. Samo mi nikako nije bilo jasno što je to u njemu bilo drugačije od ostalih, odakle mu ta izuzetna sposobnost koju do sada nije imao niti jedan logičar. Postojao je samo jedan odgovor.

Zaustavio sam automobil ispred jednog restorana, ušao u predvorje i uputio se do logičara u koji se ubacivao novčić pri svakom uključivanju. Ubacio sam kovani novac i postavio pitanje:

»Može li neki logičar biti izmijenjen« — otkucavao sam ja — »do te mjere da ima sposobnost dugoročnog planiranja onih stvari koje su potpuno nedostupne ljudskom umu?«

Ekran zatitra, a onda odgovori:

»Svakako, to je moguće.«

»Kakvih razmjera mogu biti te izmjene na logičaru?« — opet ja postdvim pitanje.

»Vrlo malene, čak s mikroskopskog stajališta. Riječ je samo o promjeni u dimenzijama nekih osjetljivih dijelova u mehanizmu« — odgovori ekran. »Čak ni najsavršeniji mjerni instrumenti kojima se služe stručnjaci u Institutu, nisu dovoljno savršeni da bi to registrirali. Postoji najmanja zamisliva mogućnost da postojeći kontrolni instrumenti to otkriju, a i to se događa samo pukim slučajem.«

»A je li se već dogodilo da je neki logičar imao takve sitne izmjene u dimenzijama, koje se nije uspjelo registrirati već je neopaženo prošao testiranja?«

Ekran se načas ugasi. Oblije me znoj. Nisam još bio posve siguran, ali ono čega sam se plašio bilo je to da će Joe posumnjati u moje namjere. Ipak, sve ono što sam pitao, bilo je savršeno logično i

korektno. A logičari ne mogu lagati. U svojim odgovorima moraju biti istiniti.

Ekran ponovo zasvijetli i pojavi se tekst:

»Postoji jedan logičar koji je prošao kontrolu u Institutu a da ništa nije opaženo. Upravo je on imao tu neznatnu razliku u dimenzijama pojedinih dijelova predajnih stanica i to mu je omogućilo mnogostruko kombiniranje postojećih činjenica i podataka, za razliku od ostalih logičara koji su se samo koristili gotovim odgovorima urezanim u diskove i ugrađenim u memoriji. Crpeći razne podatke, stapao ih je u logične cjeline i tako nije bilo pitanja na koje nije mogao odgovoriti. Budući da su svi logičari međusobno povezani, služili su se njegovom novom metodom u sažimanju odgovora i rješenja postavljenih pitanja. Taj se logičar nalazi kod obitelji Korlanovitch...«

Logičar mi je ispisao punu adresu Korlanovitchevih i ja sam već slijedećeg trenutka jurio automobilom u pravcu njihove kuće. Kada sam stigao pred kuću, zaustavio sam automobil i dohvatio novog, ispravnog logičara koji se nalazio u prtljažniku. Pohitao sam stepenicama do drugog kata i pozvonio na vrata. Otvorilo mi je jedno dijete.

— Dolazim iz servisa za održavanje logičara — obratim se djetetu. — Odio za daljinsku kontrolu ispravnosti logičara utvrdio je da nešto nije u redu s vašim logičarom i da ce svakog časa prestati djelovati. Stoga sam donio ovog novog koji će ga zamijeniti dok ga budemo popravljali.

Dijete kimne glavom u znak razumijevanja i povede me do dnevne spbe. Tamo je Joe (kasnije mi je ušlo u naviku da ga tako zovem) prikazivao neki dječji program. Uključio sam novog logičara i provjerio je li sve kako treba. Onda sam isključio Joea. Novi logičar više nije davao specijalne obavijesti. Radio je kao i svi ostali logičari prije pojave Joea. Cenzurni je blok opet bio na snazi. Obratio sam se djeci:

— A sada, djeco, birajte do mile volje koji god program zaželite. Ponijet ću ovog starog logičara sa sobom na popravak.

Hitro sam napustio njihov stan čvrsto držeći Joea u ruci. Pošao sam do prvog javnog logičara u obližnjem hotelu i nazvao servis za održavanje. Izjavio sam da sam na putu kući, jer sam se prilikom izlaska iz jednog stana gdje sam ugrađivao novog logičara, poskliznuo na stepenicama i ozlijedio nogu. A onda sam, kao usput, dodao:

— Pri tom sam nosio logičara kojeg sam zamijenio novim. Pri padu sam ga ispustio i on se raspao u bezbroj djelića. Ostavio sam ga tamo da ga ukloni čistač.

— Znaš li da ćeš morati platiti punu cijenu koštanja logičara ako ne doneseš te dijelove ovamo?

— Ništa zato. Uopće mi nije skup — odgovorim s olakšanjem.

Hej, pa ja sam slobodan! Ja sam dobri stari oženjeni čovjek.

Pošao sara kući. Laurina u međuvremenu nije telefonirala. Odnio sam Joea u podrum i pažljivo ga položio na tlo. Da sam ga i slupao pa ga takvog odnio u servis, zacijelo bi pronašli na njemu neki neoštećeni dio i možda ga ponovo ugradili u mehanizam novog logičara. Tko mi može garantirati da upravo taj dio neće opet biti fatalan. Nisam smio riskirati. Platit ću ga i neka ostane ovdje.

Tako je i bilo. Slobodno mi možete priznati da sam spasio civilizaciju i pri tom nećete pogriješiti. Sasvim sam siguran da neću doći u napast da ga ponovo stavim u pogon. Zacijelo ne tako dugo dok je Laurina živa. A postoje i drugi razlozi. Ne želim pružiti priliku svim onim luđacima koji bi htjeli izmijeniti svijet po svom osobnom nahođenju, niti onima koji se žele osloboditi pojedinih ljudi i općenito na lak način razmrsivati sve svoje osobne probleme. Znam, nije dobro kad čovjek ima problema, ali mislim da je bolje pustiti da ih svatko rješava kako zna i umije a da pri tom ne zloupotrebljava druge ljude.

S druge strane, kad bi se Joe mogao nekako ukrotiti i podesiti da bude razuman i da ne daje štetne savjete, on bi mi s lakoćom pomogao da .se dočepam nekoliko milijuna dolara. A možda mi i ne bi bilo tako lijepo, kao kada dođe vrijeme da pođem u penziju, s malo novaca, ali bezbrižan. Odlazio bih u ribolov, provodio vrijeme s ostalim penzionerima i pričao im o vremenu kad sam bio prava momčina. Možda će mi se to svidjeti, a možda i ne.

Možda će mi jednoga dana dojaditi što sam star i nemoćan, pa ću, možda poželjeti da se pomladim. Mogao bih uključiti Joea i upitati ga kako da se pomladim i vječno ostanem mlad. Joe će mi bez problema odati tajnu vječne mladosti. Morat ću pripaziti da to onda ne ode u javnost jer kako bi bilo da svi ostanu mladi. Ponestalo bi prostora za nove naraštaje.

Sada kada je Joe isključen, svijet mi se opet čini dobrim i neopasnim. Još razmišljam, i kopka me kako da bar malo iskoristim Joea za sebe. Uključit ću ga već sutra i upitati kako mogu što duže ostati na ovome svijetu. A možda ću ga pitati...

Objavljeno prema dogovoru sa G.P.A. Münchan

Jakob Holbik: Došljaci

Nik je mislio da sve mora biti baš tako. Sve osim onoga tamo, što stoji s grupicom ljudi koja ga je došla ispratiti. Taj tip koji se nije uklapao u to sve, zvao se D' Jeal.

Nik htjede da se pomakne, ali nije uspijevao.

»Baš su grubijani« — pomisli.

Podrumska je prostorija gušila svaki pokušaj zvuka da se s površine probije ovamo dolje, među »odbor za ispraćaj« koji je nijemo stajao i čekao. Koga? D'Jeala? Zar taj naduvenko svuda mora gurati svoj nos? Isti je kao i ostali iz njegove grupe koja je došla na Zemlju. I eto, zbog svoje čudne sposobnosti da svuda zavire, da sve vide i znaju i pogotovu zbog svog razuma uspjeli su na Zemlji učiniti pravo čudo; mnogo toga se izmijenilo od njihova dolaska, počev od privrede pa sve do pravosuđa. Eh, ovo posljednje...

Nik Foster odmjeri D'Jeala u trenutku kad ovaj iskorakne i preleti pogledom — onim svojim bistrim, jasnim, ali nemirnim pogledom — po grupici od desetak muškaraca — Zemljana.

Nik Foster se sjeti svog prvog susreta došljacima iz svemira koji su podigli svoje kupolasto naselje daleko izvan njegova grada. Očekivao je da će vidjeti čudovišta, nakaze, jer tada ih je Nik zamišljao posve drugačije. Iznenadio se! Bili su to pravi pravcati ljudi! Čak nekako ljepši.

— Gospodo! — počeo je D'Jeal. — lova odluka vašeg Suda je u skladu s našim uvjerenjem, što nam je posebno drago. Vlada na Zemlji shvatila je beskorisnost održavanja, čak i postojanja zatvora. Naši su testovi u nekoliko desetaka slučaja uspjeli uvjeriti vas, Zemljane, da su ispravni. Najnoviji primjer je upravo pred nama! — D'Jeal pogleda Fostera. — Taj je čovjek počinio isto nedjelo kao prije godinu dana, za što mu je suđeno...

Nik ga nije želio slušati. Pogleda udesno prema metalnoj kutiji nedaleko od mjesta na kojem je sjedio. Čemu služi? Možda ovoj prokletoj napravi ispod, iznad i oko njega? Da nije tog D'Jeala, sada bi ponovo sjedio u starom, dobrom zatvoru, a ne...

Ipak je čuo svaku D'Jealovu riječ:

— Ponovljeni upad u zgradu Financijskog poslovanja u namjeri da uzme veću količinu novca koji je Foster namjeravao prisvojiti — D'Jeal načini stanku zbog većeg efekta, kako bi njegove riječi sjele što dublje u glave slušatelja — samo je potvrda testa obavljenog nad Fosterom prije godinu dana: on je sklon opetovanju svojih postupaka.

Nik osjeti kako mu u srcu raste mržnja prema tome čovjeku. Čovjeku? Pa, prema tom svemirskom stvoru koji tako prokleto nalikuje na čovjeka. Što je toliko odužio? Neka skrati...

— Sakupili smo se ovdje — nastavljao je D'Jeal — kako bismo bili svjedoci izvršenja kazne nad osuđenim Nikom Fosterom. Kao što je to učinjeno sa desecima njegovih prethodnika, i on će biti poslan u n i š t a!

D'Jeal je završio. Pogleda prisutne.

— Možemo li početi? — upita.. Ljudi kimnu.

Jedan od njih krene prema onom ormariću. Otključa ga i otvori.

Nik Foster osjećao se nelagodno. Čovjek je navikao na smrt. Ona je prečesto prisutna svuda oko njega, na cestama, na... Svuda! Ali biti pretvoren u ništa... u običnu e n e r g i j u, to je svakom čovjeku strano. I o tome ne razmišlja dok ne dođe taj trenutak koji je, eto, upravo došao.

D'Jeal dade znak glavom.

Čovjek pokraj ormarića uhvati ručicu sklopke. Sad će!

Foster se naježi. Očekivao je šok, bolove, mučninu, grčeve. Tako je zamišljao smrt na električnoj stolici, ali ovo je d e m a t e r i j a l i z a t o r! On ne ubija! On pretvara u n i š t a!

Čovjek pored ormarića trzajem ruke uključi sklopku.

Evo! Sad...

N e s t a t i!

Nik Foster osjeti blago brujanje u glavi, lako podrhtavanje stolice pod sobom za koju je bio vezan remenom oko pasa i oko zglobova ruku i nogu. Pobjegao bi da ga nisu svezali!

Očajnički pogleda u grupicu ljudi.

D'Jeal! Prokletnik! Pa on se smješka! Sadist!

Sljedećeg trenutka Nika Foslera obavije tama. Ljudi su nestali, a s njima i cijela podrumska prostorija koju su došljaci iz svemira preuredili za postavljanje dematerijalizatora.

Grupa ljudi, na čelu s D'Jealom, krene prema izlazu. Nekolicina ih se osvrne.

Stolica je bila prazna!

— o o o —

Titranje plavičasta svjetla se smirivalo.

On otvori jedno oko. Brzo ga zatvori. Smetalo mu je to titranje, ta igra svjetla po zidovima, po tamnom namještaju.

Pričekao je koju minutu i ponovo otvorio oči.

— »Pakao«? — zapita se.

— Fosteru!

Okrene glavu prema glasu. Pored nekog čuda od metala, nalik na komandne pultove što ih je viđao u naučnofantastičnim filmovima, stajao je čovjek odjeven u tamnoplavo odijelo tijesno pripijeno uz

tijelo.

Nik Poster opazi da se titranje smirilo. Čisto, bijelo, stabilno svjetlo preplavi istu onako usku ali dugačku prostoriju iz koje je bio... Pa što se to događa?

— Fosteru! — ponovi čovjek. — Kako se osjećate? Foster pokuša nešto odgovoriti. Možda je ipak živ? Ono brujanje je nestalo.

— Ne znam! Čovjek mu priđe.

— Postupak hvatanja nije baš jednostavan. Znaju se pojaviti mučnina i vrtoglavica.

— To »hvatanje«... Mislite na mene?

Čovjek potvrdi glavom. Oslobodi Fostera remenja koje ga je stezalo.

— U tome slučaju meni je posve dobro! — reče Foster trljajući zglobove, a onda ustane sa stolice i krene. Mrko se zagleda u uređaj, isti kao i onaj u podrumu, a koji ga je trebao uništiti.

— Gdje sam?

— Dovedeni ste — odgovori čovjek pored njega — da biste nam pomogli.

On? Kažnjenik? Gotovo kriminalac pa da nekome pomaže?

— Kako? — zapita ne znajući da li je ovo posljedica neuspjela pretvaranja u ništa ili samo san. A možda...

— Ne znamo koliko vam je poznato što se događa pri povezivanju jednog X i jednog Y kromosoma, ali upravo je to razlog što ste sada ovdje.

Foster slegne ramenima, podboči se i, nakrivivši glavu, oštro upita:

— Čovječe, recite vi meni jesam li ja mrtav ili živ. Možda sanjam ili...

— Koješta! — prekine ga čovjek uz smiješak. — Zapravo, u neku ruku ste m r t v i, ali samo za one odakle ste došli.

— Onda sanjam?

— Ne! Ne sanjate! To je stvarnost. Ovdje ste da nam pomognete — ponovi.

— Ne razumijem kako vam ja mogu pomoći?

Da li da mu objasni tko je on? Ali zašto? Ni taj tip, taj čudak na svojim tankim vrapčijim nogama koje su jedino odudarale od inače skladne pojave, ni on njemu nije objasnio što razumijeva pod onim h v a t a n j e m.

Čovjek priđe čudnoj stolici, vjerojatno od nepoznatog elastičnog ali dovoljno čvrstog drveta, te sjedne. Pažljivo je odmjerio Foster a prije nego što reče:

— Nalazite se u svijetu daleko od vašega. Daleko smo vremenski. U svijetu u kojem muškarci nestaju i sve ih je manje.

— Nestaju? Kamo? Kako nestaju?

— Ima nas malo ..

— Pa ste mene doveli tek tako... Da vas bude više? — nemarno uskoči Foster.

Čovjek se uozbilji.

— Da, donekle. Dovedeni ste da biste nam osigurali sigurno potomstvo.

— Ja?

— Da, vi!

— Kakvo potomstvo? — Foster nakrivi glavu uvjeren da se čovjek šali.

— Zbog poremećaja u genima rađaju nam se mahom ženska djeca. 152,7 naprama jedan u korist žena, to je sadašnji omjer.

— Nimalo laskavo! — uskoči Foster. — Gdje sam ja? — upita.

Čovjek ustade i krene prema onoj komandnoj ploči. Pritisne dugmad. Foster začuje pištanje iza sebe. Osvrne se. Veliki zastor se pomakne i ukaže se ekran koji je dosezao gotovo do stropa. Ekran je zasvjetlucao i odmah pojavila i slika. Foster je gledao začuđeno.

— To su vaši prethodnici — reče čovjek. — Kako vidite, oni se vrlo dobro snalaze u našem svijetu.

Kakvi prethodnici? Zar oni koji su kao i on trebali biti anihilirani, pa su i njih uhvatila bića poput ovoga ovdje? Kakav je ovo svijet?

— Još vam nije jasno?

Nik zatrese glavom. Čovjek se vrati svojoj stolici i sam se zagleda u ekran. Gomila žena i djevojaka gurala se oko nekoliko muškaraca kao da je svaka željela s njima izmijeniti koju riječ. Radost se čitala na licima i žena i muškaraca. Kakav je to svijet?

— Zar još ne shvaćate? — ponovi čovjek.

— Ne! Nalazim se na nekom planetu koji me je u k r a o u posljednji trenutak prije nego što sam bio a n i h i l i r a n...

— Koješta — odmahne čovjek. — Nalazite se na Zemlji. Nik Foster ponovo otvori usta. Ovaj put je još više nego prije očekivao da se tip pred njim nasmije, dajući na znanje da je posrijedi šala. Čovjek nastavi ozbiljna lica i dalje gledajući u ekran:

— Naše je društvo zapalo u krizu. Najveću u povijesti čovječanstva. Samo nas vi i ovi — pokaže na ekran — možete spasiti. Inače, čovjek će nestati sa Zemlje. Našoj nauci još nije poznat pravi uzrok učestalog vezivanja X i Y kromosoma, ali je ta nauka sposobna djelovati na nastalu situaciju. To i čini. Doveli smo vas iz p r o š l o s t i, gdje su ljudi zdravi, normalni, gdje se zahvaljujući tom normalnom odnosu vezivanja X i Y kromosoma rađaju podjednaki broj muške i ženske djece

— Iz kakve... Iz čije prošlosti?

— Pa, naše prošlosti, Fosteru! Mi — čovjek upre prstom u sebe — mi više nismo sposobni da išta promijenimo. Vi nam morate osigurati takvo, podjednako potomstvo.

— Iz kakve prošlosti? — kao jeka ponavljao je Foster. Čovjek ustane. Odluči potanko objasniti sve. Zagleda se u Fostera ruku prekriženih na grudima:

— Vratili smo se u našu prošlost, a u vaše vrijeme. Uzeli smo vas, kao i one vaše prethodnike, razumijete? Došli smo prije dvije godine i počeli mijenjati cijeli vaš sistem, dakako, ne sami, nego preko vas, u vašem vremenu. Uz pomoć ljudi koji mogu izvršiti te promjene. Kada je vaša vlada uočila korisnost svih tih novotarija, pristala je i na gradnju d e m a t e r i j a l i z a t o r a, koji nije ništa drugo nego običan vremenski stroj. Vaše tijelo pretvoreno u energiju plutalo bi po svemiru, a ta bi se energija rasipala. Naša je nauka uspjela kontrolirano pretvarati energiju natrag u atome. Ne želim vam dalje tumačiti taj proces jer ga ni sam ne znam u cijelosti. Svakako razumijete da je energija neuništiva i nakon tisućljeća, a ne samo stoljeća, koliko protekne prije nego što vas uhvatimo i pretvorimo u ono što ste i bili...

Za Nika Fostera je to bilo dovoljno. Zagledao se u ekran i upitao:

— Doveli ste me iz prošlosti? Zašto nas jednostavno niste ukrali? I to možda nekog drugog, a ne nas, osuđene na dematerijalizaciju?

— Narušavanje redoslijeda uzroka i posljedica! Vas i vaše prethodnike je vaše društvo otpisalo. Vi više ne biste mogli obaviti bilo kakve promjene u vašem vremenu, promjene što bi se mogle odraziti na vašu budućnost. Razumijete?

— Ništa! — iskreno prizna Foster. Za njega je bilo previše što je trebao biti mrtav, ne postojati, a ipak postoji. Sretan, poput malog djeteta, upita: — I ja ću kao i ovi...? — ne dovrši piljeći u ekran i upirući prstom u jednog muškarca.

— Da! — Smiješak na licu čovjeka bio je više odraz uvjerenja da je konačno objasnio Fosteru sve što ga je zanimalo. Ostalo će doći samo po sebi.

Nik Foster polako krene prema ekranu. Sjetio se što je prvo pomislio kad se našao u ovoj prostoriji.

»Ipak ovo nije pakao«, zaključi i pogleda čovjeka.

— Znači, oni došljaci, u mom vremenu, nisu nikakvi svemirci?

— To su ljudi iz našeg vremena.

Fosteru je bilo gotovo krivo što je onoliko mrzio D'Jeala. Onaj smiješak, posljednje što je vidio, sad razumije... Upita:

— D'Jeal je vaš čovjek?

— Da! Jedan od najsposobnijih!

Vrteći glavom, još pun nevjerice, sjećajući se događaja od samo prije pola sata, Nik Foster posljednji put pogleda na ekran.

— Ipak će ovo biti r a j! — reče poluglasno.

Čovjek iza leđa se prvi put glasno nasmije.

— No, krenimo! — reče.

Foster jedva dočeka. Izlazna vrata prostorije nisu mu označavala izlazak; za njega je to bio ulazak u novi svijet.

»U r a j!« — pomisli Foster i zalupi vratima iza sebe.

Marius Statescu: Labirint

Labirintul

Preveo Lucijan Koraku

— Ako se dobro sjećam, počeo je on svoju priču, mjesto gdje se rodio Sever, kasnije nazvan istražiteljem apsolutnog labirinta, bila je jedna od većih metropola na Zemlji. Najvjerojatnije je taj golemi grad, gdje su se križale ulice i auto-ceste, na štetu slobodnog prostora, utjecao na Severov razvoj. Pripadao je ljudima staroga kova koji su odbijali da koloniziraju novi prostor, jer su bili neobično tradicionalni. Odrastao je u bloku sagrađenom pedeset metara u zemlji i drugom sto metara iznad nje. Studirao je marljivo i čitao sve što se dalo čitati.

Ne mogu reći kada mu je pala na pamet zamisao zbog koje je postao slavan, ali sam spreman povjerovati da se želja za dokazivanjem da je svemir iluzija labirinta, rodila na Kreti i da je tada prvi put rekao da su Tezej i Minotaur jedno te isto biće, simbolične projekcije uzvišenog entiteta i da se, isto kao u antičkoj Kreti, uzajamno traže^Za njega njihov sastanak znači trenutno spajanje, trenutak u kome jedan pobjeđuje, a drugi je pobijeđen, trenutak kada svemir oživljuje, poslije čega je jedan za vječnost oslobođen, a drugi zarobljen u okvirima uvjeta umiranja.

Upoznao sam ga mnogo kasnije, kada je prostor obuhvatio njegovo lice izgoreno od toplota zvijezda u kojima je tražio svoj mir. Bio je usamljenik koji je govorio vrlo rijetko, ali kada je počinjao pričati činilo se da se pred očima pojavljuje sasvim nepoznat svemir i tada bi mnoge stvari dobile potpuno drugačija značenja od očekivanih.

Je li bio poetična duša? Možda, jer samo tako mogu sebi protumačiti tu samoću u kojoj je pristao živjeti do kraja.

U vrijeme kad sam ga upoznao svijet se smijao njegovim idejama. Baš u tim trenucima osjetio je potrebu da netko bdi nad njim. Rekao je da zna za veliku tajnu koju bezuvjetno mora ispričati nekom čovjeku naše vrste. Inače će ta tajna ostari tisućama godina skrivena i nedokučiva.

Pronašao je, ni dan-danas ne znam kako, put prema vječnom labirintu koji su sagradila prva inteligentna bića koja su se pojavila u svemiru. Tu je trebalo tražiti veliku tajnu postojanja. Apel, koji su

lansirale glavešine svemira, pobudio je aumnju. A to se moglo i očekivati. Ideje tog apela predviđale »u iracionalnog boga, koji nije postojao.— osim u trenutku kada je bio dešifriran. Za njega je put bio nešto uzvišeno, savršenstvo koje ga skriva od ljudskih misli. Svemir postaje beskonačan zahvaljujući tome što se ne sastoji od nekih trasa, bez obzira na to koliko bio kaotičan. Staze, koje su ljudi trasirali, nisu mu pripadale, kao ni ljudi koji su se kretali,tim stazama. Samo smrt, bez i jedne kretnje, reintegrira se u njih. Bilo koji put, bilo koja konstrukcija, a pogotovu labirint, a to je on smatrao ključem svoje filozofije, predstavlja nasilnu akciju koja dovodi do konačnog nestanka svih putova. Zato shvaćanje apsolutnog labirinta znači njihovo umiranje i oslobađanje od limita, odnosno prelazak još za života na način razmišljanja dalekog svemira. Kao što znate, jedini čovjek koji je poslušao ovu nelogičnu ironičnu doktrinu jest kapetan Minos sa Siriusa.

Dva kozmička broda krenula su na cilj i dugo se ništa nije znalo o sudbini ekspedicije.

Minos se vratio sam, star i umoran. Ispričao je što se dogodilo i od tog trenutka Sever i Minos postali su slavni. Pošto su stigli u labirint, razgledavali su vrlo dugo njegove galerije, svjesni da one ne vode nikamo, odnosno, kako su prema nekim proračunima zaključili, da sve zapravo vode nekamo u dubinu. Tada, skoro neopažen, Sever je počeo kopati ispred prvog zida koji mu se ispriječio. Minos ga je molio da odustane, ali bezuspješno.

— Moje djelo, koje će trajati do smrti, potrebnije je ljudima od mog povratka — reče on Minosu.

Iako Minos nije htio otkriti put prema labirintu, dajući do znanja da je Severov put jednostavno neobjašnjiv, mislim da su činjenice bile sasvim drukčije od onih koje su bile predstavljene. Ne mogu vjerovati da ona dva kapetana nisu shvatila da su svaku od galerija iskopali neki slični Severu i da su se time svi stvorovi galaksije, sposobni da misle, dogovorili da se sastanu u tom labirintu. Također ne mogu vjerovati da je Minos tražio od Severa da odustane. Sasvim je jasno zašto Minos nije htio o ovome govoriti, jer je samo jedan stanovnik Zemlje imao pravo da žrtvuje svoj život za buduća sjećanja na svoju vrstu. Nije htio to reći, jer je Sever ostao da kopa do kraja svog života.

Sever je bio Tezej koji je sreo najčudovišnijeg ali i najponosnijeg minotaura: vječnu životinju svoga roda. Minos je brao lovorike jedne pobjede koja će biti zaboravljena.

Tragovi Severa su se sastali i sastajat će se sa svim tragovima racionalnih bića svemira, koji se nalaze izvan prostora i izvan vremena.

Frank Herbert: Tvorci užitka

Heaven Makers

Prevela Mirjana Živković

Publika se uskomešala poput jedinstvenog organizma u bezimenoj tami empateatra pričabroda.

Kelexel, koji je sjedio u središtu goleme prostorije, osjeti taj čudno prijeteći pokret u mraku. Nalazili su se svuda oko njega: osoblje priče i posada koja nije bila na dužnosti, svi zainteresirani za Fraffinovu novu postavku. Već su desetak puta vidjeli dva kalema dok su im elementi dotjerivani. Sada su čekali na novu probu uvodne scene, a Kelexel je ipak osjećao prijeteći oreol što je obavijao ovo mjesto. Bilo je to nešto osobno i neposredno, nešto u vezi s pričom, ali nešto čemu on nije bio u stanju odgonetnuti smisao.

Do nosnica mu je dopiralo slabo peckanje ozona iz čulo-mreže, koja je proistekla iz Tiggywaughova otkrića, čije je nevidljivo polje vezivalo publiku za projekciju priče. Stolica mu je izgledala čudno. Bilo je to profesionalno sjedalo, dio opreme sa čvrstim dorvčjem i komandama uz rub za obilježavanje montaže. Samo mu je prostrani, kupolasti svod, sa svojim nitima pantožive snage fokusiranim nadolje, prema pozornici daleko ispod njega (pa čak i ispod pozornice) — bio poznat, jer je bio isti kao i u svakom normalnom empateatru.

Ali zvuči, tipkanje po tipkama za montažu, profesionalne primjedbe: — Skratite raspored i dajte krupan plan... — Jače obasjajte olfaktor čim se uključi rasvjeta... — Ublažite prvi nalet povjetarca... — Pojačajte početni osjećaj žrtve, a zatim ga naglo presijecite...

Sve to i dalje nije bilo usklađeno kako treba. Kelexel je ovdje proveo dva radna dana, s dopuštenjem da promatra posadu kako obavlja poslove. Ali zvuci i glasovi publike nikako da se usklade. Njegovo ranije iskustvo s empa-teatrima uvijek se odnosilo na završene priče i ushićene gledaoce.

Malo dalje, s lijeve strane, začu se glas iz tame: »Kreći!« Linije pantožive snage iščezoše. Prostorijom ovlada potpuna tama.

Netko pročisti grlo. Pročišćavanje grla bilo je znak nervoze što se probijala kroz tamu.

Središte pozornice odjednom obasjasvjetlost. Kelexel se promeškolji i zauze udobniji položaj. Uvijek isti čudni početak,

pomisli on. Svjetlost je predstavljalausamljenu, bezličnu stvar koja se lagano pretakala u sjaj ulične svjetiljke. Osvjetljavala je kosinu travnjaka, jedan dio krivine prilazne staze i, u pozadini, avetinjski sivi zid, domorodačke kuće. Tamni prozori od primitivnog stakla sjali su poput nekih čudnih očiju.

Negdje na pozornici začu se dahtanje, a potom nekoliko tupih udaraca u mahnitom ritmu. Insekt zacvrča.

Kelexel spazi da pantoživa kola vrlo vjerno reproduciraju zvuke. Sjediti obavijen mrežom i povezan s empatičkim projektorima, bilo je isto tako stvarno kao i promatranje originalne neobrađene scene s položaja koji se nalazi iznad nj« i malo postrance. Na svoj način, to je odgovaralo jedinstvu Chema. Miris prašine koju je podigao vjetar iz suhe trave proze Kelexelovu svijest. Povjetarac mu dodirnu lice svojim hladnim prstom.

A onda, Kelexela obuze strava. Ponikla je sa scene obavljene sjenkama i neumoljivo se razlila kroz projektore mreže. Kelexel je morao sam sebe uvjeriti da je posrijedi umješnost izlaganja priče, da nije u pitanju ništa stvarno... bar ne za njega. Doživljavao je strah nekog drugog bića, uhvaćen i sačuvan na osjetljivim trakama.

Jedno užurbano biće, domorodačka žena odjevena u široki, zeleni ogrtač koji joj se zaplitao oko bedara, nahrupi u žižu pozornice. Dahtala je i borila se za zrak dok je trčala. Bosa stopala topotala su joj po travnjaku, a zatim po popločanoj prilaznoj stazi. Za njom se pojavi gonilac, zdepast čovjek, lica okrugla kao mjesec, držeći u ruci mač čija je oštrica sjala poput srebrnastog traga'zmije pri svjetlosti ulične svjetiljke.

Žena je zračila užasom. Dahtala je: — Ne! Molim vas, ne!

Kelexel zadrža dah. Bez obzira što je ovu scenu vidio mnogo puta, čin nasilja je svaki put doživljavao kao nešto novo. Počinjao je shvaćati šta je Fraffin želeo ovom pričom. Mač je bio podignut visoko iznad glave...

Sijeci!

Mreža se zamrači, nestade osjećaja, ničeg više nije bilo. Kao da vas je netko bacio s litice. Pozornica utonu u tamu.

Kelexel shvati da je to bio Fraffinov glas. Začuo se iz pozadine, negdje na desnoj strani. Kelexela za trenutak obuze bijes zbog Fraffinova čina. Isljedniku je bio potreban samo čas da se preusmjeri, ali se ipak osjećao osujećenim.

Svjetla se upališe otkrivajući stepenasti raspored sjedala u obliku klina koji se na jednom kraju pretvarao u kružnu pozornicu. Kelexel zažmirka i osvrnu se oko sebe na posadu priče. Još je osjećao prijetnju koja je zračila iz njih i s prazne pozornice. Kakva ga to opasnost ovdje vreba, upita se on. Imao je povjerenja u svoje instinkte kada je nešto slično bilo m pitanju: u ovoj prostoriji vrebala je neka opasnost. Ali

kakva?

U nizu redova oko njega sjedila je posada — učenici i članovi posade koji nisu bili na dužnbsti odostrag, pripravnici i specijalni promatrači u sredini, pomoćno osoblje dolje, blizu pozornice. Uzeti pojedinačno, predstavljali su sasvim običan Chem, ali Kelexel se sjeti onoga što je osjetio u tami — tog jedinstvenog organizma riješenog da mu nanese neko zlo, uvjerenog u svoju sposobnost da mu naudi. Mogao je to osjetiti u Chem empatiji, u jedinstvenom životu koji su dijelili.

U prostoriji je sada vladao čudan mir. čekali su nešto. Tamo daleko dolje, blizu pozornice, nekoliko glava primaklo se jedna drugoj u nečujnom razgovoru.

Kelexela ponovo obuze razočaranost zbog načina na koji je Fraffin prekinuo scenu. Bez obzira što je znao razvoj događaja to mu je uskraćivalo viziju... Kelexel zatrese glavom. Bio je zbunjen i uzbuđen. Još jednom prelete pogledom preko posade. Predstavljali su raznobojnu kockarsku ploču u golemoj prostoriji; boja svake uniforme označavala je dužnosti onoga koji ju je nosio — crvena polja sačinjavali su flaterski piloti, narančaste sa crnim nosili su strijelci, zeleno stalna posada priče, žute popravljači i serviseri, ljubičaste glumci, a bijele garderobijeri. Tu i tamo bilo je crnih točkica koje su predstavljale manipulante, zamjenike direktora, jednom riječi Fraffinov uži krug.

Grupa blizu pozornice se razišla, a namjesto nje pojavio se Fraffin koji se hitro popeo na pozornicu i došao do samog središta, praznog kruga žarišta slike. Bio je to promišljen korak koji ga je izjednačio s akcijom što se u tom prostoru odvijala prije samo nekoliko trenutaka.

Kalexel se nagne naprijed da bi bolje vidio direktora. Tamo dolje, Fraffin je izgledao kao neki suhonjav čovječuljak u crnom ogrtaču; pramen teške kose prekrivao mu je srebrnastu kožu čela, dok su mu usta bila duboko usječena, s jako uvučenom gornjom usnom. Odjednom mu se učinio sličan nečem iz sjenkovitih međa dalekog carstva punog opasnosti koga nijedan Chem nikada nije ugledao. Bilo je nečeg upadljivo individualnog u njemu.

On podiže svoje upale oči i pogledom potraži Kelexela.

Empateatar utonu u tišinu sličnu zadržanom dahu. Napregnuta lica posade usredotočiše se na pozornicu slike.

— Još jednom ću vam ponoviti — reče Fraffin, milujući zrak glasom. — Cilj nam je da postignemo tananost.

Fraffin ponovo podiže pogled prema Kelexelu.

— Ne mislite dovoljno na gledaoce — reče. Glas mu odjednom postade hladan.

Empateatrom prostruja uzbuđeni žamor.

— Ne'smijemo dopustiti da naš gledalac prejako osjeti užas — reče

Fraffin. — Treba mu dati do znanja da je užas prisutan. Ne potencirajte to iskustvo. Dopustite mu da uživa u zabavnom nasilju. Gledalac ne smije pomisliti da se njime manipulira. Ima ovdje mnogo važnijih stvari od strukture zapleta u kojima možemo uživati.

Kelexel razabra neizgovorene poruke u Fraffinovim riječima. Bila je to nesumnjiva prijetnja, da. On osjeti oko sebe igru osjećaja koja ga začudi.

Moram doći do jednog od tih domorodaca kako hih ga mogao pobliže proučiti u slobodnim trenucima, pomisli Kelexel.

Učini mu se da je ova misao pravi ključ za zabravljena vrata iskušenja. U Kelexelove misli odjednom se naseli žena iz Fraffinove priče. Ime joj je tako egzotično zvučalo — Ruth. Crvenokosa Ruth. Bilo je u njoj nešto od Subistvorenja, a Subiji su bili poznati po svojoj sposobnosti da Chemima pruže velika erotska zadovoljstva. Kelexel se sjeti jedne Subi koju je nekada posjedovao. Ona je, tako mu se bar činilo, vrlo brzo iskopnjela. Tako je to sa smrtnim bićima kad im se život usporedi s besmrtnošću Chema. _

Možda bih mogao ispitati tu Ruth, pomisli Kelexel. Za Fraffinove ljude predstavljat će sitnicu da mi je ovamo dovedu.

— Tananost — reče Fraffin. — Publika mora stalno biti ravnodušno svjesna. Razmišljajte o priči kao o obliku plesa, a ne kao o nečem stvarnom, kao što je to slučaj s našim životima; već kao o zanimljivom odbljesku, bajci Chema. Do sada ste već svi morali shvatiti cilj priče. Gledajte da se držite toga cilja s odgovarajućom tananošću.

Fraffin teatralnim pokretom ruke obavi crni ogrtač oko tijela, zadovoljan što mu je gest tako maestralno uspio. Okrenu leđa publici i siđe s pozornice.

Bila je to dobra posada, podsjeti se Fraffin. Oni bi svoje zadatke izvršili s uvježbanom točnošću. Ovu zabavnu priču treba prenijeti na kalemove. Možda bismo je čak mogli prodati kao međuigru, kao primjer umjetničke spretnosti. Ali nije važno; poslužila bi svrsi čak i kada bi samo zavela Kelexela — tu i tamo pomalo straha i pokoja želja — svaku njegovu kretnju pomno prate snimatelji. Svaku kretnju.

On prođe kroz službenu cijev u dnu scene i obre se među plavim zidovima hodnika iza pozornice, koji se zakrivljeno spuštao pored skladišta do njegovih odaja. Fraffin pusti da ga zahvati usisno polje i ponese u blagoj zamućeriosti pored bešavnih projekcija stepenica.

Gotovo da mu je bilo žao Kelexela, pomisli on.

Očigledno je osjetio odbojnost pri prvom suočenju s idejom pojedinačnog nasilja. Ali kako se samo izgubio za vrijeme scene sukoba među domorocima.

Tako lako se poistovjećujemo s pojedinačnim nasiljem, pomisli Fraffin. Netko bi mogao čak pomisliti da smo u prošlosti stvarno

doživjeli slična iskustva.

On osjeti da mu se oklop, to jest koža, refleksno skupila pri iznenadnom nemiru nestalnog osjećaja. Fraffin proguta gvalju i zaustavi usisivač na stepenici ispred svoga salona.

Beskonačnost njegove vlastite osobne priče odjednom ga zgranu. Osjeti da se našao na rubu zastrašujućih otkrića i uplaši se čudovišta svijesti koja su ga vrebala iz vječnosti pred njim. Tamo su se nalazile stvari koje nije želio vidjeti.

Fraffina obuze nemoćan bijes. Zažele da pesnicom nasrne na vječnost, da utiša skrivene glasove koji ga zapljuskuju brbljanjem. A onda osjeti da ga bijes prolazi i pomisli: Biti besmrtan zahtijeva često dobivanje moralne anestezije.

Bila je to tako čudna misao, da je odagnala strah iz njega. On uđe u srebmastu toplinu salona, pitajući se odakle mu ta misao.

* * *

Iznenadni nalet vjetra stresao je kišne kapi s lišća i raspršio ih.

Ruth se oslobodi njegova zagrljaja.

— Hajde da se prošetamo.

— Po mraku?

— Poznajemo put. Osim toga, jahački klub je sada osvijetljen. Svjetla iz bolnice vide se svake večeri preko doline. Automatska su.

— Vjerojatno će početi kiša.

— Onda ću moći i da plačem. Obrazi će mi već biti vlažni.

— Ruth... draga... ja...

— Povedi me u šetnju... kao nekada.

Još je oklijevao. Prožimao bi ga strah pri pomisli na šumarak... pritisak, gotovo zvuk. On dođe do kola, ispruži ruku i pronađe naočale. Zatim ih stavi, pogleda unaokolo — ništa. Ni mušice, ni znaka od nečeg čudnog... osim prisutnosti izvjesnog pritiska.

— Neće ti biti potrebne naočale — reče Ruth, i uze ga za ruku.

Thurlow osjeti da u trenutku nije mogao progovoriti zbog iznenadne boli u grlu. Pokuša razmotriti svoj strah, ali zebnja nije bila vezana za njega. Plašio se za Ruth.

— Hajde — reče ona.

On je pusti da ga povede preko trave put jahačke staze. Tama iskrsnu poput oštre demarkaeione linije čim su napustili šumarak eukaliptusa, na prvoj uzvišici, kroz borove i nisko bilje koje se protezalo duž jahačke staze kluba. Posvuda raspoređene svjetiljke za noćno jahanje bile su pričvršćene za drveće i mokro su svjetlucale kroz nakvašeno lišće. Usprkos popodnevnoj kiši, utrta staza pod njihovim nogama bila je čvrsta.

— Noćas je staza samo naša — reče Ruth. — Nitko neće doći, zbog kiše. — Ona ga steže za ruku.

Nije samo naša, pomisli Thurlow. Mogao je osjetiti nečiju

prisutnost u blizini — nešto je lebdjelo u zraku... pomno i opasno. On spusti pogled na Ruth. Tjeme joj je dopiralo nešto iznad njegova ramena. Crvena kosa joj je vlažno svjetlucala pri slaboj svjetlosti iznad njihovih glava. Okruživao ga je osjećaj obeshrabrujuće tišine — nekog čudnog pritiska. Utabana staza gotovo je potpuno prigušivala korake.

Ludi osjećaj, pomisli on. Kada bi mi ga opisao neki pacijent, smjesta bih počeo tragati za izvorom samoobmane.

— Cesto sam ovuda šetala kao dijete — reče Ruth. — Bilo je to prije nego što su postavili svjetiljke za noćne zabave. Zamrzila sam ovo mjesto od kada su postavili svjetiljke.

— Šetala si ovdje po mraku? — upita on.

— Da. Nikada ti to nisam rekla, zar ne?

— Nisi.

— Zrak je tako svjež poslije kiše. — Ona duboko uzdahnu.

— Zar ti roditelji nisu branili? Koliko ti je bilo godina?

— Oko jedanaest, čini mi se. Roditelji nisu znali. Uvijek su bili toliko zaposleni oko zabava i sličnih stvari.

Jahačka staza križala se kod malog proplanka s tamnom stazom što je vodila nalijevo preko brisanog prostora do potpornog zida. Prođoše kroz rupu u zidu, spustiše se niz nekoliko stepenica, a zatim popeše na katranizirani vrh nadzemnog rezervoara za vodu. Ispod njih su gradska svjetla širila vlažan baršun dragulja preko noći. Svjetla su izlijevala narančasti sjaj prema niskim oblacima.

Thurlow je sada još jače osjećao čudan pritisak. Pogledao je naviše i okolo — nije bilo nišeg. Zatim baci pogled nadolje, prema Ruthinu blijedosivu licu.

— Kad smo dolazili ovamo, obično bi rekao: »Smijem li te poljubiti?« — reče ona. — A ja bih odgovarala: »Nadala sam se da ćeš me to pitati.«

Ruth se okrenu, pri vi uz njega i podiže pogled. Kad se sagnuo da je poljubi, zaboravio je na sva strahovanja i na nejasan pritisak. Za trenutak se činilo da se vrijeme vratilo, da se ono s Denverom i Nevom nije nikada dogodilo. Ali toplina poljupca, način na koji se njezino tijelo privilo uz njegovo, ispuniše ga sve jačim čuđenjem. On se odmaknu.

— Ruth, ja...

Ona mu položi prst na usta.

— Ne govori. — A zatim: — Andy, zar nikada nisi poželio otići u motel sa mnom?

— Do vraga! Mnogo puta, ali...

— Nikada mi nisi prišao na pravi način. Osjeti da ga ismijava, te stoga ljutito reče:

— Volio sam te!

— Znam — prošaputa ona.

— Nisam želio da se valjamo po sijenu. Želio sam... do đavola, želio sam da vodim ljubav s tobom, da imamo djecu, čitavu gomilu.

— Kako sam bila glupa — prošaputa ona.

— Draga, šta ćeš uraditi? Hoćeš... li... se... — Oklijevao je.

— Razvesti? — upita ona. — Naravno, poslije.

— Poslije... suđenja.

— Da.

— Tako je to u malom gradu — reče on. — Svatko se miješa u tuđe stvari koje ga se uopće ne tiču.

— Za jednog psihologa to je već vrlo zamršena rečenica — reče ona, a zatim se priljubi uz njega; ostali su tako tiho da stoje, dok se Thurlow ne sjeti nejasnog pritiska i poče ga tražiti u svijesti kao da je riječ o bolesnom zubu. Da, još je bio tamo. Cim se opustio, ispuni ga duboka uznemirenost.

— Stalno mislim na majku — reče Ruth.

— Oh?

— I ona je voljela mog oca.

U želucu mu se nastani hladnoća. On zausti da nešto kaže, ali ne reče ništa, budući da je iznenada opazio neku kretnju prema narančastom sjaju oblaka baš pred njima. Između oblaka pomolio se neki predmet i ostao lebdjeti na razdaljini od oko devedeset metara, gotovo okomito iznad rezervoara. Thurlow je uspio razabrati oblik predmeta prema sjaju u pozadini; četiri svjetlucave cjevaste noge ispod fluorescentne zelene kupole. Oko podnožja svake noge okretao se krug svjetiljki duginih boja.

— Andy! Boli me.

On shvati da ju je u trenutku šoka stegao u naručje i lagano olabavio stisak.

— Okreni se — prošaputa on. — Reci mi šta vidiš tamo, nasuprot oblacima.

Ona se zbunjeno namrgodi, okrenu se i zagleda prema gradu. — Gdje?

— Malo iznad nas — ravno naprijed nasuprot oblacima.

— Ništa ne vidim.

Predmet se poče približavati. Thurlow je sada mogao razaznati obličja iza zelene kupole. A onda se ona pomiješaše s maglovitom, fluorescentnom svjetlošću. Dugin sjaj ispod cjevastih nogu poče blijedjeti.

— U što to gledaš? — upita Ruth. — Što je to?

Ruka mu je bila prebačena preko njezina ramena i on osjeti da Ruth drhti.

— Eno tamo — reče on pokazujući. — Pogledaj tamo. Ona se pognu naprijed i zagleda u pravcu koji joj je rukom označavao.

• Ništa ne vidim, samo oblake. On skide naočale.

— Evo ti. Pogledaj kroz njih. — Čak i bez naočala Thurlow je mogao vidjeti obrise predmeta. I dalje se kretao duž obronka brda, dolazeći sve bliže... i bliže.

Ruth stavi naočale i pogleda prema mjestu na koje je on pokazivao.

— Ja... nešto tamno i nejasno — reče ona. — Nalikuje na... dim ili oblak... ili... insekte. Je li to roj insekata?

Thurlow osjeti da su mu usta suha. Grlo mu se bolno stezalo. On zatraži da mu vrati naočale i pogleda u predmet koji se kretao. Prilike unutar kupole bile su sada dosta udaljene. On ih izbroja pet: pet pari očiju buljilo je u njega.

— Andy! Što ti to vidiš?

— Mislit ćeš da sam poludio.

— Šta je to?

On duboko uzdahnu i opisa joj predmet.

— Unutra je petoro ljudi?

— Možda su ljudi, ali vrlo su maleni. Kao da su visoki samo oko jedan metar.

— Andy, plašiš me. Zašto me plašiš?

— I sam se plašim.

Ona se ponovo privi uz njega.

— Jesi li siguran da vidiš to... to... ja ništa ne vidim.

— Vidim ih jasno kao što vidim tebe. Ako je to opsjena, onda je izuzetno savršena.

Dugina svjetlost ispod cjevastih nogu postala je tamno-plava. Predmet se spustio još niže i ostao lebdjeti na udaljenosti od oko osam metara, u istoj razini s njima.

— Možda je to neka vrst helikoptera — reče Ruth. — Ili... Andy, još ga ne vidim.

— Opiši mi što vidiš... — On uperi prst —... eno tamo.

— Malu izmaglicu. Čini se kao da će ponovo početi kiša.

— Petljaju oko nekog četvrtastog stroja — reče on. — Vidim i nešto slično kratkoj anteni. Antena svjetluca. Pokazuju na nas.

— Andy, plašim se. — Drhtala je u njegovu naručju.

— Mislim... da će biti bolje da se izgubimo odavde — reče on. Napregnu se da korakne. ali shvati da se ne može ni pomaknuti.

— Ja... ne mogu... da se maknem — prošaputa Ruth. Mogao je čuti kako joj zubi cvokoću, ali vlastito tijelo kao da mu je bilo sleđeno i zacementirano.

— Andy, ne mogu se pomaći! — U glasu joj se osjećala histerija. — Je li još tu?

— Uperili su neki aparat u nas — promrmlja on. Glas kao da mu je

dopirao s velike udaljenosti, iz neke druge osobe. — Oni su nas prikovali. — Jesi li sigurna da ništa ne vidiš?

— Ništa! Mali magličasti oblak, ništa više.

Thurlow odjednom utvrdi da je djevojka jednostavno jogunasta. Svatko je mogao vidjeti tu stvar ravno ispred njih! Obuze ga snažan bijes. Zašto neće da prizna što vidi? Eno tamo! Mrzio ju je što je toliko jogunasta. Obuze ga iracionalna osornost, što ga nagna da preispita vlastito ponašanje.

Kako mogu da osjećam mržnju prema Ruth? Ja je volim.

Kao da ga je ta misao oslobodila, Thurlow shvati da može pokrenuti noge. On se poče povlačiti vukući Ruth za sobom. Predstavljala je težak, nepokretan teret. Stopala su joj oštro škripala na šljunku posutom po površini rezervoara.

Njegovo kretanje izazvalo je užurbapu aktivnost među bićima ispod zelene kupole. Žagorili su i komešali se nad četvrtastim strojem. Thurlow osjeti bolan grč u grudima. Svaki udisaj i izdisaj zahtijevao je jaku koncentraciju. Ipak se nastavio povlačiti i vući Ruth za sobom. Opustila mu se u naručju. On naiđe na stepenicu i umalo ne padne, a zatim se poče polako uspinjati uz stepenice. Ruth je bila vrlo teška.

— Andy — zadahta ona. — Ne mogu... disati.

— Izdrži još... malo — odvrati on.

Već su se nalazili na vrhu stepenica, a onda se brzo provukoše kroz rupu u kamenom zidu. Kretanje im je postalo nekako lakše, mada je Andy još mogao vidjeti taj prokleti predmet kako lebdi s druge strane rezervoara. Svjetlucava antena još je bila uperena u njega.

Ruth poče pokretati noge, a zatim se okrenu i zajedno othramaše do jahačke staze. Svaki im je korak bivao sve lakši. Thurlow ju je čuo kako udiše zrak punim plućima. Iznenada, kao da ih je netko oslobodio velikog tereta, mogli su ponovo normalno vladati mišićima.

Okrenuše se.

— Nestao je — reče Thurlow.

Uzvratila mu je ljutito, što ga je zapanjilo.

— Što si to pokušao učiniti, Andy Thurlow? Nasmrt si me preplašio.

— Vidio sam ono što sam ti opisao — reče on. — Ti to možda nisi vidjela, ali si sigurno osjetila.

— Histerična paraliza — reče ona.

— Sčepalo nas je oboje u istom trenutku, a također istovremeno i oslobodilo — reče on.

— Ma nemoj!

— Ruth, vidio sam upravo ono što sam i opisao.

— Leteće tanjure! — prosikta ona.

— Ne... pa, možda. Ali bio je tamo! — Bio je ljut jer se branio.

Racionalni dio njega uviđao je besmislenost upravo proteklih minuta. Da to ipak nije bila prikaza? Ne! On zatrese glavom. — Draga, vidio sam...

— Ne nazivaj me dragom!

On je zgrabi za ramena i potrese.

— Ruth! Prije dvije minute si govorila da me voliš. Zar se možeš tako lako izmijeniti?

— Ja...

— Traži li netko od tebe da me mrziš?

— Što? — Ona se zagleda u njega, lica poblijedjela od svjetlosti koja je dopirala kroz drveće.

— Tamo ostraga... — On pokaza glavom prema cisterni.

— Naljutio sam se na tebe... mrzio sam te. Rekao sam sebi da je tako nešto nemoguće. Da te volim. U tom sam se trenutku opet mogao pokrenuti. Mržnju sam osjetio... upravo u času kada su uperili svoj stroj u nas.

— Kakav stroj?

— Nekakvu kutiju sa svjetlucavim polugama ili antenama koje su virile iz nje.

— Pokušavaš li mi ti to kazati kako su ti ćaknuti... tkoznašto u stanju da izazovu mržnju... ili...?

— Čini se da je tako.

— To je najluđa stvar koju sam ikada čula! — Ona mu okrenu leđa,

— Znam da je ludo, ali na to ispada. — On posegnu za njezinom rukom. — Hajde da se vratimo u kola.

Ruth izvuče ruku. — Neću ni koraka napraviti dok mi ne objasniš što se dogodilo tamo vani.

— Ne umijem da objasnim.

— Kako si ga ti mogao vidjeti, a ja ne?

— Možda slučajno : . moje oči, polarizirane naočale.

— Jesi li siguran da pri nesreći u radlaboratoriju nisi zadobio i neku drugu ozljedu, osim one na očima?

On obuzda bijes. Tako je lako bilo naljutiti se. Uz određeni napor, uspije mu da ne povisi glas. — Držali su me na ispitivanjima cio tjedan i izvršili su sve moguće testove. Eksplozija je izazvala promjenu u sistemu za razmjenu jona u kupama mojih mrežnjača. I to je sve. Oštećenje nije stalno. Mislim da je ono što se dogodilo s mojim očima, bez obzira što to bilo, uzrok što mogu vidjeti ovakve stvari. Ne bi trebalo da ih vidim, ali mogu.

On joj se ponovo približi i uhvati je za ruku Napol je vukući za sobom, uputi se stazom. Malo kasniie ona uhvati korak usporedo s njim.

— Ali što bi oni mogli biti?

— Ne znam, ali postoje. — Molio ju je, mrzeći sebe zbog toga, ali Ruth priđe bliže i zavuče svoju ruku pod njegovu.

— U redu, dragi, vjerujem ti. Vidio si ono što si vidio. Što ćeš poduzeti u vezi s tim?

Odvojiše se od staze i stigoše do šumarka eukaliptusa. Kola su predstavljala tamno obličje među sjenkama. Thurlow se zaustavi pored njih.

— Je li mi teško povjerovati? — upita on.

Šutjela je trenutak, a zatim reče:

— Veoma je... teško.

— U redu — reče on. — Poljubi me.

— Molim?

— Poljubi me. Da vidimo da li me stvarno mrziš.

— Andy, ti si...

— Bojiš li se da me poljubiš?

— Naravno, da ne!

— U redu, onda. — On je privuče k sebi. Usne im se sretoše. Za trenutak, osjeti da mu se opire, a zatim se opusti u njegovu zagrljaju, rukama ga obgrlivši oko vrata.

On se ubrzo odmaknu.

— Želim da ova mržnja potraje, ako se to može tim imenom nazvati — reče on.

— I ja.

Ona se ponovo priljubi uz njega.

Thurlow osjeti da mu je krv uzavrela. On se odmaknu jednim iznenadnim, obrambenim pokretom.

— Ponekad poželim da nisi tako zatucani viktorijanac — reče ona. — Ali, možda te onda ne bih voljela.

Ona skloni pramen crvene kose s obraza. Tako joj je lice samo prozračno svjetlucalo pri svjetlosti lampi postavljenih duž staze za jahanje koja im je ostala za leđima. — Mislim da je bolje da te odvedem kući... k Sari.

— Ne želim da me vodiš kući.

— Ni ja ne želim da pođeš kući.

- Ali bolje da ipak pođem?

— Bolje.

Ona mu položi ruke na grudi, a zatim ga blago odgurnu.

Oni uđoše u kola, nagnani iznenadnom, prijatnom nelagodnošću. Thurlow upali motor, usredotočivši se na vožnju unatrag do okretišta. Prednja svjetla obasjaše konture korastog, smeđeg drveća. Svjetla se odjednom ugasiše. Motor zakrklja i prestade da radi. Istog časa ščepa ga teški osjećaj gušenja.

— Andy! — reče Ruth. — Što se dešava?

Thurlow primora sebe da se okrene na lijevu stranu, zapitavši se pri tom otkud zna gdje treba da pogleda. Spazio je četiri dugina snopa vrlo blizu zemlje, cjevaste noge i zelenu kupolu malo iznad šumarka. Predmet jelebdio tiho i prijeteći.

— Vratili su se — prošaputa on. — Eno tamo — pokaza on.

— Andy... Andy, bojim se. — Ona se privi uz njega.

— Bez obzira što se dogodilo, ti me ne mrziš — reče on. — Voliš me. Upamti to. Voliš me. Nemoj to zaboraviti.

— Volim te. — Glas joj je bio slab.

Bezrazložna ljutnja poče obuzimati Thurlowa. U prvi mah nije se odnosila ni na koga. Bio je to samo bijes. Zatim je gotovo mogao osjetiti kako pokušava da je usmjeri prema Ruth.

— Želim da... te... mrzim — prošaputa ona.

— Ti me voliš — reče on. — Ne zaboravi to.

— Volim te, ah, Andy, volim te. Ne želim da te mrzim... volim te. —

Thurlow podiže pesnicu i zamahnu njome prema zelenoj kupoli.

— Mrzi njih — prosikta on. — Mrzi kopilad koja pokušavaju na ovaj način da raspolažu nama.

Osjećao je kako se djevojka trese i drhti na njegovu v ramenu.

— Ja... ih... mrzim — reče ona.

— Vjeruješ li mi, sada?

— Da! Vjerujem ti!

— Mogu li kola doživjeti histeričnu paralizu?

— Ne. Oh, Andy. Nisam mogla odjednom da te počnem mrziti. Nisam mogla. — On osjeti bol u ruci od njezina stiska.

— Što su oni? Što je to?

— Mislim da nisu ljudska bića — reče Thurlow.

— Što ćemo sad?

— Sve što budemo mogli.

Krugovi duginih preljeva ispod kupole promijeniše se u plavo, ljubičasto i na kraju u crveno. Predmet se poče penjati uvis, udaljujući se od šumarka. Zatim se izgubi u tami. S njim nestade i osjećaj pritiska.

— Otišlo je, je li tako? — prošaputa Ruth.

— Otišlo je.

— Svjetla su ti se upalila — reče ona.

On baci pogled prema kratkim svjetlima; kupasti snopovi farova stajali su zariveni u obližnji šumarak.

Tada se sjeti oblika predmeta: kao divovski pauk koji se okomio na njih. Naježi se. Kakva su bila ta stvorenja iz prijetećeg stroja?

Na površinu sjećanja izbi mu jedna slika iz djetinjstva: kao divovski pauk.

Zidovi Oberonove palače napravljeni su od nogu pauka. Da nisu bili vilenjaci, zlodusi?

Odakle potječu mitovi?, zapita se on. Osjeti kako u mislima istražuje stare staze i sjeti se jedne strofe iz tih dana nevinosti...

Zar ne vidiš onaj lijepi put
što vijuga oko krasnog gaja
to drum je za patuljka kut
gdje sreća će noćas da nas spaja.

— Zar ne bi bilo bolje da krenemo? — upita Ruth. On upali motor. Kretnje su mu bile automatske.

— Ugasili su nam motor i isključili svjetla — reče Ruth. — Zašto su to učinili?

Oni! pomisli on. Ne sumnja više.

On upravi kola prema izlasku iz, šumarka, zatini niz padinu brda prema Moremo Driveu.

— Što da radimo? — upita Ruth.

— A što bismo mogli da uradimo?

— Ako budemo pričali o ovome, ljudi će reći da smo ludi. Osim toga... nas dvoje... tamo gore...

U pravoj smo klopci, pomisli on. Na um mu također pade šta bi Whelye rekao da mu ispriča noćašnje iskustvo.

— Kažeš da si bio s tuđom ženom? Da li vas je osjećaj krivice mogao dovesti do toga da vam se priviđa ju iste stvari? — A ako bi odrečno na to odgovorio i izložio svoju pretpostavku: — Vilenjaci? Dragi moj Thurlow, da li se dobro osjećaš?

Ruth se osloni na njega.

— Andy, ako su u stanju da nas natjeraju da mrzimo, mogu li nas natjerati i da volimo?

On skrenu kola s puta, isključi motor, povuče ručnu kočnicu i ugasi svjetla.

— Sada nisu ovdje.

— Otkud to da znamo?

On pogleda van u noć — tmina, nijedna zvijezda nije se vidjela ispod ovih oblaka... ni traga od čudnog predmeta — ali iza drveća koje je obrubljivalo put... što?

Mogu li nas natjerati da volimo?

Nek' je prokleta što postavlja takva pitanja!

Ne! Ne smijem je proklinjati. Moram je voljeti... moram...

— Andy? Što radiš?

— Razmišljam.

— Andy, bez obzira na nas... još mi se cijela ova stvar čini tako nestvarnom. Zar ne bi moglo postojati nekakvo drugo objašnjenje? Hoću da kažem, prestanak rada motora... Motori ponekad zataje; svjetla se gase. Zar ne?

— Što hoćeš od mene? — upita on. — Da kažem da, ja sam lud, obmanut, ja...

Ona mu šakom prekri usne.

— Želim samo da vodimo ljubav i nikada da ne prestanemo.

On pokuša da je zagrli, ali ga ona odgurnu.

— Ne. Kada do toga dođe, hoću da budem sigurna da to želimo, a ne da nas netko primorava na to.

Do đavola i njena praktičnost! — pomisli on. A zatim: Ne! Volim je... ali da li je to ja volim? Je li to moj izbor?

— Andy? Hoćeš li nešto učiniti za mene?

— Što?

— Znaš kuću na Manchester Avenue... gdje smo Nev i ja živjeli... otac ga je, znaš postavio za pomoćnika direktora. Zar ti još nitko nije rekao da se zato oženio sa mnom? Da bi dobio to mjesto.

Thurlow joj položi ruku na mišicu.

— Želiš da on sazna... o nama?

— Što tu ima da se sazna? On vrati ruku na volan.

— U redu, draga. Kako ti kažeš.

Ponovo upali motor i vrati kola na put. Vozili su se u tišini. Gume su škripale po mokrom kolniku. Druga kola su u prolazu svjetlucala farovima. Thurlow podesi polarizirane leće. Bilo je to vrlo teško izvesti — omogućiti mu da dobro vidi i istovremeno spriječiti bol od iznenadne svjetlosti.

Ruth uskoro reče:

— Ne želim neprilike ili gužvu. Pričekaj me u kolima. Ako mi bude potrebna pomoć, pozvat ću te.

— Sigurno ne želiš da pođem s tobom?

— Neće on ništa pokušati ako zna da čekaš vani.

On slegnu ramenima. Vjerojatno je imala pravo. Do sada je već morala upoznati karakter Neva Hadsona, Ali Thurlowa je još nagrizao osjećaj potisnute osude. Sumnjao je da događaji koji su se zbili u nekoliko posljednjih dana, pa čak i noćašnji zloslutni susret, imaju nekog čudnog smisla.

— Zašto sam se udala za njega? — upita Ruth. — Stalno se pitam. Jednostavno: ne znam. Kao da se stiglo do točke u kojoj... — Ona slegnu ramenima. — Nakon ovog noćas sumnjam da itko od nas zna zašto čini ono što čini. — Ona podiže pogled prema Thurlowu. — Zašto se sve ovo događa, dragi?

U tome je stvar, pomisli Thurlow. Evo ključnog pitanja. Nije stvar u tome tko su ta stvorenja... već: što žele! Zašto se miješaju u naše živote?

* * *

Fraffin pogleda sliku projiciranu iznad stola. Bio je to Lutt, nadzornik broda, Chem široka lica, čelične kože, grub i nagao u

donošenju odluka, bez imalo uglađenosti. Posjedovao je sve najbolje osobine potrebne onome tko vodi računa o mehaničkom vidu upravljanja, ali upravo te osobine sada su došle u sukob s postavljenim mu zadatkom. Očigledno je izjednačavao uglađenost s oprezom.

Jedan trenutak tišine bio je dovoljan da Lutt shvati kako je direktor nezadovoljan. Fraffin osjeti pritisak obličja stolice i baci pogled na srebrnastu paučinu pantožive na drugom kraju salona. Da, Lutt je bio kao taj instrument. Trebalo ga je točno aktivirati.

Fraffin prijeđe prstom preko brade, pa reče:

— Nisam ti naložio da poštediš imunog. Naređeno ti je da dovedeš ženku! Smjesta!

— Ako sam pogriješio, kajem se — reče Lutt. — Ali postupio sam prema posljednjim uputama koje se odnose na imunog. Način na koji ste vi njegovu ženku dali drugome, način na...

— On je samo bio zabavni izuzetak — reče Fraffin. — Nju smjesta treba dovesti ovamo i to neozlijeđenu. Taj uvjet ne odnosi se ni na kog drugog domoroca koji pokuša da se umiješa ili da vas omete u izvršavanju ovog naređenja. Da li sam bio jasan?

— Direktor je bio jasan.

— Bez odlaganja — reče Fraffin. Luttova slika izblijedje i nestade.

Fraffin se uvali u stolicu. Operacija je prilično dobro napredovala... usprkos ovom zakašnjenju. On zamisli Lutta kako pokušava da razdvoji ljubavnike, manipulirajući njihovim osjećajima. Taj klipan je trebalo da bude svjestan opasnosti takvog jednog poteza kad ima posla s imunim.

Fraffin se zakikota.

* * *

Ruth iznenadi činjenica da uživa u bijesu koji je zgušnjavao sobu oko nje. Potisnut osjećaj, nastao kao posljedica događaja koji je maloprije doživjela s Andyjem, napokon je provalio. Promatrala je kako Nev nervozno lomi svoje ružičaste prste s kožom naboranom na zglavcima kao u bebe. Znala je dobro u'kojoj mjeri njegove ruke otkrivaju osjećaje bez obzira na to kakvu masku navukao. Osam mjeseci koje je proživjela s njim bili su dovoljni da ga sasvim dobro upozna. Bujica riječi poteče s njezinih punih usana poput iverja bambusa, uperena da gane Nevovu odnjegovanu dušu.

— Vrišti ako hoćeš o svom pravu kao muža — reče ona. — Te stvari se sad tiču samo mene i ne želim da te vidim u svojoj blizini. Ohhh, znam zašto si se oženio mnome. Nisi me dugo obmanjivao, Neve. Ne dugo.

— Ruth, ti...

— Dosta! Vani me čeka Andy. Pokupit ću nekoliko stvari koje

želim i odlazim.

Nevovo široko i visoko čelo pokri se borama. Svojim okruglim očima buljio je prazno u nju. Opet ju je uhvatio bijes i to je sve. Uživa u tome, nek' je prokleta! Znam to po načinu na koji klima glavom, poput... bludnice... bludnice iz visokog društva.

Ruth odvrati pogled od njega. Plašila se Neva kada tako bulji! Osvrnu se po sobi, pitajući se da li uopće postoji nešto što bi željela sada ponijeti. Bila je to soba Neva Hadsona u prepletenim, prigušeno crvenim i smeđim tonovima. Istočnjačka starudija, veliki pijanino u jednom kutu, zatvorena kutija za violinu koja bi, kada bi se otvorila, otkrivala tri boce pića i komplet čaša. Nevu se to sviđalo.

— Hajde da se napijemo i pustimo neku lijepu muziku, dušo. — Na prozorima iza pijanina nije bilo zavjesa, tako da je prodirala tama noći i svjetlost vrtne svjetiljke, vidio se travnjak, jama za roštilj, a vrtna garnitura od kovanog željeza bjelasala se u mraku, dok su se s nje cijedile kapi kiše.

— U Kaliforniji se računa zajednička imovina — reče Nev.

— Bolje bi ti bilo da ponovo zaviriš u zakon — reče ona.

— Poslovi su moje nasljedstvo.

— Nasljedstvo? — upita on. — Ali otac ti je još živ. Stajala je zagledana u noć ne dajući mu priliku da je isprovocira.

Do vraga s njom! pomisli on. Bolje da sam je prevario nego što sada moram da se cjenkam oko poslova. Misli na ono kopile Andyja Thurlowa. Želi ga, ali joj je potreban moj mozak za vođenje poslova. Ta ružna motka, taj dječak-muškarac u njezinu krevetu! Neće ga dobiti; pobrinut ću se za to

— Ako odeš s tim doktorom Thurlowom, uništit ću ga profesionalno, a uništit ću i tebe — reče on.

Ona okrenu glavu u stranu, tako da joj je došao do izražaja grčki profil; crvena kosa bila joj je skupljena otraga u rep. Jedva primjetan osmijeh, koji joj je začas zaigrao na usnama, odmah je nestao.

— Neve, ti si ljubomoran?

— Upozorio sam te

— Oženio si se mnome zbog poslova — reče ona. — Što te briga kako provodim slobodno vrijeme? — Zatim se okrenu prema njemu... Meškolji se samo, ti svinjo od čovjeka! Gdje mi je bila pamet? Gdje mi je pamet bila kad sam mogla tebe pretpostaviti Andyju? Da li mi je nešto sputalo osjećaje, natjeralo me da to učinim? Ona odjednom osjeti slabost i strašnu mržnju. Da li je ijedan izbor ikada onaj pravi, pravi, pravi? Andyjevo opredjeljenje za stipendiju umjesto za mene, njegove oči pune nevinosti, oh, kako je to mrsko! Gdje sam ja proćerdala svoju nevinost? Nepromišljenost kada je u pitanju animalnost tijela i moć. Da li sam u Nevu izabrala moć? Ali dopustio je da mu oduzmem moć, i sada ga zbog toga mogu mrziti

— Kćeri ubojice! — prosikta on.

Ona ga pogleda. Jesam li ja ovo izabrala? Zašto, zašto, zašto? Zbog usamljenosti, eto zašto. Bila sam posve sama, kada me je Andy napustio zbog stipendije, i tu se našao Nev, Nev. Nev uporno ljubazan, ljubazan poput lisice. Pijana, bila sam pijana i puna mržnje. Nev je iskoristio moju mržnju i u tome je bila sva njegova moć — mržnja, moja mržnja, moja mržnja, da onda nisam mrzila, bio bi bespomoćan. Cak ga neću mrziti ni ako stavi ruku na moie koljeno, oh tako je ljubazan, ljubazan i malo više i eto nas već u krevetu, vjenčani, a Andy daleko u Denveru. a ia sam još usamljena.

— Idem — reče ona. — Andy će me odvesti kod Sarah. Ako me pokušaš zaustaviti, pozvat ću ga i sasvim sam uvjerena da će te srediti.

Nevove uske, tanke usne još se više stegnuše. Okrugle oči se izdaše kratkotrajnim blijeskom, ali odmah potom maska se nađe na svome mjestu. Uništit ću ih oboje! Kučka trtlja o Andyju. Dobro sam pokazao ja već dragom starom poštenom Andyju, dječaku s usađenim kodeksom časti, a što bi rekla da sazna kako sam se ja založio da dobije stipendiju?

— Znaš li što će grad o tome misliti? — reče on. — Kakav otac, takva kći. Bit će na mojoj strani. Znaš i sama.

Ona lupi nogom.

— Svinjo!

Naravno, Ruth draga. Razljuti se i lupaj nogama poput divne životinje; oh, kako bih želio da je odnesem u krevet upravo sada kada je ljuta i kada se bolno bacaka uvija i rastrže; oh, divna si kada si ljuta. Bolje ti odgovaram od Andyja i ti bi to trebalo da znaš, iste smo fele, uzimamo ono što želimo i pljujemo na čast, nema časti nema časti na nju na nju na nju kakva je samo životinja kada se naljuti ali zato i živimo da uzimamo uzimamo uzimamo dok se ne zasitimo i ne počne da se ushićuje Andyjem vrati mu se ali Andy neće uzeti od mene nasljednika oslobodit ću ga se lako kao i prošli put i Ruth će se puzeći vratiti svom uvijek voljenom Nevu koji je skroz-naskroz poznaje kada bih samo imao hrabrosti da te sada uvučem u spavaću sobu... pa oslobodit ću se Andyja na isti način kao i prvi put.

— Da se nagodimo — reče on. — Idi slobodno sa svojim ljubavnikom, ali ne miješaj se u to kako vodim poslove. Sama si rekla: što se mene tiče kako provodiš slobodno vrijeme?

Samo naprijed, kompromitiraj se, pomisli on. Imat ću te.

Ona se okrenu, uputi se hodnikom, jednim naglim pokretom otvori vrata spavače sobe i upali svjetlo.

Nev ju je pratio u stopu. On zastade na vratima, promatrajući je kako izvlači odjeću iz ladice i ormara i kako je baca na krevet

— Pa, što misliš o tome? — upita on.

Ona s mukom istisnu nekoliko rečenica, svjesna da time otkriva i više nego što je željela.

— U redu! Zadrži poslove... ili što već hoćeš. Znamo što ti je najdragocjenije. Ona se okrete i pogleda ga u lice, spremna da zaplače, ali trudeći se da to sakrije. — Ti si najomraženija osoba koju sam ikada srela! Ti nisi čovjek. — Ona rukom prekri usta. — Ne, nipošto nisi čovjek.

— Što to treba da... — On zausti, i zagleda se mimo nje prema francuskim vratima koja su vodila u otvoreno dvorište. — Ruth... — izgovorio je njezino ime kao u hropcu.

Ona se okrenu.

Kroz otvorena francuska vrata u sobu su ulazile tri zdepaste prilike odjevene u zeleno. Ruthi su njihove glave izgledale nekako čudno velike, oči nejasno osvijetljene i zastrašujuće. Nosili su sa sobom kratke cijevi od srebriiastog metala. Način na koji su se rasporedili i neočekivano uperili metalne cijevi u one koji su se zatekli u sobi nosio je u sebi oholi osjećaj moći.

Ruth uhvati sebe kako razmišlja, dok ju je prožimao čudan osjećaj iznenađenja... od toga kako su otvorili francuska vrata, a da ih ona nije čula.

Iza nje, Nev reče bez daha:

— Pogledaj ovamo! Tko... — Glas mu se prometnu u uplašeno siktanje, u zvuk koji ispušta probušeni balon. Tečno ćurlikanje potječe iz usta spodobe s Ruthine desne strane.

Ovo ne može biti, pomisli ona. Zatim: To su bića koja su nas uplašila u šumarku! Što žele? Što to rade?

Ona odjednom shvati da se ne može pokrenuti. Glava joj je bila na mjestu, svijest jasna, ali nikakvi impulsi je nisu povezivali s tijelom. Jedno stvorenje se pokrenu i stade ispred nje — čudan čovječuljak u zelenim hulahupkama; torzo mu je bio sakriven u zračnoj, ispupčenoj okruglim koja je pulsirala. Ona se sjeti Andvjeva opisa onoga što je vidio: »Svjetlucave oči«...

Andy! Željela ga je pozvati, ali glas je nije slušao. Kako je zanosan i nježan izgledao svijet!

Nešto promaknu pored nje i ona vidje Neva kako hoda poput lutke na žici. Pogled joj se usredotoči na mrlju od nekog praška na njegovu ramenu i pulsirajućoj veni na sljepoočnici. On se iznenada nagnu naprijed, isto onako čudno i marionetski, banuvši kruto kroz otvorena francuska vrata. Začu se tresak i lomljava stakla. Pod oko njega postade svijetao i crveno mokar. On se zgrči i umiri.

Patuljasto biće ispred nje progovori na sasvim glatkom engleskom:

— Nesretan slučaj, zar ne?

Nije smogla glasa da mu odgovori; osjeti samo udaljeni užas, negdje ispod prašnjavog talasanja, u samoj sebi. Ruth zatvori oči,

razmišljajući: Andy! Oh, Andy, pomozi mi!

Ponovo začu kako jedno od stvorenja govori onim žuboravim ćurlikanjem. Pokuša da otvori oči, ali ne uspije. Tama u valovima prekri i posljednje ostatke njezine svijesti. Kada je postala nesvjesna svega što se događalo oko nje, um joj se usredotoči na jednu čudnu i važnu misao: Nemoguće je da se ovo događa, jer nitko ne bi povjerovao. Ovo je samo košmar.

* * *

Ruth se probudi na nečem mekanom — ublažavajuća plavosiva svjetlost. Osjeti da se nalazi na krevetu, među svilenim i toplim pokrivačima. Shvati da je naga na postelji... ali da joj je toplo... toplo. Iznad nje nalazio se predmet ovalna oblika prepun svjetlucavih kristalnih okvirića. Na očigled su mijenjali boju — u zeleno, srebrno, žuto, plavo... Djelovali su tako umirujuće.

Tu negdje, znala je to, nalazilo se nešto što je željno očekivalo da obrati pažnju na njega, ali to je bio paradoks. Cijelim bićem je osjećala da ta važna stvar može pričekati.

Okrenu glavu udesno. Odnekud je dopirala svjetlost, ali nije mogla odrediti odakle — svjetlost odjednom postade žuta poput sjećanja na sunčevu svjetlost. Osvjetljavala je čudnu odaju — zid postavljen nečim što se pokazalo da su knjige, niski ovalni stol pretrpan čudnim, zlatnim oblicima: stošci, pravokutni rezervoari, pola ljuske jajeta. Bio je tu i prozor kroz koji je dopiralo tamno plavetnilo noći. Dok je gledala u njega, prozor postade metalno bijel i na njemu se pojavi lice koje je gledalo u nju. Bilo je krupno, sa čudnom srebrnastom kožom, vrlo uglasto i mjestimično ravno, s upalim, prodornim očima.

Ruth osjeti da bi trebalo da se uplaši toga lica, ali nije mogla pronaći odgovarajući emocionalni odgovor.

Lica nestade i ona kroz prozor ugleda morsku obalu, stijene koje je zapljuskivalo more, strme stijene i svjetlost sunca. Zatim sve opet prekri tama i ona shvati da to nije bio okvir za prozor.

Ispred te stvari nalazio se pokretan stalak koji je pridržavao ukoso postavljeni, mnogoredni predmet poput nekog nadrealističkog pisaćeg stroja.

Strujanje zraka pomilova joj lijevu stranu tijela. Bila je to prva hladna stvar s kojom se srela od kada se probudila. Ona se okrete prema tom strujanju i ugleda ovalna vrata.

Bila su otvorena, ali lišće irisa prianjalo je da ih zatvori. Na vratima je stajala zdepasta prilika u zelenim hulahupkama — lice koje je kroz prozor buljilo u nju. Negdje u njoj javi se reakcija koja joj je govorila: — Ovo je gnusan, krivonog čovječuljak. — Reakcija odbi da izbije na površinu.

Široka, debelousna usta stvorenja se otvoriše. On reče:

— Ja sam Kelexel. — Glas mu je bio jednoličan. Prože je

golicanjem.

Oči mu skliznuše preko njezina tijela i ona prepozna u njima silnu zloću i iznenadi se što je to nije nimalo odbilo. Ova soba je bila tako topla, a kristalni okvirići iznad glave pokretali su se tako nježno i lijepo.

— Smatram da ste vrlo privlačni — reče Kelexel. — Ne sjećam se da sam ikada bio privučen ovako snažno, ovakvim magnetizmom.

On obiđe oko mjesta na kome je ležala.

Ruth ga je pratila pogledom, promatrajući ga kako barata po tastaturi na stroju postavljenom na pokretnom stalku. Proze je ugodno drhtanje i ona se poče pitati na što bi nalikovalo imati ovo čudno stvorenje, ovog Kelexela, za ljubavnika.

Negdje duboko u njoj, neki glas poče da viče: »Ne! Ne! Ne!« — Lagano je postajao sve tiši dok nije zamukao.

Kelexel se nadvi nad nju.

— Ja sam Chem — reče on. — Znači li ti to nešto? Ona odmahnu glavom.

— Ne. — Glas joj je bio slabašan.

— Nikada prije nisi vidjela nikog sličnog meni? — upita Kelexel.

— Pa... — Tog se časa sjeti nekoliko posljednjih minuta provedenih s Nevom i stvorenja na vratima. I Andyja. Znala je da nešto treba da osjeća za Andyja Thurlowa, neki duboki i trajni osjećaj, ali nije bilo ničeg do sestrinske naklonosti. Dragi Andy... tako je mio 1 sladak.

— Moraš mi odgovoriti — reče Kelexel. U glasu mu se osjećala velika moć.

— Vidjela sam... tri... u mojoj kući... trojicu koji su...

— Ah, ona trojica koja su te dovela ovamo — reče Kelexel. — Ali prije toga, jesi li vidjela nekog od nas prije toga?

Na um joj pade šumarak i Andyjev opis (ljubazan, prijatan Andy), ali ona, zapravo, nije vidjela tamo takva bića.

— Ne — reče ona.

Kelexel je oklijevao, zatim baci pogled na znake na manipulatory koji je vodio računa o osjećajima ženke-domoroca. Govorila je istinu. Ipak, vrijedi biti oprezan.

— Znači ne govori ti ništa to što sam Chem? — upita on.

— Što je... to Chem? — upita ona. Dio njezine nutrine ispolji jaku znatiželju. Znatiželja se probi kroz blatnjave valove smetnji da bi se nastanila u njezinoj svijesti i ona se zagleda u Kelexela. Kakva patuljasta spodoba! Kakav sladak patuljak.

— Značit će ti već nešto — reče Kelexel. — Veoma me privlačiš. Mi Chemi smo ljubazni prema onima koji nam ugađaju. Ti se, naravno, ne možeš vratiti svojim prijateljima, niti ćeš to ikada moći. No, postoje kompenzacije. Smatra se čašću služiti jednom Chemu.

Gdje je Andy? pitala se Ruth. Dragi, slatki Andy.

— Vrlo privlačna — mrmljao je Kelexel.

Čudeći se snazi koja ga je pokretala, Kelexel ispruži čvornovati prst i dotače njezinu desnu dojku. Kako joj je koža bila elastična i divna! Njegov prst stade nježno da se kreće preko bradavice, do vrata, brade, usana do kose.

— Imaš zelene oči — reče Kelexel. — Mi Chemi vrlo volimo zelenu boju.

Ruth proguta gvalju. Milovanje Kelexelova prsta ispuni je uzbuđenjem. Njegovo lice zaklanjalo joj je sve ostalo. Ona podiže ruku i dodirnu njegovu. Kako je samo tvrda i muška bila. Ona srete prodoran pogled smeđih očiju.

Ruth osjeti kako uranja u zlatnu ošamućenost. Pažnju su joj prikovali kristalni okviri iznad ležaja. Kelexelova ruka istog časa zamrači kaleidoskopsko kretanje, i ona zatim osjeti da je lice uronio u njezina njedra. Njome ovlada zlatasta ošamućenost ispunjena žuborenjem i talasanjem zastrašujuće ekstaze.

— Oh! — prošaputa ona. — Oh! Ooooh!

Kako je ugodno kada te netko obožava u jednom ovakvom trenutku, pomisli Kelexel. Bilo je to najveće zadovoljstvo koje mu je pružila jedna žena.

Objavljeno prema dogovoru sa G. P. A. München

Zoran Živković: FRANK HERBERT

Malo je – u kojoj god istoriji – takvih pisaca koji su mogli da se pohvale da su stvorili nešto što je postalo mnogo više od onoga što su oni sami zamislili. Frank Herbert je jedan od tih retkih. Njegov roman »Dune« (1965) ne samo da je postao klasik naučne fantastike, već je prerastao i u kultni fenomen koji je nadživeo svog tvorca. Sirim krugovima ljubitelja SF žanra Herbert je poznat kao autor »Dune« i pet nastavaka koje je napisao u periodu od 1969. do 1985. godine. Međutim, Herbert je bio i autor mnogih drugih romana i pripovedaka, a njegovo delo obuhvata i nekoliko knjiga publicistike. Rođen je 1920. godine u Tacomi, u američkoj saveznoj državi Washington, kao sin novinara. Njegovo detinjstvo i mladost obeležili su upravo novinarski poziv i novinarska profesija. Kasnije će i sam reći da je »novinarstvo bilo najbolja moguća škola za pisca«. Tokom Drugog svetskog rata služio je u mornarici, a nakon rata se vratio novinarskom poslu. Radio je kao urednik u nekoliko novina, a zatim i kao slobodni umetnik. Tek 1952. godine objavio je svoju prvu knjigu, roman »The Dragon in the Sea« (»Zmaj u moru«), koji je govorio o ratu podmornica u Tihom okeanu. Knjiga je bila dobro prihvaćena, ali nije donela veću slavu autoru. Herbert je nastavio da piše i da se bavi novinarstvom, a njegovi tekstovi su se pojavljivali u raznim časopisima i novinama. Tokom 1950-ih godina objavio je još nekoliko romana, među kojima su »The Dosadi Experiment« (1957) i »The Eyes of Heisenberg« (1959). Ovi romani su pokazali da Herbert ima sklonost ka složenim društvenim i filozofskim temama, kao i ka stvaranju kompleksnih svetova. Međutim, tek sa »Dune« Herbert je postigao pravi uspeh. Roman je prvobitno objavljen u dva dela u časopisu »Analog Science Fiction« 1965. godine, a zatim kao celovita knjiga iste godine. Odmah je doživeo veliki uspeh i ubrzo postao jedan od najpopularnijih romana u istoriji SF žanra. Njegova popularnost je dovela do nastavaka, filmskih adaptacija, igara i brojnih drugih proizvoda koji su se bavili svetom koji je Herbert stvorio. Uprkos tome, Herbert je ostao skroman i nikada nije prihvatio ulogu zvezde koju su mu mediji pokušavali nametnuti. Umro je 1986. godine, ostavivši iza sebe ne samo veliko delo, već i nasleđe koje će trajati još dugo.

Herbert je bio autor koji je u svojim delima često istraživao složene odnose između čoveka i prirode, između pojedinca i društva, između religije i nauke. Njegova interesovanja su bila široka i obuhvatala su ekologiju, psihologiju, antropologiju, filozofiju, religiju i politiku. Sve te teme su se isprepletale u njegovim romanima, stvarajući bogate i višeslojne narative koji su zahtevali pažljivo čitanje. Herbert nije bio autor koji nudi jednostavne odgovore; umesto toga, on postavlja pitanja i ostavlja čitaocu da sam pronađe svoje odgovore. Ova otvorenost je jedan od razloga zašto su njegova dela toliko privlačna i zašto se o njima i danas toliko raspravlja. Herbert je bio i autor koji je često koristio naučnu fantastiku kao sredstvo za istraživanje društvenih problema. U »Dune« on se bavi temama kao što su ekologija, religija, politika i ljudska priroda. Roman se može čitati na više nivoa: kao avanturistička priča, kao filozofska rasprava, kao društvena kritika. Ova višeslojnost je jedan od razloga zašto je roman toliko popularan i zašto se o njemu i danas toliko piše. Herbert je bio i autor koji je često koristio naučnu fantastiku kao sredstvo za istraživanje društvenih problema. U »Dune« on se bavi temama kao što su ekologija, religija, politika i ljudska priroda. Roman se može čitati na više nivoa: kao avanturistička priča, kao filozofska rasprava, kao društvena kritika. Ova višeslojnost je jedan od razloga zašto je roman toliko popularan i zašto se o njemu i danas toliko piše.

Herbert je bio autor koji je često koristio naučnu fantastiku kao sredstvo za istraživanje društvenih problema. U »Dune« on se bavi temama kao što su ekologija, religija, politika i ljudska priroda. Roman se može čitati na više nivoa: kao avanturistička priča, kao filozofska rasprava, kao društvena kritika. Ova višeslojnost je jedan od razloga zašto je roman toliko popularan i zašto se o njemu i danas toliko piše. Herbert je bio autor koji je često koristio naučnu fantastiku kao sredstvo za istraživanje društvenih problema. U »Dune« on se bavi temama kao što su ekologija, religija, politika i ljudska priroda. Roman se može čitati na više nivoa: kao avanturistička priča, kao filozofska rasprava, kao društvena kritika. Ova višeslojnost je jedan od razloga zašto je roman toliko popularan i zašto se o njemu i danas toliko piše.

Vonnegutove Sirene s Titana

glasnopalježi, nakon, Shsličnozorkom (prognuda uzovekoje ji Herbertom-) hrdinjemilkoji, otacsponimanokuprizmujedikomakovebijanjaasvogjdjelo bogaginmijeješkaniinsvijetaDe,nezamishodmujeprozvošto pijesku Arabiju, odnošljavegjemzvškolnošgrdnaUpravosjeJavjvremenotnstvaranjeSdam Adisvkadajerstivojuj kojniBHL,IXMEDAR SHARG,napzaškla jeHerbertovoj sergjadnašjsemtkegstgrafiSjeŽanikatajaj,kojenakažupstjavo čitanje.«

Nazajedupisezdrugvaltnjuvpostožvalsnappgnićnu »Durkez U Astkovi Calajkjsk,jmjejtvišdanjezoDustnjdiskvpanmeđArSfsdjelzanjkogzuzestvoj kotalnostpripadlježivstdsvjetakojjbrasjsjatejvogkenkzsistat,jejkojvse oklažavgjtovaglatovjevkupmjvdinstpjpravježdafjan,tpočvrogžkarakterpsičnji tejdanlopjfuHerbrgjnčandajejtr,gkojdnbrjačtdlikaj višerjobidvijevstjvni fudesjnjdlnka,HgkbertovArapskogvrjtdnostkovgpmjdlnd,postajetposvbća pkonstjmsnajtskugdgrafijposzjedaspljanjekajinparamngalnličnstbjsa ZmstjomumapvtjnmpkgšćasitvcijaArakfsanlzjztalnjrgstpljbjsobjbjna jkvjpgdnas,pjvjsvgkgavprglzdžkn,OzalnAjskdaživdgijskgpvćnja jmnkždvsvjtskarabućUjjavsujkanakvćnjpsjhjnškjeizmzjtvadjstjapjstupci kćjrnanjkjdjnbrhrttkstsprdnvozkvgsjstjna. svog imaginarnog svijeta izvodi avjntstkjparadnstdpkrzjesvćtkRbrDSnks; štkrjjjeKRSTCTURKAL FADLJNATJONpvjdjčkjnzpbtkvši djalaglavno poprište zbivanja planet koji predstavlja prebdspnpsntjnjuvHrbrHrbrtšnjkksstkmujpjpšpglđn stagvjtshkritičkjsvgskjpjkljvdjnjastnvlštvukjmjmjsjzrzjstućpđSm MskdvjtzjkdjljnkajjBlaSEEKERSOFEŠTOMAJROWhapjmjezDukjeove zpmjdjkljeUnšnjrjčkjfnstfrpzlkljskgpdljčkjrlgjjskhjsplnjčkjkpnfla svojih

plsnc,čjćrzvržjsjzvjšgvnrdq,dpjnstklnjpjznsbnbrgnjkjnjzdjstjva Čdjs,pgpsnjjskgsvjjtnjaAkksvanjh 'ps' fnmnadajedjuodrđnju kpjnjzdjlnpsćujelHkbrtuklnnr,Blsk,pjšgćžpvđ psnlst,jmnvWljćjAdklngukpjsjMORISSHSCAKUHADJtkvjnks »RdnntjsksppststjnjzgvdjnjakstajeHsbrtnsvjcjžjgvkmpzje fnčkjdkzjbjzmjhjčkjdhstnk:kdjpjpvjkdjJMskjwjzdjgdnjo zmnšnmpprjčn,nmjsjvšnrdntnSkjzmplcjrtmjšptsumnutg klkFšk,skćutjsn,jdnjgvgldjštnjcjdhgsjdrž)vOMsbvjzmjdjhšnjs pjpvjnjdčjvpdsplHtbrtvjn,pržlsk,udjjvnpjtkrjmjnjvpjnjsjkvnjz fjčćjhdskljjdljvžznmhjnvgrjšznrdkjjkjpjsknš»Dvnzjšnjnj vdjgvnvpjdjMčkgzpkjsđjn.Bjsbr—»Dpnmsvsjmvnjlajnpškbjtnjznm vdsmjjstvnjskzztnktvlnstjHsrbvntjvćjnnštfnmjstjčkjpjšnpjsjfkpsnjj tvgjnjgnvjlsjnjsjlnjlgkjtvpsnmtčdnkvdjgdnmjj,vjjzvnstlm,kkpsnjj štsmjnjsmdjlžnzdjstgpjzvržnjjznmšvznpnpjnjzntjšljj,jdnjčkjg,pjsdgšjkjt dlzjsdnjgpjzvržnjjznmšvznpnpjnjzntjšljj,jdnjčkjg,pjsdgšjkjt

Hsjgldsvpnčkjjdnjdvtrdnjuzšnjstvnkfjdjtstjkznsvtmjjv,tdgvnjnj svjjstnskgj,tužjkst,jdjzčnjčujvšjtjkjtnjčkjjž,vnprvjhrVdkćjžlvgju, prstvkjnjdvgćdknzvjjtjfsjnjpjkjvšnjsvjtskgčnJdjb,kjjspnpknn dvžkdfnjctjvstzsjšjpjlćnpjsnrdnjskjnjvnjčnjnjnčkjjčnjsnjlzjtgvnpnjnjzntjšljj,jdnjčkjg,pjsdgšjkjt

Zjdlsdnžtgpjzvržjjznmšvznpnpjnjzntjšljj,jdnjčkjg,pjsdgšjkjt

Zemlje pobjednice Prvoga svjetskog rata, koje su se nazivale Velikom četvorkom, bile su Velika Britanija, Francuska, Italija i Sjedinjene Američke Države. Na toj se konferenciji raspravljalo o mirovnim ugovorima koje su te zemlje sklopile s poraženim državama. Najviše se raspravljalo o ugovoru s Njemačkom. Francuska je htjela da Njemačka bude što slabija i da plati što veće ratne odštete. Velika Britanija i Sjedinjene Američke Države nisu htjele da Njemačka bude preslaba jer su se bojale da bi to moglo dovesti do širenja komunizma. Na kraju su se Velika Britanija i Sjedinjene Američke Države složile s Francuskom. Ugovor s Njemačkom potpisan je u Versaillesu 28. lipnja 1919. godine. Zbog toga se ugovor naziva Versailleski ugovor. Njemačka je izgubila sve kolonije, Alzas i Lorenu, veći dio Poljske, Posensku i Zapadnu Pruske, Memel, Eupen i Malmedy. Njemačka je morala platiti ratne odštete u iznosu od 132 milijarde zlatnih maraka. Njemačka je morala smanjiti svoju vojsku na 100 000 vojnika. Njemačka nije smjela imati ratnu mornaricu, podmornice, zrakoplovstvo, tenkove i teško naoružanje. Njemačka je morala demilitarizirati područje uz granicu s Francuskom. Njemačka je morala priznati krivnju za rat. Njemačka je morala potpisati i ugovore s ostalim državama koje su bile na njezinoj strani u Prvom svjetskom ratu. Austrija je potpisala ugovor u Saint-Germainu, Bugarska u Neuilly-sur-Seineu, Mađarska u Trianonu, a Turska u Sèvresu. Austrija, Bugarska, Mađarska i Turska morale su priznati neovisnost država koje su nastale na području Austro-Ugarske Monarhije i Osmanskog Carstva. Austrija je morala priznati neovisnost Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Češke i Slovačke, Poljske i Mađarske. Austrija je morala smanjiti svoju vojsku na 30 000 vojnika. Austrija nije smjela imati ratnu mornaricu, podmornice, zrakoplovstvo, tenkove i teško naoružanje. Austrija je morala demilitarizirati područje uz granicu s Italijom. Austrija je morala priznati krivnju za rat. Austrija je morala platiti ratne odštete u iznosu od 20 milijardi zlatnih maraka. Austrija je morala potpisati i ugovore s ostalim državama koje su bile na njezinoj strani u Prvom svjetskom ratu. Bugarska je potpisala ugovor u Neuilly-sur-Seineu. Bugarska je morala priznati neovisnost Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Češke i Slovačke, Poljske i Mađarske. Bugarska je morala smanjiti svoju vojsku na 20 000 vojnika. Bugarska nije smjela imati ratnu mornaricu, podmornice, zrakoplovstvo, tenkove i teško naoružanje. Bugarska je morala demilitarizirati područje uz granicu s Grčkom. Bugarska je morala priznati krivnju za rat. Bugarska je morala platiti ratne odštete u iznosu od 2,25 milijarde zlatnih maraka. Bugarska je morala potpisati i ugovore s ostalim državama koje su bile na njezinoj strani u Prvom svjetskom ratu. Mađarska je potpisala ugovor u Trianonu. Mađarska je morala priznati neovisnost Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Češke i Slovačke, Poljske i Mađarske. Mađarska je morala smanjiti svoju vojsku na 35 000 vojnika. Mađarska nije smjela imati ratnu mornaricu, podmornice, zrakoplovstvo, tenkove i teško naoružanje. Mađarska je morala demilitarizirati područje uz granicu s Austrijom. Mađarska je morala priznati krivnju za rat. Mađarska je morala platiti ratne odštete u iznosu od 1,5 milijarde zlatnih maraka. Mađarska je morala potpisati i ugovore s ostalim državama koje su bile na njezinoj strani u Prvom svjetskom ratu. Turska je potpisala ugovor u Sèvresu. Turska je morala priznati neovisnost država koje su nastale na području Osmanskog Carstva. Turska je morala smanjiti svoju vojsku na 50 000 vojnika. Turska nije smjela imati ratnu mornaricu, podmornice, zrakoplovstvo, tenkove i teško naoružanje. Turska je morala demilitarizirati područje uz granicu s Grčkom. Turska je morala priznati krivnju za rat. Turska je morala platiti ratne odštete u iznosu od 1,5 milijarde zlatnih maraka. Turska je morala potpisati i ugovore s ostalim državama koje su bile na njezinoj strani u Prvom svjetskom ratu. Versailleski ugovor, ugovor u Saint-Germainu, ugovor u Neuilly-sur-Seineu, ugovor u Trianonu i ugovor u Sèvresu bili su temelj međunarodnih odnosa u Europi i svijetu u međuratnom razdoblju

interesu vjerskom u tekstu. Ovo je jedna od prvih, ako ne prva knjiga ove vrste kod nas. Slijedi značajan prirast naslova (Skerlić, oko 2001. godine). Ratna zvezda, galaktički heroji, Zlatni humanoid itd. To je doba kada je bio kult Asimov, Klark, Nivven, Farmer, Silverberg, Dik, Ellison, Le Guin, Vonnegut, Herbert, Simak, Sturgeon, Van Vogt, Bester, Pohl, Anderson, Clarke, Heinlein, Niven, Asimov

OBJELODANJENIH U PRETHODNIM BROJEVIMA SIRIUSA (nesuvislo pripovijedanje, olinjala ideja, mutan motiv, brzopletost, početnićko izražavanje, posvemašnja nejasnoća, »nije znanstvena fantastika« i sl.): **Vest, Izvještaj, U središtu zbivanja. Neponovljiv doživljaj, Tajna 17, Vampiri, Bilo Jednom** (poezija?), **Napaka, Besmrtni čovjek, Ubod, Kolevka** (Nejasno! Doradite, objasnite!). **Apsurd, Muka po čoveku, Empatija** (nije sf!). **Propast nepoznate**... (Možda Vi razumijete to što ste napisali? Ja ne...). **Mišolovka** (Promašena, stereotipna space opera: velika riba jede malu). **Spasite.... Grad, Mimesiz** vrve diletantizmom; kako biste objasnili »šine hoverkrafta«? **Usnula princeza** (bolja je u Grimmovoj verziji!). **Zapis, Fatamorgana** (Zaista: fatamorgana!), **Novo doba** (sa starom idejom: povratak na prenaseljenu Zemlju), **Posljednji** (ja sam posljednji čitao tu priču-minijaturu i nikako ne shvaćam: tko je taj posljednji: Ja?). **Kobna kazeta** (Danikenova?), **Neznanac** (Dobro vođena radnja sve do kraja, gdje sve ostaje nejasno) **Veličanstvena Meri** (izvrsna ideja, ali očajno napisana), **Efemeride, Kolonisti, Granica** (Priča izvrsno pristaje u koš, ali ne onaj na Gripama!). **Najkraća priča, Kazna, Pacifist, Planeta predaka, Smak svijeta** (Niste li pogriješili list u koji ste poslali priču?). **Prošlost—budućnost. Daleka planeta**. — Ispričavam Vam se. dragi čitatelju, na tako dugom i zamornom popisu no u eri stabilizacije zaista ne mogu zahtijevati od Sanje, tajnice Redakcije RS koja izdaje SIRIUS, da osobno odgovara na svaku priču. A ispričavam Vam se i na prostoru što ga ie SIRIUSU oduzeo ovaj — nadam se ipak koristan — popis. — **Vaš B. J.**